

No. 37544

**Estonia
and
Poland**

Agreement between the Republic of Estonia and the Republic of Poland concerning legal assistance and legal relations in civil, labour and criminal matters. Tallinn, 27 November 1998

Entry into force: *8 February 2000, in accordance with article 112*

Authentic texts: *Estonian and Polish*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Estonia, 1 June 2001*

**Estonie
et
Pologne**

Accord entre la République d'Estonie et la République de Pologne relatif à l'assistance juridique et aux relations judiciaires en matière civile, de travail et pénal. Tallinn, 27 novembre 1998

Entrée en vigueur : *8 février 2000, conformément à l'article 112*

Textes authentiques : *estonien et polonais*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Estonie, 1er juin 2001*

[ESTONIAN TEXT — TEXTE ESTONIEN]

EESTI VABARIIGI JA POOLA VABARIIGI VAHELINE
LEPING
ÕIGUSABI OSUTAMISE JA ÕIGUSSUHETE KOHTA TSIVIIL-,
TÖÖ- NING KRIMINAALASJADES

Eesti Vabariik ja Poola Vabariik, juhindudes mõlema riigi vaheliste sõbralike suhete edasiarendamise soovist ning taotledes mõlema riigi vastastikuse koostöö süvendamist ja parandamist õigussuhete alal, otsustasid sõlmida käesoleva lepingu ja leppisid kokku alljärgnevas:

Esimene osa

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1 Õiguskaitse ulatus

1. Ühe lepingupoole kodanikel on teise lepingupoole territooriumil samasugune isiku ja vara õiguslik kaitse nagu teise lepingupoole kodanikelgi.
2. Ühe lepingupoole kodanikel on õigus vabalt ja takistamatult pöörduda teise lepingupoole tsiviil-, töö- ja kriminaalasju menetlevate asutuste poole. Nad võivad seal esineda, esitada hagi- ja taotlusi, samuti sooritada muid protsessuaalseid toiminguid samadel tingimustel nagu teise lepingupoole kodanikudki.
3. Käesolevas lepingus loetakse tsiviilasjadeks ka perekonnaasjad.
4. Käesolevas lepingus loetakse kinnisasjaks ka maaga seotud ehitist või selle osa, kui selle omand on maaomandist erinev.
5. Käesoleva lepingu sätteid, mis puudutavad lepingupoolte kodanikke, kohaldatakse ka juriidiliste isikute suhtes, mis on moodustatud selle lepingupoole seaduste alusel, mille territooriumil nad asuvad.

Artikkel 2 Õigusabi osutamine

Kohtud ja prokuratuurid (edaspidi *justiitsasutused*) ja teised lepingupoolte asutused, kes on volitatud menetlema tsiviil-, töö- ja kriminaalasju, annavad üksteisele neis asjades vastastikust õigusabi.

Artikkel 3 Suhtlemise kord

1. Käesolevas lepingus käsitletud asjades suhtlevad lepingupoolte justiitsasutused omavahel keskasutuste vahendusel, kui leping ei näe ette teistsugust korda.
2. Käesolevas lepingu järgi on Eesti Vabariigi keskasutusteks Eesti Vabariigi Justiitsministeerium ja Riigiprokuratuur ning Poola Vabariigi keskasutuseks Poola Vabariigi Justiitsministeerium.

Artikkel 4 Suhtlemiskeel

1. Õigusabi taotlused koostatakse taotleva lepingupoole riigikeeles ning sellele lisatakse tõlge taotlust saava lepingupoole riigikeelde, inglise või vene keelde.

2. Õigusabi andmisel koostatakse dokumendid taotluse saanud lepingupoole riigikeeles ja lisatakse tõlge taotleva lepingupoole riigikeelde, inglise või vene keelde.

3. Käesoleva lepingu sätete kohaselt peab eelnimetatud dokumentidele lisatud tõlge olema tõestatud. Tõlke tõestab kas vannutatud tõlk või ühe lepingupoole seaduse alusel volitatud isik.

Artikkel 5

Õigusabi valdkonnad

Lepingupoolel annavad teineteisele vastastikku õigusabi teatavate protsessuaalsete toimingute sooritamise kaudu, eriti dokumentide koostamisel, edasisaatmisel ja üleandmisel, läbiotsimiste teostamisel, asitõendite hankimisel ja üleandmisel, ekspertiisi tegemisel, poolte, protsessiosaliste, tunnistajate, ekspertide, kahtlustatavate, süüdistatavate jt. isikute ülekuulamisel.

Artikkel 6

Õigusabitaotluse vorm

1. Õigusabitaotlus peab sisaldama:

- 1) taotluse esitanud asutuse nimetuse;
- 2) taotluse saanud asutuse nimetuse;
- 3) asja nimetuse, milles palutakse õigusabi;
- 4) poolte, kahtlustatavate, süüdistatavate või süüdimõistetute ees- ja perekonnanimed, nende ajutise või alalise asukoha, kodakondsuse, elukutse, kriminaalasjades võimaluse korral ka sünnikoha ja -aja ning vanemate nimed; juriidiliste isikute puhul nende nimetuse ja asukoha;
- 5) lõikes 4 nimetatud isikute esindajate ees- ja perekonnanime ning aadressi;
- 6) taotluse sisu ja selle täitmiseks vajaliku info, eriti tunnistajate teadaolevad ees- ja perekonnanimed ning aadressid;
- 7) kriminaalasjade puhul täiendavalt kuriteo kirjelduse ja õigusliku kvalifikatsiooni.

2. Õigusabitaotlusel peab olema taotleva asutuse vapipitser ja allkiri.

3. Lepingupoolel võivad eesti ja poola keeles täita õigusabitaotluse blankette, mis kooskõlastatakse lepingupoole keskastutustega.

Artikkel 7

Õigusabitaotluse täitmine

1. Õigusabi taotluse täitmisel juhindub taotlust täitev asutus oma riigi seadustest. Taotluse täitmisel järgib ta taotluses palutud vormi niivõrd, kuivõrd see ei ole vastuolus taotluse saanud riigi seadustega.

2. Kui taotlust täitev asutus ei ole pädev seda täitma, annab ta selle üle pädevale asutusele, teatades sellest taotlenud asutusele.

3. Kui taotlusega seotud isiku täpne aadress on teadmata, rakendab taotluse saanud asutus abinõud selle kindlakstegemiseks.
4. Täitev asutus teatab taotluse täitmise aja ja koha õigeaegselt ja vahetult asutusele, kes taotluse esitas.
5. Pärast taotluse täitmist saadab täitev asutus dokumendid taotlenud asutusele. Kui taotlust ei ole võimalik täita, tagastab täitev asutus selle taotlenud asutusele, teatades mittetäitmise põhjused.

Artikkel 8

Tunnistajate või ekspertide kutsumine välismaalt.

1. Kui ühe lepingupoole justiitsasutustel tekib menetluse käigus vajadus teise lepingupoole territooriumil viibiva tunnistaja või eksperti isikliku osavõtu järele, tuleb tal pöörduda teise lepingupoole vastava justiitsasutuse poole taotlusega anda kutse nimetatud isikule.
2. Kutse ei tohi sisaldada hoiatust, et tunnistaja või eksperti mitteilmumisel rakendatakse sunnivahendeid.
3. Taotlenud lepingupoole justiitsasutusse kutse kohaselt ilmunud tunnistajat või eksperti ei tohi selle riigi territooriumil tema kodakondsusest sõltumata võtta vastutusele kuritegude ja haldusõigusrikkumiste eest, ei tohi arreteerida, ei tohi karistada seoses teoga, mida uuritakse ja millega seoses ta oli välja kutsutud, samuti seoses mistahes muu kuriteoga, mis oli sooritatud enne taotlenud lepingupoole riigipiiri ületamist või mis sooritati seoses tunnistuse andmisega.
4. Tunnistaja või ekspert kaotab kaitse, kui ta ei lahku taotlenud lepingupoole territooriumilt 10 päeva jooksul arvates hetkest, kui taotlenud asutus on talle teatanud, et tema kohalolek ei ole enam vajalik. Selle tähtaja hulka ei arvata aega, mille jooksul tunnistaja või ekspert ei saanud temast mitteolenevatel asjaoludel lahkuda taotlenud lepingupoole territooriumilt.
5. Tunnistajal või eksperdil on õigus saada hüvitust sõidukulude, ülalpidamiskulude ja saamata jäänud töötasu eest, eksperdil aga on peale selle õigus töötasule eksperdina tehtud töö eest. Kutses näidatakse ära kulutuste laad ja suurus, mis tuleb tunnistajale või eksperdile hüvitada. Tunnistaja või eksperti avalduse alusel maksab taotlenud lepingupool välja avansi kulutuste katmiseks.

Artikkel 9

Dokumentide kätteandmine

Täitev asutus annab dokumendid adressaadile kätte kooskõlas oma riigi seadusega, kui kätteantavad dokumendid on koostatud täitva lepingupoole riigikeeles või neile on lisatud tõestatud tõlge selle lepingupoole keelde. Muul juhul antakse dokumendid adressaadile üle, kui ta on nõus need vastu võtma.

Artikkel 10
Kätteandmisteatis

Dokumendi kätteandmist tõendab teatis, milles on kättesaamise kuupäev, saaja ja üleandja allkirjad, samuti dokumenti kätteandva asutuse pitser, või kätteandmisteatis, mille on tõestanud kätteandev asutus ja kus on märgitud kätteandmise koht, kuupäev ning viis. Kui dokument antakse kätte kahes eksemplaris, lisatakse kättesaamisteatis ühele eksemplarile.

Artikkel 11
Õigusabi osutamise seotud kulud

Kumbki lepingupool kannab käesoleva lepingu alusel tema territooriumil õigusabi andmisega seotud kulud.

Artikkel 12
Seaduste kohta käiva teabe andmine

1. Lepingupoolte keskasutused annavad teineteise käsutusse tähtsamad tsiviil-, töö- ja kriminaalõigusalsed õigusaktid.
2. Taotluse korral annavad lepingupoolte keskasutused teineteisele teavet oma riigi seaduste ja kohtupraktika kohta.

Artikkel 13
Esemete ja valuutaväärtuste üleandmine

Käesoleva lepingu täitmise käigus antakse esemed või valuutaväärtused ühe lepingupoolle territooriumilt teise lepingupoolle territooriumile või teise lepingupoolle diplomaatilisele esindusele või konsulaarasutusele üle selle lepingupoolte seaduse kohaselt, kelle asutus neid üle annab.

Artikkel 14
Aadresside ja muude andmete kindlaks tegemine

1. Taotluse alusel osutavad lepingupoolte justiitsasutused abi nende territooriumil viibivate isikute aadresside kindlakstegemisel.
2. Kui ühe lepingupoolte kohtus algatatakse menetlus elatise väljamõistmiseks teise lepingupoolte territooriumil viibivalt isikult, siis osutab selle lepingupoolte kohus taotluse alusel abi selle isiku töökoha ja sissetulekute kindlakstegemisel.

Artikkel 15
Dokumentide tunnustamine

1. Ühe lepingupoole pädeva asutuse või isiku koostatud või tõestatud dokumendid kinnitatakse vapipitseri ja pädeva isiku allkirjaga, misjärel neil hakkab teise lepingupoole territooriumil olema seaduslik jõud, ilma et neid tarvitseks legaliseerida. See kehtib ka dokumentide ärakirjade ja tõlgete suhtes, kui need on asjaomaste asutuste või pädevate isikute tõestatud.
2. Ühe lepingupoole territooriumil ametlikuks tunnustatud dokumendid on ametlikud ka teise lepingupoole territooriumil.

Artikkel 16
Perekonnaseisuahtide ja teiste dokumentide vahetamine

1. Lepingupoole pädevad asutused saadavad teineteisele teise lepingupoole kodanike perekonnaseisuahtide väljavõtteid. Need väljavõtted saadetakse tasuta viivitamatult pärast kannete tegemist.
2. Lõike 1 sätteid kohaldatakse ka teise lepingupoole kodanike perekonnaseisu puudutavate hilisemate paranduste, õienduste või täienduste puhul. Sel juhul saadetakse perekonnaseisuahti väljavõtte koos tehtud muudatustega.
3. Ühe lepingupoole perekonnaseisuasutused saadavad teise lepingupoole justiitsasutuse taotlusel neile perekonnaseisuahtide väljavõtteid.
4. Ühe lepingupoole kodanike taotlusi perekonnaseisuahtide väljavõtete saamiseks võib saata vahetult vastavale teise lepingupoole perekonnaseisuasutusele. Avaldaja saab need dokumendid pärast lõivu tasumist kätte selle lepingupoole diplomaatilise esindaja või konsulaarasutuse kaudu, mille asutus need dokumendid väljastas.

Artikkel 17
Otsuste saatmine

Lepingupoole saadavad vastastikusel taotlusel teineteisele koopiad jõustunud otsustest teise lepingupoole kodanike perekonnaseisu kohta.

Artikkel 18
Kodanike taotlused dokumentide saamiseks

Ühe lepingupoole kodanike taotlused haridust ning tööstaaži tõendavate dokumentide ja nende kodanike isiklike või varalisi õigusi ja huvisid puudutavate teiste dokumentide väljaandmiseks või saatmiseks võib esitada otse pädevale teise lepingupoole asutusele. Dokumendid saadetakse kodanikule selle lepingupoole diplomaatilise esinduse või konsulaarasutuse kaudu, kes need dokumendid välja andis. Diplomaatiline esindus või konsulaarasutus võtab dokumentide kodanikule üleandmisel tasu nende vormistamise eest.

Artikkel 19
Õigusabi andmisest keeldumine

Õigusabi ei osutata, kui see võib kahjustada taotluse saanud lepingupoolte suveräänsust või julgeolekut või on vastuolus tema õiguse põhimõtetega.

T e i n e o s a

TSIVIL- JA TÖÖASJAD

Artikkel 20
Üldsätted

Kui käesoleva lepingu järgi pädevates lepingupoolte kohtutes algatatakse menetlus samade poolte vahel, sama eseme kohta ja samal alusel, siis kohus, kus asi algatati hiljem, lõpetab menetluse.

L I A G U

ISIKLIKKE ÕIGUSI PUUDUTAVAD ASJAD

Artikkel 21
Õigusvõime ja teovõime

1. Õigus- ja teovõime määratakse selle lepingupoolte seadusega, kelle kodanik isik on.
2. Juriidilise isiku õigus- ja teovõime määratakse selle lepingupoolte seadusega, mille territooriumil ta asub.

Artikkel 22
Teovõimetuks tunnistamine ja teovõime piiramise üldkord

Kui käesolev leping ei sätesta teisiti, on teovõimetuks tunnistamise või teovõime piiramise pädevus selle lepingupoolte kohtul, kelle kodanik teovõimetuks tunnistatav isik on. Kohus kohaldab sel juhul oma riigi seadust.

Artikkel 23
Teise lepingupoolte kodaniku teovõimetuks tunnistamine ja teovõime piiramine

1. Kui ühe lepingupoolte kohus jõuab järeldusele, et on olemas alus tunnistada teovõimeruks või piirata teovõimet teise lepingupoolte kodanikul, kes elab või viibib esimese lepingupoolte territooriumil, teavitab ta sellest teise lepingupoolte pädevat kohut.
2. Edasilükkamatutel juhtudel võib lõikes 1 nimetatud kohus välja anda selle isiku või tema vara kaitseks vajaliku ajutise korralduse. Nende korralduste ärakirjad saadetakse teise lepingupoolte pädevale kohtule, kelle kodanik see isik on.

3. Kui teise lepingupoole kohus, informeerituna lõikes 1 toodud asjaoludest, teeb määruse, et ülejäänud toimingud kuuluvad selle isiku elu- või asukohajärgse kohtu pädevusse, või kui kohus ei ole kolme kuu jooksul võtnud vastu asjakohast otsust, siis võib selle isiku elu- või asukohajärgne kohus menetleda teovõimetuks tunnistamise või teovõime piiramise asja vastavalt oma riigi seadustele, kui teovõimetuks tunnistamise põhjus on ette nähtud ka selle lepingupoole seaduses, kelle kodanik see isik on. Teovõimetuks tunnistamise või teovõime piiramise otsus saadetakse teise lepingupoole pädevale kohtule.

Artikkel 24

Teovõimetuks tunnistamise ja teovõime piiramise tühistamine

Artiklite 22 ja 23 sätteid kohaldatakse ka teovõimetuks tunnistamise ja teovõime piiramise tühistamisel.

Artikkel 25

Teadmata kadunuks või surnuks tunnistamine ja surma tuvastamine

1. Teadmata kadunuks või surnuks tunnistamise ja surma fakti tuvastamise korral rakendatakse selle lepingupoole seadust, kelle kodanik see isik oli ajal, kui ta viimastel andmetel oli elus.
2. Teadmata kadunuks, surnuks tunnistamise ja surma fakti tuvastamise korral on pädev selle lepingupoole kohus, kelle kodanik oli isik ajal, kui ta viimastel andmetel oli elus.
3. Ühe lepingupoole kohus võib samuti tunnistada teise lepingupoole kodaniku teadmata kadunuks, tunnistada ta surnuks ja tuvastada tema surma fakti:

- 1) isiku avalduse alusel, kes kavatseb kasutada oma pärimisõigust või abikaasade vahelistest varalistest suhetest tulenevaid õigusi, mis puudutavad teadmata kadunud või surnud isiku kinnisasja, mis asub selle lepingupoole territooriumil, kelle kohus peab tegema otsuse;
- 2) teadmata äraoleva või surnud isiku abikaasa avalduse alusel, kes elab avalduse esitamise momendil selle lepingupoole territooriumil, kelle kohus peab tegema otsuse;

4. Lõike 3 alusel tehtud otsus kehtib ainult selle lepingupoole territooriumil, kelle kohus langetas selle otsuse.

II JAGU

PEREKONNAASJAD

Artikkel 26

Abielu sõlmimine

1. Abielu sõlmimise tingimused määratakse iga abielluja jaoks selle lepingupoole seadustega, kelle kodanik see isik on.
2. Abielu sõlmimise vorm määratakse kindlaks selle lepingupoole seadustega, kelle territooriumil abielu sõlmitakse.

Artikkel 27

Abikaasade isiklikud ja varalised õigussuhted

1. Abikaasade isiklikud ja varalised õigussuhted määratakse kindlaks selle lepingupoole seadustega, kelle kodanikud nad on.
2. Kui taotluse esitamise hetkel on üks abikaasa ühe lepingupoole kodanik, teine aga teise lepingupoole kodanik, siis kohaldatakse nende isiklike ja varaliste õigussuhete asjades selle lepingupoole seadusi, kelle territooriumil nad elavad. Kui üks abikaasast elab ühe lepingupoole territooriumil, teine aga teise lepingupoole territooriumil, kohaldatakse selle lepingupoole seadusi, kelle kohtus asjakohane protsess toimub.
3. Abikaasade isiklike ja varaliste õigussuhete asjades on lõikes 1 ettenähtud juhtudel pädev selle lepingupoole kohus, kelle kodanikeks abikaasad taotluse esitamisel on. Kui abikaasad elavad teise lepingupoole territooriumil, on pädev ka selle lepingupoole kohus.
4. Abikaasade isiklike ja varaliste õigussuhete asjades on lõikes 2 ettenähtud juhtudel pädev selle lepingupoole kohus, kelle territooriumil abikaasad elavad. Kui üks abikaasast elab ühe lepingupoole territooriumil, teine aga teise lepingupoole territooriumil, on pädevad mõlema lepingupoole kohtud.

Artikkel 28

Abielu lahutamine

1. Abielu lahutamist reguleeritakse selle lepingupoole seadustega, kelle kodanikeks abikaasad abielu lahutamise protsessi alguses on.
2. Kui protsessi alguses on üks abikaasa ühe lepingupoole kodanik, teine aga teise lepingupoole kodanik, siis reguleeritakse abielulahutusprotsessi selle lepingupoole seadustega, kelle territooriumil nad elavad. Kui üks abikaasa elab ühe lepingupoole territooriumil, teine aga teise lepingupoole territooriumil, kohaldatakse selle lepingupoole seadusi, kelle kohtus asjakohane protsess toimub.
3. Lõikes 1 nimetatud abielulahutuse asjades on pädev selle lepingupoole asutus, kelle kodanikeks abikaasad protsessi alguses on. Kui abikaasad elavad teise lepingupoole territooriumil, on pädevad mõlema lepingupoole asutused.
4. Lõikes 2 nimetatud abielulahutuse asjades on pädev selle lepingupoole asutus, kelle territooriumil pooled elavad. Kui üks abikaasa elab ühe lepingupoole territooriumil, teine aga teise lepingupoole territooriumil, on pädevad mõlema lepingupoole asutused.
5. Abielulahutuse asjade otsustamises pädev asutus on pädev ka vanemlike õiguste ja kohustuste ning alaealistele lastele elatise määramise asjades.

Artikkel 29

Abielu olemasolu, puudumine või kehtetuks tunnistamine

1. Abielu olemasolu või puudumise fakti, samuti abielu kehtetuks tunnistamise asjades otsuste tegemisel kohaldatakse selle lepingupoole seadusi, mille alusel oli abielu sõlmitud.
2. Kohtu pädevuse küsimustes rakendatakse artikli 28 asjakohaseid sätteid.

Artikkel 30

Vanemate ja laste õigussuhted

1. Vanemate ja laste õigussuhteid, sealhulgas lastele elatise määramise nõudeid, reguleeritakse selle lepingupoole seadustega, kelle kodanik on laps.
2. Lapse teatavast isikust sündimise tuvastamine ja vaidlustamine, samuti lapse põlvnemise tuvastamine toimub selle riigi seaduste kohaselt, kelle kodanik on lapse ema lapse sünni hetkel. Piisab lapse põlvnemise tuvastamisest vastavalt selle lepingupoole seadustele, kelle territooriumil toimus või toimub tuvastamine.
3. Lõigetes 1 ja 2 nimetatud asjades on pädevad selle lepingupoole asutused, kelle kodanik laps on, samuti selle lepingupoole asutused, kelle territooriumil laps elab.

Artikkel 31

Muud ülalpidamiskohustused

Perekonnaõiguse valdkonnas muid ülalpidamiskohustusi puudutavates asjades kohaldatakse selle lepingupoole seadust ja on pädevad selle lepingupoole kohtud, kelle territooriumil elab etatist nõudev isik.

Artikkel 32

Lapsendamine

1. Lapsendamise korral kehtib selle lepingupoole seadus, kelle kodanikuks lapsendaja taotluse esitamisel on. Kui lapsendaja on ühe lepingupoole kodanik, kuid tema elukoht on teise lepingupoole territooriumil, kohaldatakse teise lepingupoole seadust.
2. Lapsendamise korral kohaldatakse seoses lapse elukoha muutmisega elukoha vastu teises riigis, lapsendatava nõusoleku, lapsendatava seadusliku esindaja nõusoleku, pädeva riigiasutuse loa ja lapsendamise piirangute suhtes samuti selle lepingupoole seadust, kelle kodanikuks lapsendatav on.
3. Kui lapse lapsendajaks on vanema, kellest üks on ühe lepingupoole kodanik, teine aga teise lepingupoole kodanik, tuleb täita mõlema lepingupoole seadusega ettenähtud nõuded. Kui abikaasade elukoht on ühe lepingupoole territooriumil, kohaldatakse selle lepingupoole seadust.
4. Eeltoodud lõikeid kohaldatakse ka lapsendamise muutmise ja kehtetuks tunnistamise asjades.

5. Lapsendamise, lapsendamise muutmise või kehtetuks tunnistamise asjades on pädev selle lepingupoole kohus, kelle kodanikuks lapsendatav taotluse esitamisel on. Kui lapsendatav on ühe lepingupoole kodanik, kuid tema elukoht on teise lepingupoole territooriumil, kus on ka lapsendaja elukoht, siis on pädev ka teise lepingupoole kohus.

Artikkel 33 Eestkoste ja hooldus

1. Kui leping ei sätesta teisiti, kohaldatakse eestkoste ja hoolduse asjades selle lepingupoole seadust, kelle kodanik on isik, kellele on seatud või tuleb seada hooldaja või eestkostja.
2. Eestkostja või hooldaja ning eestkoste- või hooldusaluse isiku vahelisi õigussuhteid reguleeritakse selle lepingupoole seadusega, kelle asutus seadis eestkoste või hoolduse.
3. Eestkoste või hoolduse vastuvõtmise kohustus määratakse selle lepingupoole seaduse alusel, kelle kodanik saab eestkostjaks või hooldajaks.
4. Ühe lepingupoole kodaniku eestkostjaks või hooldajaks võidakse seada teise lepingupoole kodanik, kui ta elab selle lepingupoole territooriumil, kelle territooriumil tuleb eestkoste või hooldus seada, või kui selle seadmine vastab eestkostet või hooldust vajava isiku huvidele.
5. Eestkoste ja hoolduse seadmise pädevus on selle lepingupoole asutusel, kelle kodanikule tuleb eestkoste või hooldus seada.

Artikkel 34 Eestkoste ja hoolduse kohaldamine

1. Kui tekib vajadus rakenõuda eestkoste- või hooldusabinõusid, kaitsmaks ühe lepingupoole kodaniku huve, kelle elu- või asukoht või vara asub teise lepingupoole territooriumil, siis teatab selle lepingupoole asutus sellest viivitamatult artikli 33 lõikes 5 nimetatud pädevale asutusele.
2. Edasilükkamatutel juhtudel võtab teise lepingupoole asutus asjakohased ajutised meetmed oma seaduse alusel ja teatab sellest viivitamatult artikli 33 lõikes 5 nimetatud pädevale asutusele. Ajutised meetmed kehtivad seni, kuni eelnimetatud asutus muudab otsuse.

Artikkel 35 Eestkoste ja hoolduse üleandmine

1. Artikli 33 lõikes 5 nimetatud pädev asutus võib anda eestkoste või hoolduse üle teise lepingupoole asutusele, kui eestkoste- või hooldusalune isik elab või viibib või omab vara selle lepingupoole territooriumil. Üleandmine jõustub siis, kui asutus, kelle poole pööruti, võtab eestkoste või hoolduse seadmise vastu ja teatab sellest seda taotlenud asutusele.
2. Asutus, kes lõike 1 kohaselt võttis eestkoste ja hoolduse seadmise vastu, kohaldab oma riigi seadust.

III JAGU

VARALISED ÕIGUSED

Artikkel 36 Tehingu vorm

1. Tehingu vorm määratakse selle tegemise koha seaduse järgi. Piisab, kui järgitakse vormi, mis on ette nähtud selle lepingupoole seaduses, kelle territooriumil tehing sooritatakse.
2. Kinnisasjaga seotud tehingu vorm määratakse selle lepingupoole seaduse alusel, kelle territooriumil kinnisasi asub.

Artikkel 37 Kinnisasi

Kinnisasjaga seotud asjade lahendamise korral kohaldatakse selle lepingupoole seadust ja on pädevad selle lepingupoole kohtud, kelle territooriumil kinnisasi asub.

Artikkel 38 Lepingulised kohustused

1. Lepingulisi kohustusi tuleb täita selle lepingupoole seaduste järgi, mille territooriumil leping sõlmiti, kui lepingupooleid ei avalda soovi seadust valida.
2. Lõikes 1 nimetatud asjades on pädev selle lepingupoole kohus, kelle territooriumil on kostja elu- või asukoht. Samuti on pädev selle lepingupoole kohus, kelle territooriumil on hageja elu- või asukoht, kui sellel territooriumil asub vaidluse objekt või kostja vara.
3. Lõikes 2 nimetatud pädevust võivad lepingulise kohustuse osalised kokkuleppel muuta.

Artikkel 39 Vastutus lepinguvälise kahju tekitamise eest

1. Vastutus kahju tekitamise eest, mis ei tulene lepingulistest kohustustest (mitteõiguspärased teod), määratakse selle lepingupoole seaduse alusel, mille territooriumil toimus kohustuse aluseks olev sündmus. Kui hageja ja kostja on sama lepingupoole kodanikud, kohaldatakse selle lepingupoole seadust.
2. Lõikes 1 nimetatud asjades on pädev selle lepingupoole kohus, kelle territooriumil toimus kohustuse aluseks olev sündmus, või kelle territooriumil elab kostja. Samuti on pädev selle lepingupoole kohus, kelle territooriumil elab hageja, kui sellel territooriumil asub kostja vara.

IV JAGU

PÄRIMISASJAD

Artikkel 40 Võrdsuse põhimõte

1. Kummagi lepingupoole kodanikud võivad teise lepingupoole territooriumil omandada vara või õigusi pärimise teel seaduse või viimse tahte avalduse alusel samadel tingimustel ja samas ulatuses nagu teise lepingupoole kodanikudki.
2. Ühe lepingupoole kodanikud võivad teha surma puhuks korraldusi teise lepingupoole territooriumil asuva vara suhtes.

Artikkel 41 Pärimise korral kohaldatav seadus

1. Õigussuhteid vallasvara pärimisel reguleeritakse selle lepingupoole seadusega, kelle kodanikuks pärandaja surma hetkel oli.
2. Õigussuhteid kinnisvara pärimisel reguleeritakse selle lepingupoole seadustega, kelle territooriumil see kinnisvara asub.
3. Kas vara koosseisu kuuluv asi on kinnis- või vallasasi, määratakse kindlaks selle lepingupoole seaduse alusel, kelle territooriumil see asi asub.

Artikkel 42 Pärandi üleminek riigile

Kui artiklis 41 nimetatud lepingupoole seaduse järgi pärijad puuduvad, läheb vallasvara üle sellele lepingupoolele, kelle kodanikuks pärandaja surma hetkel oli; kinnisvara aga läheb üle sellele lepingupoolele, kelle territooriumil ta asub.

Artikkel 43 Testament

1. Testamendi tegemise või tühistamise võime, samuti testamendi puudumisel tekkivad õiguslikud tagajärjed määratakse selle lepingupoole seaduse alusel, kelle kodanikuks pärandaja testamendi koostamise või tühistamise hetkel oli.
2. Testamendi tegemise või tühistamise vorm määratakse selle lepingupoole seaduse alusel, kelle kodanikuks pärandaja testamendi tegemise või tühistamise hetkel oli. Piisab sellest, kui järgida lepingupoole seadust, kelle territooriumil testament tehti või tühistati.

Artikkel 44
Asutuste pädevus pärimisasjades

1. Vallasvara pärimise asjades on pädev selle lepingupoole kohus või notar, kelle kodanikuks pärandaja surma hetkel oli.
2. Kinnisvara pärimise asjades on pädev selle lepingupoole kohus või notar, kelle territooriumil see vara asub.
3. Kui pärast ühe lepingupoole kodaniku surma järelejäänud vallasvara asub teise lepingupoole territooriumil, hakkab pärija palvel pärimisaja menetlema teise lepingupoole kohus või notar kõigi teadaolevate pärijate nõusoleku korral.

Artikkel 45
Testamendi avamine ja väljakuulutamine

Testamendi avab ja kuulutab välja selle lepingupoole pädev kohus või notar, kelle territooriumil testament asub.

V JAGU

TÖÖSEADUSALASED ASJAD

Artikkel 46
Üldsätted

1. Töösuhete tekkimist, muutumist, katkestamist ja lõpetamist, samuti neist asjadest tulenevaid pretensioone reguleeritakse selle lepingupoole seadusega, kelle territooriumil tööd tehakse, tehti või hakatakse tegema. Kui töötaja teeb ühe lepingupoole territooriumil tööd selliste töösuhete alusel, mis seovad teda teise lepingupoole territooriumil asuva töökohaga, siis reguleeritakse töösuhete tekkimist, muutmist, katkestamist ja lõpetamist, samuti sellest tingitud pretensioone viimati nimetatud seadusega.
2. Lõikes 1 nimetatud asjades on pädevad selle lepingupoole kohtud, kelle territooriumil tööd tehakse, tehti või hakatakse tegema. Samuti on pädevad selle lepingupoole kohtud, kelle territooriumil elab kostja või asub vaidluse objekt või kostja vara.

VI JAGU

KOHTUKULUD JA PROTSESSUAALSED SOODUSTUSED

Artikkel 47

Vabastamine kautsjoni maksmisest kohtukulude katteks

Kui ühe lepingupoole kodanik, kes elab või asub ükskõik kumma lepingupoole territooriumil ja osaleb teise lepingupoole kohtuprotsessis, siis ei nõuta temalt kautsjoni maksmist kohtukulude katteks üksnes sel põhjusel, et ta on välismaalane või et ta ei ela ega asu selle lepingupoole territooriumil, kelle kohtuprotsessis ta osaleb.

Artikkel 48

Kohtukuludest vabastamine

1. Ühe lepingupoole kodanikel on teise lepingupoole territooriumil teise lepingupoole kodanikega võrdne õigus vabaneda lõivudest, kautsjonitest ja teistest kohtukuludest, samuti õigus saada tasuta esindaja kohtus.

2. Lõikes 1 nimetatud vabastamine kehtib kõigi protsessuaalsete toimingute suhtes, kaasa arvatud otsuse täitmise suhtes.

3. Menetluskuludest vabastamine ühe lepingupoole kohtu poolt kehtib ka sama asja menetluses teise lepingupoole territooriumil tekkinud kulude suhtes.

Artikkel 49

Nõutavad dokumendid

1. Kuludest vabastamiseks või tasuta protsessuaalse kaitse võimaldamiseks tuleb esitada tõend avaldaja perekondliku ja varalise seisundi kohta. Sellise tõendi annab välja selle lepingupoole pädev asutus, kelle territooriumil avaldaja elab või asub.

2. Kui avaldaja ei asu ega ela kummagi lepingupoole territooriumil, võib tõendi välja anda selle lepingupoole diplomaatiline esindus või konsulaarasutus, kelle kodanikuks avaldaja on.

3. Kui ühe lepingupoole seadus ei näe ette, et tuleb esitada lõikes 1 märgitud tõend perekondliku ja varalise seisundi kohta, peab avaldaja esitama avalduse perekondliku ja varalise seisundi kohta.

4. Kuludest vabastamist otsustav kohus võib nõuda tõendi väljaandnud asutuselt täpsustavaid selgitusi või täiendavaid andmeid.

Artikkel 50

Taotluse esitamine

1. Ühe lepingupoole kodanikud, kes kavatsevad paluda teise lepingupoole justiitsasutuselt kohtukuludest vabastamist või tasuta kaitset protsessil, võivad esitada sellekohase suulise või kirjaliku taotluse pädeva elu- või asukohajärgsele kohtule. Kohus saadab avalduse koos artiklis 49 nimetatud tõendiga edasi teise lepingupoole kohtule.

2. Lõikes 1 nimetatud taotluse võib esitada samal ajal kui hagi või protsessi algatamise avalduse.

Artikkel 51

Tasumise või puuduste kõrvaldamise tähtaeg

Kui kohus kutsub välja teise lepingupoole territooriumil elava või asuva protsessipoole või protsessiosalise, määrab kohus samaaegselt vähemalt ühekuulise tähtaja kohtukulude tasumiseks või hagi või taotluses esinevate puuduste parandamiseks. Tähtaja arvestamise alguseks on sellesisulise dokumendi kätteandmise kuupäev.

Artikkel 52

Tähtaeg

1. Kui ühe lepingupoole kohus teeb teise lepingupoole territooriumil elavatele protsessipooltele või protsessiosalistele teatavaks toimingute sooritamise tähtaja, siis selle tähtaja aluseks võetakse kuupäev selle lepingupoole postitempliil, kelle territooriumilt protsessuaalne dokument on lähetatud.

2. Kindlaksmääratud ajal kohtu poolt nõutavate lõivude ja ettemaksude üleandmine teise lepingupoole territooriumil määratakse kindlaks selle kuupäeva alusel, millal need tasuti selle lepingupoole pank, kelle territooriumil elab protsessipool või protsessiosaline.

3. Kui kohtukulude eest tasutakse hilinenult, kohaldab asjaomane asutus oma riigi seadust.

VII JAGU

OTSUSTE TUNNUSTAMINE JA TÄITMINE

Artikkel 53

Mittevaralise iseloomuga otsuste tunnustamine

1. Ühe lepingupoole kohtute tehtud jõustunud otsuseid mittevaralise iseloomuga tsiviilasjades tuleb teise lepingupoole territooriumil tunnustada ilma erilise tunnustamismenetluseta, kui teise lepingupoole kohtud ei ole samas asjas varem jõustunud otsust teinud või kui nad käesolevast lepingust asjakohase sätte puudumise korral ei olnud ka oma siseriikliku seaduse järgi ainupädevad.

2. Ühe lepingupoole kohtuvälise asutuse tehtud jõustunud otsused mittevaralise iseloomuga tsiviilasjades tuleb teise lepingupoole territooriumil tunnustada vastavalt artiklitele 55-57.

Artikkel 54

Otsuste tunnustamise ja täitmise üldsärte

1. Käesoleva lepingu kohaselt tuleb kummalgi lepingupoolel oma territooriumil tunnustada ja täita teise lepingupoole territooriumil tehtud kohtuotsuseid:

- 1) tsiviil- ja tööasjades;
- 2) kriminaalasjades kuriteoga tekitatud kahju hüvitamise kohta.

2. Lõike 1 kohaselt loetakse kohtuotsusteks ka kohtutes sõlmitud kokkulepped varalise iseloomuga tsiviil- ja tööasjades.

Artikkel 55

Otsuste tunnustamise ja täitmise tingimused

Artiklis 54 nimetatud otsuseid tuleb teise lepingupoole territooriumil tunnustada ja täita, kui:

- 1) selle lepingupoole seaduse järgi, kelle territooriumil jõustunud ja täitmisele kuuluv otsus tehti, on otsus jõustunud ja tuleb täita; elatisrahaasjades tuleb täita ka jõustumata otsus, kui see on täidetav;
- 2) otsuse teinud kohus oli käesoleva lepingu kohaselt selleks pädev, sel juhul aga, kui see lepingus sätestatud ei ole, siis selle lepingupoole siseriikliku seaduse järgi, kelle territooriumil otsust tuleb tunnustada ja täita;
- 3) pooltel oli võimalus kaitsta oma õigusi, sest ta sai kohtukutse õigel ajal ja nõuetekohasel viisil kätte;
- 4) samade poolte vahel toimivas protsessis ei ole selle lepingupoole kohus, kelle territooriumil otsust tuleb tunnustada ning täita, teinud jõustunud otsust ja kui samade poolte vahel ei ole varem algatatud kohtumenetlust selle lepingupoole kohtus, kelle territooriumil otsust tuleb tunnustada ja täita;
- 5) kolmanda riigi kohtuotsust samade poolte vahel ja samas asjas ei ole juba tunnustatud või täidetud selle lepingupoole territooriumil, kus otsust tuleb tunnustada ja täita;
- 6) otsuse tegemisel kohaldatakse vastavalt käesolevale lepingule seadust. Juhtudel, kui see ei ole lepingus sätestatud, siis selle lepingupoole siseriiklikku seadust, kelle territooriumil otsust tuleb tunnustada ja täita.

Artikkel 56

Otsuste tunnustamise ja täitmise taotlus

1. Otsuse tunnustamise ja täitmise taotluse võib esitada otse selle lepingupoole pädevale kohtule, kelle territooriumil otsust tuleb tunnustada ja täita, või selle kohtu vahendusel, kes arutas asja esimese instantsina.

2. Taotlusele tuleb lisada:

- 1) otsus või selle tõestatud ärakiri koos kinnitusega, et otsus on jõustunud ja täidetav; elatisasjades tehtud jõustumata otsuse korral tuleb täidetavuse kinnitus lisada juhul, kui see ei järeldu otsusest endast;
- 2) dokument, mis kinnitab, et pool, kelle kohta on otsus tehtud ja kes protsessis ei osalenud, on kohtukutse otsuse teinud riigi seaduste kohaselt õigel ajal ja nõuetekohasel viisil kätte saanud; nimetatud poolte piiratud teovõime korral aga dokument, mis kinnitab, et see pool oli nõuetekohaselt esindatud;
- 3) lõigetes 1 ja 2 nimetatud taotluse ja dokumentide tõestatud tõlge selle lepingupoole keelde, kelle territooriumil otsust tuleb tunnustada või täita.

Artikkel 57

Otsuste tunnustamise ja täitmise kord

1. Otsuse tunnustamise ja täitmise pädevus on selle lepingupoole kohtul, kelle territooriumil otsust tunnustada ja täita tuleb.
2. Kohus määrab kindlaks, kas artiklites 55 ja 56 ettenähtud nõuded on täidetud.
3. Otsuste tunnustamise ja täitmise korral rakendatakse selle lepingupoole seadust, kelle territooriumil otsust tunnustada ja täita tuleb. See kehtib ka otsuse tunnustamise ja täitmise taotluse vormi kohta. Otsuse tunnustamise ja täitmise taotlusele tuleb lisada otsuse ja selle lisade koopiad nende kätteandmiseks protsessiosalistele.
4. Kui selle lepingupoole territooriumil, kelle kohus otsuse vastu võttis, on selle täitmine peatatud menetluse taastamise või asja uuesti läbivaatamise tõttu, siis otsuse tunnustamine ja täitmine teise lepingupoole territooriumil peatatakse.
5. Võttes vastu määrust otsuse tunnustamise ja täitmise kohta, võib kohus nõuda pooltelt selgitusi. Samuti võib kohus nõuda täiendavaid selgitusi otsuse teinud kohtult.

Artikkel 58

Kulusid käsitlevate otsuste täitmine

1. Kui isik on artikli 48 kohaselt kohtukuludest vabastatud ühe lepingupoole territooriumil tehtud otsuse alusel, mis kohustab need kulud protsessiosalisele hüvitama, siis teise lepingupoole kohus teeb taotluse alusel tasuta täitmise otsuse.
2. Kohtukulude hulka kuuluvad ka otsuse jõustumise ja täidetavuse kinnitamise kulud, samuti nõutavate dokumentide tõlkimise kulud.

Artikkel 59

Otsuse täitmisega seotud kulude hüvitamine

1. Kulusid käsitleva otsuse vastuvõtnud kohus piirdub otsuse jõustumise ja täidetavuse kontrollimisega.
2. Täitmise taotlusele lisatakse otsus või tõestatud ärakiri otsuse osast, mis määrab kindlaks kohtukulude suuruse koos otsuse jõustumise ja täidetavuse kinnitusega, samuti nende dokumentide tõestatud tõlge.
3. Selle lepingupoole kohus, kelle territooriumil on kohtukulud ettemaksuna riigi poolt kehtestatud korras tasutud, pöördub teise lepingupoole pädeva kohtu poole nende kulude hüvitamiseks. See kohus täidab otsused vastavalt oma seadustele tasuta ja annab saadud summad üle teise lepingupoole diplomaatilisele esindusele või konsulaarasutusele. Vastavalt kohaldatakse ka lõigete 1 ja 2 sätteid.

K o l m a s o s a

KRIMINAALASJAD

L J A G U

KRIMINAALMENETLUSE ÜLEVÕTMINE

Artikkel 60

Üldsätted

1. Kumbki lepingupool kohustub teise lepingupoole taotlusel algatama kriminaalmenetluse oma kodanike ja alaliselt tema territooriumil asuvate välismaalaste vastu, keda kahtlustatakse kuriteo toimepanemises taotleva poole territooriumil.
2. Lepingupoolel võivad esitada kriminaalmenetluse ülevõtmise taotlusi ka selliste õiguserikkumiste puhul, mis taotleva lepingupoole seaduse järgi loetakse kuritegudeks, kuid taotluse saanud lepingupoole seaduse järgi ainult õiguserikkumisteks.
3. Lõigetes 1 ja 2 nimetatud juhtudel on pädevad taotluse saanud lepingupoole justiitsasutused, kes kohaldavad oma riigi seadusi.
4. Kui seoses nende tegudega, mille kohta on algatatud kriminaalasi, tekivad pretensioonid kahju hüvitamise suhtes, ja kui on esitatud asjakohased kahju hüvitamise taotlused, siis need liidetakse üleantud kriminaalajale.
5. Lõike 1 sätteid kohaldatakse ka alaealiste suhtes, keda kahtlustatakse kriminaalõiguse rikkumises.

Artikkel 61

Kriminaalmenetluse ülevõtmise taotlused

1. Kriminaalmenetluse ülevõtmise taotlus peab olema koostatud kirjalikus vormis ja sisaldama:
  - 1) taotleva asutuse nimetuse;
  - 2) kahtlusaluse perekonna- ja eesnime, tema kodakondsuse ja muud isikuandmed;
  - 3) selle teo kirjelduse ja õigusliku kvalifikatsiooni, millega seoses esitatakse taotlus kriminaalmenetluse ülevõtmiseks.
2. Peale selle lisatakse taotlusele:
  - 1) taotleva poole kriminaalkoodeksi ja vajaduse korral ka teiste seaduste tekst, mis on kriminaalmenetluse seisukohalt tähtis;
  - 2) kõik materjalid või nende tõestatud koopiad, samuti tõendid (asitõendid);
  - 3) taotlus kahju hüvitamiseks, võimaluse piires ka informatsioon kahju suuruse kohta;
  - 4) kannatanute avaldused kriminaalajade kohta, kui seda nõuab taotlust saava lepingupoole seadus.

Artikkel 62
Süüdistatava üleandmine

1. Kui süüdistatav on kriminaalmenetluse ülevõtmise taotluse esitamise hetkel vahi all taotleva lepingupoole territooriumil, siis tuleb ta toimetada taotluse saanud lepingupoole territooriumile.
2. Kui süüdistatav on kriminaalmenetluse ülevõtmise taotluse esitamise hetkel taotleva lepingupoole territooriumil vabaduses, siis võtab see lepingupool vajaduse korral oma seaduste kohaselt meetmed tema tagasitoimetamiseks taotluse saanud lepingupoole territooriumile.

Artikkel 63
Kriminaalmenetluse tulemustest teatamine

Taotluse saanud lepingupool teatab taotlevale lepingupoolele menetluse lõpetamise määrusest. Taotleva lepingupoole palvel saadetakse talle selle määruse ärakiri.

Artikkel 64
Kriminaalmenetluse ülevõtmise tagajärjed

Pärast kriminaalmenetluse ülevõtmist ei või taotleva lepingupoole justiitsasutused menetleda sama isiku ja sama teoga seotud asja, välja arvatud juhul, kui taotlev lepingupool on kriminaalmenetluse ülevõtmise taotluses teatanud, et võib asja uuesti jätkata, kui ta saab taotluse saanud lepingupoolelt teate menetluse algatamisest keeldumise või menetluse lõpetamise kohta.

II JAGU

VÄLJAANDMINE KRIMINAALVASTUTUSELE VÕTMISEKS JA KARISTUSE
TÄITMISEKS

Artikkel 65
Isikute väljaandmine

1. Taotluste alusel annavad lepingupoold teineteisele kriminaalvastutusele võtmiseks või karistuse täitmiseks välja nende territooriumil viibivad käesolevas lepingus nimetatud isikud.
2. Väljaandmine toimub ainult niisuguste kuritegude puhul, mille eest mõlema lepingupoole seadused näevad ette vabadusekaotusliku karistuse üle 1 aasta.
3. Väljaandmine kriminaalkaristuse täitmiseks toimub ainult tegude eest, mis on mõlema lepingupoole seaduste järgi kuriteod ja kui isikule, kelle väljaandmist taotletakse, on karistuseks mõistetud vähemalt kuuekuune vabadusekaotus või muu raskem karistus.

Artikkel 66
Väljaandmist välistavad asjaolud

1. Väljaandmist ei toimu, kui:
  - 1) taotlus on esitatud lepingupoole kodaniku või selles riigis varjupaigaõiguse saanud isiku kohta;
  - 2) kuritegu on toime pandud taotluse saanud lepingupoole territooriumil;
  - 3) taotluse saanud poole seaduse järgi ei saa algatada kriminaalmenetlust või täita karistust aegumistähtaaja möödumise tõttu või teistel põhjustel;
  - 4) isiku suhtes, kelle väljaandmist taotletakse, toimub taotluse saanud lepingupoole territooriumil kriminaalmenetlus sama kuriteo eest või kui kohus on juba teinud jõustunud otsuse või kui kriminaalmenetlus lõpetati;
  - 5) kriminaalmenetlus algatatakse erasüüdistuse alusel.
2. Kui väljaandmist ei toimu, teatab taotluse saanud lepingupool sellest taotlevale lepingupoolele.

Artikkel 67
Väljaandmistaotlus

1. Väljaandmise taotlusele kriminaalvastutusele võtmiseks lisatakse vahi alla võtmise määruse tõestatud ärakiri koos kuriteo kirjeldusega, samuti kriminaalseaduse tekst, mis puudutab selle isiku poolt sooritatud tegu, kelle väljaandmist taotletakse. Kui toime on pandud varaline kuritegu, tuleb teatada ka toimepandud kuriteo tõttu tekkinud või tekkida võiva kahju summa.
2. Karistuse täitmiseks lisatakse väljaandmise taotlusele jõustunud kohtuotsuse tõestatud ärakiri, samuti kriminaalkodeksi tekst, mis puudutab süüdimõistetu poolt toimepandud kuritegu. Kui süüdimõistetu on alustanud karistuse kandmist, tuleb teatada, missuguse osa karistusest on ta juba kandnud.
3. Samuti tuleb väljaandmistaotlusele võimaluse korral lisada taotletava isiku välimuse kirjeldus, andmed tema kodakondsuse, isiklike suhete ja asukoha kohta, kui need andmed ei sisaldu kohtuotsuses, või vahi alla võtmise määrused, samuti tema foto ja sõrmejäljed.

Artikkel 68
Täiendavad andmed väljaandmistaotluse juurde

Kui saadud andmed on väljaandmistaotluse rahuldamiseks ebapiisavad, võib taotluse saanud lepingupool nõuda täiendavaid andmeid, määrates selleks kahekuulise tähtaja. Mõjuvatei põhjustel võib seda tähtaega pikendada.

Artikkel 69
Väljaandmiseks vahi alla võtmine

Pärast väljaandmistaotluse saamist rakendab taotluse saanud lepingupool viivitamatult abinõud taotletud isiku vahi alla võtmiseks, välja arvatud juhul, kui on ilmne, et vastavalt käesolevale lepingule väljaandmist ei toimu.

Artikkel 70
Erandlik vahi alla võtmine

1. Vahi alla võib võtta enne väljaandmistootluse saamist, kui taotlust esitav pool nõuab seda vahi alla võtmise määruse või kohtuotsuse alusel, mis on väljaandmise nõude aluseks. Vahi alla võtmise taotluse võib edastada posti või telegraafi teel või muude vahendite abil, mis välistavad kahtluste tekkimise.
2. Vahi alla võtmisest vastavalt lõikele 1 tuleb viivitamatult teatada teisele lepingupoolele.

Artikkel 71
Vahi alla võetud isiku vabastamine

1. Taotluse saanud lepingupool võib isiku vastavalt artiklile 69 vahi alt vabastada, kui artiklis 68 ettenähtud aja jooksul ei ole lepingupoole küsitud täiendavaid andmeid saadetud.
2. Artikli 70 lõike 1 alusel vahi alla võetud isik vabastatakse vahi alt, kui tema väljaandmistootlus ei saabu ühe kuu jooksul, arvates päevast, mil teist lepingupoolt teavitati vahi alla võtmisest.

Artikkel 72
Väljaandmise edasilükkamine

Kui taotletava isiku suhtes on taotluse saanud lepingupoole territooriumil algatatud kriminaalasi, siis võib tema väljaandmise lükata edasi kuni menetluse lõppemiseni või karistuse ärakandmiseni või isiku vabastamiseni enne karistuse ärakandmise lõppu.

Artikkel 73
Ajutine väljaandmine

1. Taotletav isik antakse ajutiselt välja taotlenud lepingupoole põhjendatud nõude korral, kui väljaandmise edasilükkamine mõjuks menetluse aegumistähtajale või raskendaks oluliselt isiku toimepandud kuriteo menetlemist.
2. Ajutiselt väljaantud isik antakse viivitamatult tagasi nende toimingute lõppedes, mille läbiviimiseks oli ta välja antud, kuid mitte hiljem kui kolm kuud tema ajutise väljaandmise päevast.

Artikkel 74
Väljaandmistootluste kollisioon

Kui sama isiku väljaandmist taotleb mitu riiki, siis otsustab taotluse saanud lepingupool, millisele riigile isik välja anda. Selle otsuse tegemisel võetakse arvesse kõiki asjaolusid, eriti isiku kodakondsust ja toimepandud kuriteo iseloomu.

Artikkel 75

Väljaantud isiku kriminaalvastutuse piirid

1. Väljaantud isikut ei tohi kriminaalvastutusele võtta taotluse saanud lepingupoole nõusolekuta, samuti ei tohi seda isikut välja anda kolmandale riigile seoses muu, enne väljaandmist toimepandud kuriteoga kui see, mille eest ta välja anti.
2. Taotluse saanud lepingupoole nõusolekut ei ole vaja, kui:
  - 1) isik ei ole lahkunud lepingupoole territooriumilt ühe kuu jooksul pärast teele asumist. Selle tähtaja hulka ei arvestata aega, mille jooksul väljaantud isik ei saanud taotlenud lepingupoole territooriumilt lahkuda temast mitteolenevatel asjaoludel;
  - 2) väljaantud isik lahkus taotlenud riigi territooriumilt, kuid hiljem pöördus sinna vabatahtlikult tagasi.

Artikkel 76

Väljaandmise teostamine

Taotluse saanud lepingupool teatab taotlenud lepingupoolele väljaandmise koha ja aja. Kui taotlenud lepingupool ei võta väljaandmisele kuuluvat isikut vastu 15 päeva jooksul väljaandmiseks määratud päevast arvates, siis võib ta vabastada.

Artikkel 77

Korduv väljaandmine

Kui väljaantud isik hoidub mingil viisil kõrvale kriminaalmenetlusest või karistuse kandmisest ja pöördub tagasi taotluse saanud lepingupoole territooriumile, antakse ta uuesti välja, kusjuures artiklis 67 ettenähtud dokumente saata ei ole vaja.

Artikkel 78

Kriminaalmenetluse tulemustest teatamine

Taotlev pool teatab taotluse saanud poolele viivitamatult väljaantud isiku subtes läbiviidud kriminaalmenetluse tulemustest. Jõustunud kohtuotsuse tegemise korral saadetakse selle ärakiri.

Artikkel 79

Transiit

1. Üks lepingupool lubab teise lepingupoole taotlusel vedada läbi oma territooriumi isikuid, kelle teine lepingupoole on välja andnud kolmandatele riikidele. Kui käesoleva lepingu kohaselt väljaandmise kohustust ei teki, võib taotluse saanud lepingupool jätta nõusoleku andmata.
2. Transiitveo taotlus koosneb samadest dokumentidest ja vaadatakse läbi samal viisil nagu väljaandmise nõuegi.

3. Taotluse saanud lepingupool korraldab transiitveod endale kõige sobival viisil.
4. Vahemaandumiseta transiitlennuks ei ole vaja luba taotleda.

Artikkel 80
Väljaandmis- ja transiidikulud

Väljaandmiskulud kannab see lepingupool, kelle territooriumil kulutused tekkisid. Transiidikulud kannab taotlenud lepingupool.

III JAGU

ERISÄTTED ÕIGUSABI KOHTA KRIMINAALASJADES

Artikkel 81
Vahi all viibivate isikute ajutine üleandmine

1. Kui tunnistajana väljakutsutud isik, kelle ülekuulamine on vajalik, viibib vahi all taotluse saanud lepingupoole territooriumil, siis taotlevad selle lepingupoole asjaomased asutused isiku üleandmist taotlenud lepingupoole territooriumile. Isikut peetakse vahi all ja toimetatakse peale ülekuulamise lõppemist viivitamatult tagasi.
2. Kui tekib vajadus vahi all oleva isiku tunnistajana ülekuulamiseks kolmanda riigi territooriumil, annavad taotluse saanud lepingupoole asjaomased asutused loa selle isiku transiitveoks läbi oma riigi territooriumi.

Artikkel 82
Esemete väljaandmine

1. Kurjategija poolt kuriteo tulemusena saadud esemed või pettuse teel saadud vara, samuti muud esemed, mis on kriminaalmenetluses asitõenditeks, antakse välja taotlenud lepingupoolele.
2. Taotluse saanud lepingupool võib esemete väljaandmist ajutiselt edasi lükata, kui need on vajalikud teises kriminaalmenetluses.
3. Kolmandate isikute seaduslikke õigusi teisele lepingupoolele väljaantud esemete suhtes ei rikuta. Kriminaalmenetluse lõpetamise korral tagastatakse need esemed sellele lepingupoolele, kes need välja andis, või antakse selle lepingupoolega kooskõlastatult välja otse volitatud isikutele.
4. Käesoleva artikli alusel esemete väljaandmise puhul ei rakendata seadusi, mis piiravad esemete ja valuutaväärtuste sisse- ja väljavedu.

Artikkel 83
Süüdimõistvast kohtuotsusest teatamine

Lepingupoole teavitavad teineteist neist jõustunud kohtuotsustest, mille on ühe lepingupoole kohus teinud teise lepingupoole kodanike suhtes.

Artikkel 84
Kohtuotsusest teatamine lepingupoole taotlusel

Põhjendatud taotluse korral teatavad lepingupoole teineteisele jõustunud kohtuotsusest isikute suhtes, kes ei ole taotlenud lepingupoole kodanikud.

Artikkel 85
Süüdimõistetud isikute sõrmejälgede edastamine

Vastastikusel taotlusel saadavad lepingupoole teineteisele artiklites 83 ja 84 nimetatud isikute sõrmejäljed.

Artikkel 86
Teabe saatmine lepingupoole taotlusel

Ühe lepingupoole taotlusel saadab teine lepingupool talle teavet teise lepingupoole süüdimõistetud kodanike kohta, samuti neid süüdimõistetuid puudutavate järgnevate kohtuotsuste kohta.

Artikkel 87
Taotleva lepingupoole esindajate osavõtt

Taotleva lepingupoole esindajad võivad viibida taotluse saanud lepingupoole territooriumil õigusabialaste toimingute juures; selleks osavõtuks on vaja Eesti Vabariigi poolt Justiitsministeeriumi või Riigiprokuratuuri ning Poola Vabariigi poolt Justiitsministeeriumi nõusolekut.

IV. JAGU

KOHTUOTSUSTE TÄITMINE KRIMINAALASJADES

Artikkel 88
Mõisted

1. Väljend "tõkend" tähendab käesoleva lepingu mõttes:

- 1) Eesti Vabariigis - isiku paigutamist psühhiaatriaiglasse;
- 2) Poola Vabariigis - isiku paigutamist psühhiaatriaiglasse või teise asjaomasesse asutusse või sundravikohta.

2. Käesoleva lepingu mõttes tähendavad järgmised väljendused:
"karistav riik" - riik, kus tehti kohtuotsus, mis sisaldab täitmisele kuuluvaid sanktsioone,
"elukohariik" - riik, kes võttis üle või peab üle võtma ja täitma vabaduskaotusliku karistuse või
tõkendi.

Artikkel 89 Üldised põhimõtted

1. Ühe lepingupoole taotlusel kohustub lepingupool käesoleva lepingu kohaselt temalt üle võtma otsuste täitmise nendes kriminaalajades, mille alusel ühe lepingupoole kohtud langetasid jõustunud otsuse teise lepingupoole kodanike karistamiseks vabadusekaotuse või määratud tõkendi näol.

2. Lõikes 1 nimetatud taotlusi võib esitada nii karistav riik kui ka elukohariik.

Artikkel 90 Süüdimõistetute õigused

Süüdimõistetul on õigus esitada mõlema lepingupoole keskasutusele avaldus artiklis 89 nimetatud meetmete võtmiseks. Kohtuotsuse teinud riik teavitab igat süüdimõistetut, keda võib lepingu käesolev jagu puudutada, selle tähtsamatest sätetest.

Artikkel 91 Kohtuliku karistuse põhimõte

Otsuse täitmise ülevõtmine toimub üksnes sel juhul, kui otsuse aluseks olnud tegu kuulub kohtulikule karistamisele ka taotleva lepingupoole seaduste järgi või on kohtulikult karistatav, kui see tegu on toime pandud taotluse saanud lepingupoole territooriumil.

Artikkel 92 Poliitilised kuriteod

1. Otsuse täitmist ei võeta üle, kui otsuse aluseks olnud tegu on taotluse saanud riigi arvates poliitiline kuritegu.

2. Kuritegu, mis pärast kõigi konkreetse asja asjaolude - eriti tegevusmotiivide, teo toimepanemise viisi, tarvitatud vahendite või nende kasutamise ohu, samuti tegelike või kavandatud tagajärgede arvessevõtmist ei loeta poliitiliseks, kui tal on rohkem kriminaalne kui poliitiline iseloom.

Artikkel 93 Sõjaväelised kuriteod

Otsuse täitmist ei toimu, kui otsuse aluseks olev tegu on taotluse saanud riigi arvates ainult sõjaväeliste kohustuste rikkumine.

Artikkel 94
Finantskuriteod

Finantskuritegudega seotud asjades ei või keelduda otsuse täitmise ülevõtmisest üksnes sellepärast, et selle riigi seaduses, kus otsus tuleb täita, ei ole kohtuotsuse teinud riigi seadusega samalaadseid seadusi, mis käsitlevad avalikke makse, lõive, monopole või valuutaringlust, samuti väliskaubandust või kaupade reglementeerimist.

Artikkel 95
Karistuse täitmise aegumine

Täitmise ülevõtmist ei toimu, kui karistuse täitmine või tõkend on ühe lepingupoolse seaduste järgi aegunud.

Artikkel 96
Erikohtud

Täitmise ülevõtmist ei toimu, kui otsuse on teinud erikohus.

Artikkel 97
Tagaseljaotsused

Täitmist ei toimu, kui kohtuotsus on tehtud tagaselja.

Artikkel 98
Samas asjas süüdimõistmise arvessevõtmise põhimõte

Täitmise ülevõtmist ei toimu, kui süüdimõistetule on taotluse saanud riigis sama teo eest süüdi või õigeks mõistetud.

Artikkel 99
Ülevõtmise põhimõtted

1. Täitmise võetakse üle süüdimõistetule nõusolekul. Kui süüdimõistetule ei ole võimeline andma pädevat juriidilist nõusolekut, siis peab selle andma tema juriidiline esindaja.
2. Täitmise ülevõtmist ei toimu, kui süüdimõistetule on võetud vabadus kohtuotsuse teinud riigis ja nõude saabumise päevaks ei ole vabaduskaotuslikust karistusest või tõkendist jäänud kanda rohkem kui 6 kuud. Selle eeltingimuse hindamisel liidetakse kõik täitmisele tulevad vabaduskaotuslikud karistused ja tõkendid või nende osad. Kui tõkendite kestus ei ole määratud, siis võetakse arvestuse aluseks päev, mis kohtuotsuse teinud riigi seaduste järgi oli tõkendi viimaseks päevaks enne selle tühistamist.

Artikkel 100
Vastus taotlusele

Taotluse saanud riik teatab taotlevale riigile võimalikult lühikese aja jooksul, millisel määral on taotlust arvestatud. Täielikku või osalist keeldumist tuleb põhjendada.

Artikkel 101
Kohtuotsuste täitmine

1. Kui kohtuotsuse täitmine võetakse üle, mõistab elukohariigi kohus oma seaduste alusel karistuseks vabadusekaotuse või tõkendi, võttes arvesse vabaduskaotusliku karistuse või tõkendite kõrgeimat võimalikku vastet, mis on määratud kindlaks karistavas riigis.
2. Elukohariigi poolt kohtuotsuse täitmise ülevõtmise tagajärjel ei tohi süüdimõistetu mingil juhul sattuda halvemasse olukorda võrreldes sellega, milles ta oleks olnud karistavas riigis kohtuotsuse täitmise korral.
3. Täitmine, kaasa arvatud ennetähtaegne vabastamine, toimub elukohariigi seaduste alusel. Kui karistava riigi seadus, mis käsitleb ennetähtaegset vabastamist, on süüdimõistetu jaoks soodsam, siis kohaldatakse seda.
4. Vabadusekaotuse või tõkendi kohaldamise korral võetakse elukohariigis arvesse vabadusekaotuse või tõkendite kohaldamise kestus karistavas riigis.

Artikkel 102
Kohtuotsuse osaline täitmine

Kui isik on mõistetud süüdi rohkem kui ühe kuriteo eest, kuid vabadusekaotuse või tõkenditega karistamise täitmine võetakse üle neist vaid mõne tõttu, siis mõistab elukohariigi kohus artiklis 101 nimetatud protsessi käigus nende kuritegude eest täitmisele kuuluvaks karistuseks vabadusekaotuse või tõkendi.

Artikkel 103
Täitmise ülevõtmise tagajärjed

1. Sel ajal, kui elukohariigis täidetakse vabadusekaotuse või tõkendiga karistamise otsust, ei võta karistav riik edasisi meetmeid seoses selle täitmisega.
2. Karistav riik on pädev täitma vabadusekaotuse või tõkendiga karistamise ülejäänud osa, kui süüdimõistetu, hoides kõrvale kohtuotsuse täitmisest elukohariigis, lahkus selle territooriumilt. Elukohariik teatab sellest asjaolust viivitamatult karistavale riigile.
3. Lõikes 2 nimetatud karistava riigi volitused lõpevad, kui vabadusekaotuse või tõkendiga karistamine on täidetud või kui isikule antakse armu.

Artikkel 104

Armuandmine ja amnestia

1. Süüdimõistetule armuandmine võib toimuda elukohariigis. Karistav riik võib armuandmise taotlusega pöörduda elukohariigi poole. Elukohariik vaatab selle palve läbi heatahtlikult, kui see ei riku tema territooriumil kehtivaid karistava riigi seadusi armuandmise kohta.
2. Elukohariik kohaldab amnestiat nii kohtuotsust täitvas kui ka karistavas riigis süüdimõistetule.

Artikkel 105

Kohtuotsuse tühistamine või muutmine

Täitmiseks ülevõetud kohtuotsust on pädev tühistama või muutma üksnes karistav riik.

Artikkel 106

Teatamine

1. Lepingupoole teatavad teineteisele võimalikult kiiresti igast asjaolust, mis võiks kohtuotsuse täitmist mõjutada.
2. Karistav riik informeerib elukohariiki amnestiast või täitmiseks ülevõetud otsuse tühistamisest või muutmisest.
3. Elukohariik informeerib karistavat riiki kohtuotsuse täitmisest.

Artikkel 107

Üleandmine

1. Kui süüdimõistetu asub karistava riigi territooriumil, võtab see riik võimalikult kiiresti kõik vajalikud meetmed süüdimõistetu üleandmiseks elukohariigile.
2. Karistav riik ja elukohariik kooskõlastavad omavahel, vajaduse korral ka transiitriigi asutusega, süüdimõistetu elukohariigi asutustele üleandmise aja ja koha.
3. Ühe lepingupoole isikud, kes saavad süüdimõistetut teise lepingupoole territooriumile või võtavad ta sellelt territooriumilt kaasa, on pädevad rakendama teise lepingupoole territooriumil kõiki vajalikke abinõusid selleks, et süüdimõistetu ei saaks põgeneda enne tema üleandmise hetke või pärast tema ülevõtmist.
4. Karistav riik võib pärast kohtuotsuse täitmise elukohariigilt ülevõtmist lükata süüdimõistetu üleandmise edasi selleks, et teostada kriminaalmenetlust seoses kuriteoga, või selleks, et täita süüdimõistetule teise kuriteo eest mõistetud kohtuotsust vabadusekaotuse või tõkendi näol.

Artikkel 108
Erisuste põhimõte

1. Kui karistav riik on süüdimõistetu käesoleva lepingu kohaselt elukohariigile üle andnud, ei tohi teda vastutusele võtta, kohtuotsust täita ega temalt vabadusest võtta enne üleandmist toimepandud kuriteo tõttu, mille kohta ei ole saadud otsuse täitmiseks ülevõtmise nõusolekut.

2. Lõikes 1 nimetatud piirangut ei rakendata, kui:

- 1) karistav riik annab nõusoleku kriminaalmenetluse algatamiseks, kohtuotsuse või tõkendite täitmiseks;
- 2) üleantud süüdimõistetu on jäänud elukohariiki kauemaks kui 45 päevaks pärast tema täielikku vabastamist, ehkki tal oli õigus ja võimalus selle riigi territooriumilt lahkuda, või kui ta sellest riigist lahkumise järel, on sinna vabatahtlikult tagasi pöördunud.

Artikkel 109
Taotlused ja nende lisad

1. Käesolevas jaos ettenähtud taotlused koostatakse kirjalikult.

2. Taotlusele lisatakse :

- 1) kohtuotsuse originaal või selle tõestatud ärakiri või ärakiri, millele on lisatud jõustumise ja täidetavuse kinnitus;
- 2) kohaldatud koodeksi, samuti tingimisi vabastamist käsitlevate seaduste tekst;
- 3) võimalikult täpsed andmed süüdimõistetu, tema kodakondsuse, elu- või asukoha kohta;
- 4) tõend vabadusekaotuse või tähtaja hulka arvestatava tõkendi kestuse kohta;
- 5) kui süüdimõistetu viibib karistava riigi territooriumil, on vajalik süüdimõistetu juuresolekul koostatud protokoll, millest nähtub tema nõusolek vabadusekaotuse või tõkendi rakendamisega seotud karistuse täitmise ülevõtmisega;
- 6) teised dokumendid, mis on taotluse rahuldamiseks olulised;
- 7) taotluse tõlge teise lepingupoole keelde. See ei kehti teiste käesolevas lõikes osutatud dokumentide suhtes.

3. Taotlusele lisatakse lõike 2 alalõigetes 3, 6 ja 7 nimetatud informatsioon ja materjalid, samuti süüdimõistetu nõusolekut sisaldav kiri.

4. Lõikes 3 nimetatud taotlusega nõustumise korral lisab kohtuotsuse teinud riik oma nõusolekule dokumendid, mis on nimetatud lõike 2 alalõigetes 1, 2 ja 4.

Artikkel 110
Taotluse täiendamine

Kui taotluse saanud riik loeb üleantud andmed ja dokumendid ebapiisavaks, taotleb ta nende täiendamist. Täienduse kättesaamiseks võib taotluse saanud riik määrata tähtaja. Vajaduse korral võib seda tähtaega pikendada. Täienduste puudumise korral vaadatakse taotlus läbi olemasolevate andmete ja dokumentide alusel.

Neljas osa

LÖPPSÄTTED

Artikkel 111

Käesolev leping ei mõjuta teiste üht või mõlemat lepingupoolt siduvate lepingute rakendamist.

Artikkel 112

Käesolev leping kuulub ratifitseerimisele ja ta jõustub ratifitseerimisdokumentide vahetamisest 60 päeva möödumisel.

Ratifitseerimisdokumendid vahetatakse *Varmas*.....

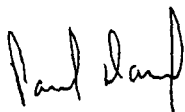
Artikkel 113

Käesolev leping on sõlmitud viieks aastaks. Seejärel tema kehtivus pikeneb automaatselt viie aasta võrra, kui kumbki lepingupool hiljemalt kuus kuud enne järjekordse tähtaja lõppemist noodiga ei teata lepingu lõpetamisest.

Käesolev leping on sõlmitud *Tallinnas 27. nov. 1998* kahes eksemplaris, kumbki eesti ja poola keeles, kusjuures tekstidel on võrdne jõud.

Selle tunnistuseks kirjutasid mõlema lepingupoolle volitatud isikud käesolevale lepingule alla ja kinnitasid seda pitseriga.

EESTI VABARIIGI NIMEL

POOLA VABARIIGI NIMEL

[POLISH TEXT — TEXTE POLONAIS]

U M O W A

między Republiką Estońską a Rzeczpospolitą Polską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, pracowniczych i karnych

Republika Estońska

i Rzeczpospolita Polska

kierując się pragnieniem dalszego rozwoju przyjaźielskich stosunków między obydwoma państwami,

oraz dążąc do pogłębienia i udoskonalenia wzajemnej współpracy między obydwoma państwami w dziedzinie stosunków prawnych,

postanowiły zawrzeć niniejszą Umowę i uzgodniły co następuje:

CZĘŚĆ PIERWSZA

Postanowienia ogólne

Artykuł 1

Zakres ochrony prawnej

1. Obywatele jednej Umawiającej się Strony korzystają na terytorium drugiej Umawiającej się Strony z takiej samej ochrony prawnej w sprawach osobistych i majątkowych, jaka przysługuje obywatelom tej Umawiającej się Strony.

2. Obywatele jednej Umawiającej się Strony mają prawo swobodnego i nieskrępowanego zwracania się do organów drugiej Umawiającej się Strony właściwych w sprawach cywilnych, pracowniczych i karnych, występowania przed nimi, wytaczania powództw, składania wniosków, jak również dokonywania innych czynności procesowych na tych samych warunkach, co obywatele tej Umawiającej się Strony.

3. Sprawami cywilnymi w rozumieniu niniejszej Umowy są również sprawy rodzinne i pracownicze.

4. W rozumieniu niniejszej Umowy wyrażenie „nieruchomość” oznacza również budynek trwale z gruntem związany lub części takiego budynku, jeżeli stanowią odrębny od gruntu przedmiot własności.

5. Postanowienia niniejszej Umowy dotyczące obywateli Umawiających się Stron stosuje się odpowiednio do osób prawnych utworzonych zgodnie z prawem tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mają swoją siedzibę.

Artykuł 2

Udzielanie pomocy prawnej

Sądy i prokuratury zwane dalej „organami wymiaru sprawiedliwości” i inne organy Umawiających się Stron, właściwe w sprawach cywilnych, pracowniczych i karnych, udzielają sobie w tych sprawach wzajemnie pomocy prawnej.

Artykuł 3

Tryb porozumiewania się

1. W sprawach objętych niniejszą Umową organy wymiaru sprawiedliwości Umawiających się Stron porozumiewają się za pośrednictwem organów centralnych, chyba że niniejsza Umowa stanowi inaczej.

2. W rozumieniu niniejszej Umowy organami centralnymi są: ze Strony Republiki Estońskiej - Ministerstwo Sprawiedliwości i Prokuratura Państwa, a ze Strony Rzeczypospolitej Polskiej - Ministerstwo Sprawiedliwości.

Artykuł 4

Język we wzajemnym obrocie

1. Wnioski o dzielenie pomocy prawnej sporządza się w języku urzędowym Strony wzywającej, dołączając tłumaczenie na język urzędowy Strony wezwanej, język angielski lub rosyjski.

2. Przy wykonywaniu pomocy prawnej dokumenty sporządza się w języku urzędowym Strony wezwanej, dołączając tłumaczenie na język urzędowy Strony wzywającej, język angielski lub rosyjski.

3. Jeżeli według postanowień niniejszej Umowy wymagane jest dołączenie do przesyłanych pism ich tłumaczeń, tłumaczenia te powinny być poświadczone przez tłumacza przysięgłego lub urzędowo dopuszczonego jednej z Umawiających się Stron.

Artykuł 5

Zakres pomocy prawnej

Umawiające się Strony udzielają sobie wzajemnie pomocy prawnej przez dokonywanie poszczególnych czynności procesowych, a w szczególności przez sporządzanie, przesyłanie i doręczanie dokumentów, dokonywanie przeszukań, odbieranie i wydawanie dowodów rzeczowych, opracowywanie opinii przez biegłych, przesłuchiwanie stron, uczestników postępowania, świadków, biegłych, podejrzanych, oskarżonych i innych osób.

Artykuł 6

Forma wniosku o udzielenie pomocy prawnej

1. Wniosek o udzielenie pomocy prawnej powinien zawierać:

- 1) oznaczenie organu wzywającego,
- 2) oznaczenie organu wezwanego,
- 3) oznaczenie sprawy, w której występuje się o udzielenie pomocy prawnej,
- 4) imiona i nazwiska stron, podejrzanych, oskarżonych lub skazanych, ich miejsce stałego lub czasowego pobytu, obywatelstwo, zawód, a w sprawach karnych, w miarę możliwości, również miejsce i datę urodzenia, imiona ich rodziców, a co do osób prawnych - ich nazwę i siedzibę,
- 5) imiona, nazwiska i adresy przedstawicieli osób wymienionych w punkcie 4,
- 6) treść wniosku i informacje niezbędne do jego wykonania, a zwłaszcza imioma, nazwiska i adresy świadków, o ile są one znane,
- 7) w sprawach karnych - dodatkowo opis i kwalifikację prawną popełnionego czynu przestępnego.

2. Wniosek o udzielenie pomocy prawnej powinien być opatrzony podpisem i pieczęcią urzędową organu wzywającego.

3. Umawiające się Strony mogą do wniosków o udzielenie pomocy prawnej używać druków w językach estońskim i polskim, które zostaną uzgodnione przez organy centralne Umawiających się Stron.

Artykuł 7

Wykonywanie wniosku o udzielenie pomocy prawnej

1. Przy wykonywaniu wniosku o udzielenie pomocy prawnej organ wezwany stosuje przepisy prawne swego państwa. Zastosuje on jednak sposób dokonania czynności wskazany przez organ wzywający, jeżeli nie jest to sprzeczne z prawem wezwanej Umawiającej się Strony.

2. Jeżeli organ wezwany nie jest właściwy do wykonania wniosku przekazuje wniosek organowi właściwemu, zawiadamiając o tym organ wzywający.

3. Jeżeli dokładny adres osoby, której dotyczy wniosek jest nieznanym, organ wezwany podejmie odpowiednie czynności zmierzające do jego ustalenia.

4. Na wniosek organu wzywającego organ wezwany zawiadamia we właściwym czasie bezpośrednio organ wzywający i strony o terminie i miejscu wykonania wniosku.

5. Po wykonaniu wniosku organ wezwany przesyła akta organowi wzywającemu, a w wypadku gdy wniosek nie może być wykonany, organ wezwany zwraca wniosek organowi wzywającemu, zawiadamiając o przyczynie niewykonania wniosku.

Artykuł 8

Wzywanie z zagranicy świadków lub biegłych

1. Jeżeli w postępowaniu przed organami wymiaru sprawiedliwości jednej Umawiającej się Strony zajdzie potrzeba osobistego stawiennictwa świadka lub biegłego przebywającego na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, należy zwrócić się do właściwego organu wymiaru sprawiedliwości tej Umawiającej się Strony o doręczenie wezwania.

2. Wezwanie nie może zawierać zagrożenia zastosowania środków przymusu na wypadek niestawiennictwa.

3. Świadek lub biegły, który stawił się na wezwanie przed organem wzywającej Umawiającej się Strony, nie może być na terytorium tej Strony, bez względu na posiadane obywatelstwo, pociągnięty do odpowiedzialności za przestępstwo lub wykroczenie, ani aresztowany, ani nie może odbywać kary orzeczonej przez sąd z powodu przestępstwa będącego przedmiotem postępowania, w związku z którym został wezwany, ani z powodu innego przestępstwa, popełnionego przed przekroczeniem granicy państwowej wzywającej Umawiającej się Strony lub będącego w związku ze złożeniem zeznania.

4. Świadek lub biegły traci ochronę, jeżeli nie opuści terytorium wzywającej Umawiającej się Strony w terminie dziesięciu dni od dnia zawiadomienia go przez organ wzywający, że jego obecność nie jest już potrzebna. Do tego terminu nie wlicza się czasu, w ciągu którego świadek lub biegły nie mógł opuścić terytorium wzywającej Umawiającej się Strony bez własnej winy.

5. Świadek lub biegły ma prawo do zwrotu kosztów podróży, pobytu i utraconego zarobku, a biegły ponadto prawo do wynagrodzenia za czynności biegłego. W wezwaniu zamieszcza się informację o rodzaju i wysokości kosztów, jakie należą się świadkowi lub biegłemu. Na wniosek świadka lub biegłego wzywająca Umawiająca się Strona udzieli zaliczki na pokrycie kosztów.

Artykuł 9
Doręczanie pism

Organ wezwany doręcza pisma zgodnie z przepisami prawnymi obowiązującymi w jego państwie, jeżeli doręczane pisma zostały sporządzone w języku urzędowym Strony wezwanej albo jeżeli dołączono uwierzytelnione tłumaczenie na język tej Strony. W innym wypadku doręcza się pisma adresatowi, jeżeli dobrowolnie je przyjmie.

Artykuł 10
Dowód doręczenia

Dowodem doręczenia jest potwierdzenie odbioru opatrzone datą doręczenia, podpisami odbiorcy i doręczającego oraz pieczęcią organu doręczającego albo zaświadczenie organu doręczającego stwierdzające datę, miejsce i sposób doręczenia. Jeżeli pismo doręczono w dwóch egzemplarzach, potwierdzenie odbioru można również umieścić na jednym z tych egzemplarzy.

Artykuł 11
Koszty pomocy prawnej

Każda z Umawiających się Stron ponosi koszty powstałe na swym terytorium w związku z udzieleniem pomocy prawnej na podstawie niniejszej Umowy.

Artykuł 12
Informacje o prawie

1. Organy centralne Umawiających się Stron przekazują sobie wzajemnie ważniejsze akty ustawodawcze z zakresu prawa cywilnego, pracy i karnego.
2. Organy centralne Umawiających się Stron udzielają sobie wzajemnie na wniosek informacji o swych przepisach prawnych, jak również o praktyce organów wymiaru sprawiedliwości.

Artykuł 13

Przekazywanie przedmiotów i wartości dewizowych

Jeżeli w wykonaniu niniejszej Umowy następuje przekazanie przedmiotów lub wartości dewizowych z terytorium jednej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony albo przedstawicielstwu dyplomatycznemu lub urzędowi konsularnemu drugiej Umawiającej się Strony odbywa się to z zachowaniem odpowiednich przepisów prawa tej Umawiającej się Strony, której organ dokonuje przekazania.

Artykuł 14

Ustalanie adresów i innych danych

1. Organy wymiaru sprawiedliwości Umawiających się Stron udzielają sobie na wniosek pomocy przy ustalaniu adresów osób przebywających na ich terytorium.

2. Jeżeli przed sądem jednej z Umawiających się Stron wszczęte zostanie postępowanie w sprawie o alimenty od osoby przebywającej na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, sąd tej Umawiającej się Strony udzieli na wniosek pomocy przy ustalaniu miejsca pracy i wysokości dochodów osoby zobowiązanej.

Artykuł 15

Uznawanie dokumentów

1. Dokumenty, które sporządził lub uwierzytelnił właściwy organ lub właściwa osoba jednej z Umawiających się Stron, opatrzone pieczęcią urzędową i podpisem osoby uprawnionej, posiadają moc dowodową na terytorium drugiej Umawiającej się Strony bez potrzeby legalizacji. Dotyczy to także odpisów i tłumaczeń dokumentów, które uwierzytelnił właściwy organ lub właściwa osoba.

2. Dokumenty, które na terytorium jednej z Umawiających się Stron traktowane są jako dokumenty urzędowe, uważane są za takie również na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 16

Przesyłanie aktów stanu cywilnego i innych dokumentów

1. Właściwe organy Umawiających się Stron przesyłają sobie wzajemnie wypisy z aktów stanu cywilnego, dotyczących obywateli drugiej Umawiającej się Strony. Bezplatne przesyłanie tych wypisów następuje niezwłocznie po dokonaniu wpisu w akcie stanu cywilnego.

2. Postanowienie ustępu 1 stosuje się również w wypadku dokonania w akcie stanu cywilnego wzmianki dodatkowej, sprostowania lub uzupełnienia, dotyczących stanu cywilnego obywateli drugiej Umawiającej się Strony. Przesyła się wówczas wypis z aktu stanu cywilnego z dokonanyymi zmianami.

3. Urzędy stanu cywilnego jednej Umawiającej się Strony przesyłają na wniosek organów wymiaru sprawiedliwości drugiej Umawiającej się Strony wypisy z aktów stanu cywilnego.

4. Wnioski obywateli jednej Umawiającej się Strony o nadesłanie wypisów z akt stanu cywilnego można przysłać bezpośrednio właściwemu urzędowi stanu cywilnego drugiej Umawiającej się Strony. Dokumenty te wnioskodawca otrzymuje za pośrednictwem przedstawiciela dyplomatycznego lub urzędu konsularnego tej Umawiającej się Strony, której organ wydał te dokumenty, za pobraniem należnej opłaty.

Artykuł 17

Przesyłanie odpisów orzeczeń

Umawiające się Strony przesyłają sobie wzajemnie, na wniosek, odpisy prawomocnych orzeczeń dotyczących stanu cywilnego obywateli drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 18

Podania o wydanie i nadesłanie dokumentów

Podania obywateli jednej Umawiającej się Strony o wydanie i nadesłanie dokumentów dotyczących wykształcenia, stażu pracy i innych dokumentów dotyczących osobistych lub majątkowych praw i interesów tych obywateli mogą być przysyłane bezpośrednio do właściwych organów drugiej Umawiającej się Strony. Dokumenty przesyła się obywatelowi za pośrednictwem przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego tej Umawiającej się Strony, której organ dokumenty te wydał. Przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny przekazując obywatelowi dokumenty pobiera opłatę za ich wystawienie.

Artykuł 19

Odmowa udzielenia pomocy prawnej

Pomocy prawnej nie udziela się, jeżeli jej udzielenie może naruszać suwerenność lub bezpieczeństwo albo pozostawać w sprzeczności z podstawowymi zasadami prawa wezwanej Umawiającej się Strony.

CZĘŚĆ DRUGA

Sprawy cywilne i pracownicze

Artykuł 20

Postanowienia ogólne

W wypadku wszczęcia postępowania w sprawie między tymi samymi stronami, o ten sam przedmiot i na takiej samej podstawie - przed sądami obu Umawiających się Stron, właściwymi zgodnie z niniejszą Umową, sąd przed którym wszczęto postępowanie później umorzy postępowanie.

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Sprawy z zakresu prawa osobowego

Artykuł 21

Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych

1. Zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej ocenia się według prawa tej Umawiającej się Strony, której osoba ta jest obywatelem.
2. Zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych osoby prawnej ocenia się według prawa tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma swoją siedzibę.

Artykuł 22

Ogólne zasady ubezwłasnowolnienia całkowitego lub częściowego

Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, do ubezwłasnowolnienia całkowitego lub częściowego właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba mająca być ubezwłasnowolniona. Sąd ten stosuje prawo swego państwa.

Artykuł 23

Ubezwłasnowolnienie całkowite lub częściowe obywateli drugiej Umawiającej się Strony.

1. Jeżeli sąd jednej Umawiającej się Strony stwierdzi, że zachodzą przesłanki do ubezwłasnowolnienia całkowitego lub częściowego obywatela drugiej Umawiającej się Strony, mającego miejsce zamieszkania lub pobytu na terytorium pierwszej Umawiającej się Strony, zawiadomi o tym właściwy sąd drugiej Umawiającej się Strony.
2. W wypadkach nie cierpiących zwłoki sąd określony w ustępie 1 może wydać tymczasowe zarządzenie potrzebne dla ochrony tej osoby lub jej majątku. Odpisy tych zarządzeń przesyła się właściwemu sądowi tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest ta osoba.

3. Jeżeli sąd drugiej Umawiającej się Strony zawiadomiony zgodnie z ustępem 1 oznajmi, że pozostawia dalsze czynności sądowi miejsca zamieszkania lub pobytu tej osoby, albo nie wypowie się w terminie trzech miesięcy, sąd miejsca zamieszkania lub pobytu tej osoby może przeprowadzić postępowanie o ubezwłasnowolnienie całkowite lub częściowe według prawa swego państwa, o ile taką samą przyczynę ubezwłasnowolnienia przewiduje również prawo tej Umawiającej się Strony, której dana osoba jest obywatelem. Orzeczenie o ubezwłasnowolnieniu całkowitym lub częściowym przesyła się właściwemu sądowi drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 24

Uchylenie ubezwłasnowolnienia całkowitego lub częściowego

Postanowienia artykułów 22 i 23 stosuje się odpowiednio do uchylenia ubezwłasnowolnienia całkowitego lub częściowego.

Artykuł 25

Uznanie za zaginionego, uznanie za zmarłego i stwierdzenie zgonu

1. Do uznania osoby za zaginioną lub zmarłą i do stwierdzenia zgonu właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, której obywatelem była ta osoba w czasie, gdy według ostatnich wiadomości pozostawała przy życiu.

2. Do uznania osoby za zaginioną lub zmarłą i do stwierdzenia zgonu właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelem była ta osoba w czasie, gdy według ostatnich wiadomości pozostawała przy życiu.

3. Sąd jednej Umawiającej się Strony może uznać obywatela drugiej Umawiającej się Strony za zaginionego lub zmarłego i stwierdzić jego zgon:

- 1) na wniosek osoby zamierzającej zrealizować swoje uprawnienia wynikające z dziedziczenia lub stosunków majątkowych między małżonkami - co do majątku nieruchomego osoby zaginionej lub zmarłej, znajdującego się na terytorium tej Umawiającej się Strony, której sąd ma wydać orzeczenie;
- 2) na wniosek małżonka osoby zaginionej lub zmarłej, zamieszkującego w czasie złożenia wniosku na terytorium tej Umawiającej się Strony, której sąd ma wydać orzeczenie.

4. Orzeczenie wydane na podstawie ustępu 3 wywiera skutki prawne wyłącznie na terytorium tej Umawiającej się Strony, której sąd wydał orzeczenie.

ROZDZIAŁ DRUGI

Sprawy z zakresu prawa rodzinnego

Artykuł 26

Zawarcie małżeństwa

1. Przesłanki zawarcia małżeństwa ocenia się dla każdej z osób zawierających małżeństwo według prawa tej Umawiającej się Strony, której osoba ta jest obywatelem.

2. Forma zawarcia małżeństwa podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium małżeństwo jest zawierane.

Artykuł 27

Stosunki osobiste i majątkowe między małżonkami

1. Stosunki osobiste i majątkowe między małżonkami podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelami są małżonkowie.

2. Jeżeli jeden z małżonków jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, drugi zaś obywatelem drugiej Umawiającej się Strony, w sprawach dotyczących stosunków osobistych i majątkowych między nimi właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mają oni miejsce zamieszkania. Jeżeli jeden z małżonków ma miejsce zamieszkania na terytorium jednej Umawiającej się Strony, a drugi - na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, przed której sądem toczy się postępowanie.

3. W sprawach dotyczących stosunków osobistych i majątkowych między małżonkami w wypadku przewidzianym w ustępie 1 właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelami są małżonkowie w czasie zgłoszenia wniosku. Jeżeli małżonkowie mają miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, właściwy jest również sąd tej Umawiającej się Strony.

4. W sprawach dotyczących stosunków osobistych i majątkowych między małżonkami w wypadku przewidzianym w ustępie 2 właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium małżonkowie mają miejsce zamieszkania. Jeżeli jeden z małżonków ma miejsce zamieszkania na terytorium jednej Umawiającej się Strony, a drugi na terytorium drugiej Umawiającej się strony, właściwe są sądy obu Umawiających się Stron.

Artykuł 28

Rozwód

1. Rozwód podlega prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelami są małżonkowie w chwili wszczęcia postępowania.

2. Jeżeli w chwili wszczęcia postępowania jeden z małżonków jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, drugi zaś - obywatelem drugiej Umawiającej się Strony, rozwód podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mają oni miejsce zamieszkania. Jeżeli jeden z małżonków ma miejsce zamieszkania na terytorium jednej Umawiającej się Strony, a drugi na terytorium drugiej Umawiającej się Strony właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, przed której sądem toczy się postępowanie.

3. W sprawach o rozwód w wypadku przewidzianym w ustępie 1 właściwy jest organ tej Umawiającej się Strony, której obywatelami są małżonkowie w chwili wszczęcia postępowania. Jeżeli małżonkowie mają miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony właściwy jest również organ tej Umawiającej się Strony.

4. W sprawach o rozwód w wypadku przewidzianym w ustępie 2, właściwy jest organ tej Umawiającej się Strony, na której terytorium małżonkowie mają miejsce zamieszkania. Jeżeli jeden z małżonków ma miejsce zamieszkania na terytorium jednej Umawiającej się Strony, a drugi - na terytorium drugiej Umawiającej się Strony właściwe są organy obu Umawiających się Stron.

5. Organ właściwy do orzekania w sprawie o rozwód jest również właściwy do orzekania o władzy rodzicielskiej i alimentach na rzecz małoletnich dzieci.

Artykuł 29

Istnienie, nieistnienie i nieważność małżeństwa

1. W sprawach o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa oraz o unieważnienie małżeństwa stosuje się prawo tej Umawiającej się Strony, któremu podlegało zawarcie małżeństwa.

2. W zakresie właściwości sądu stosuje się odpowiednio postanowienia artykułu 28.

Artykuł 30

Stosunki prawne między rodzicami i dziećmi

1. Stosunki prawne między rodzicami i dziećmi, w tym również roszczenia alimentacyjne na rzecz dzieci, podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest dziecko.

2. Ustalenie i zaprzeczenie pochodzenia dziecka od określonej osoby oraz uznanie dziecka podlega prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest matka dziecka w chwili jego urodzenia. Wystarczy jednak zachowanie formy uznania dziecka przewidzianej przez prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium uznanie ma być lub było dokonane.

3. W sprawach wymienionych w ustępach 1 i 2 właściwe są organy tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest dziecko, jak również organy tej Umawiającej się Strony, na której terytorium dziecko ma miejsce zamieszkania.

Artykuł 31

Inne roszczenia alimentacyjne

W sprawach o inne roszczenia alimentacyjne z zakresu prawa rodzinnego właściwe są prawo i sądy tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania osoba ubiegająca się o alimenty.

Artykuł 32

Przysposobienie

1. Do przysposobienia właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest przysposabiający w czasie zgłoszenia wniosku. Jeżeli przysposabiający jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, a ma miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony.

2. Do przysposobienia stosuje się także prawo tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest przysposabiany w zakresie jego zgody, zgody jego przedstawiciela ustawowego, zezwolenia właściwego organu państwowego oraz ograniczeń przysposobienia z powodu zmiany miejsca zamieszkania przysposabianego na miejsce zamieszkania w innym państwie.

3. Jeżeli dziecko przysposabiają małżonkowie, z których jeden jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, drugi zaś - obywatelem drugiej Umawiającej się Strony, muszą być spełnione wymagania przewidziane przez prawo obu Umawiających się Stron. Jeżeli jednak małżonkowie mają miejsce zamieszkania na terytorium jednej z Umawiających się Stron, właściwe jest prawo tej Umawiającej się Strony.

4. Postanowienia ustępów poprzedzających stosuje się odpowiednio do zmiany i rozwiązania przysposobienia.

5. W sprawach o przysposobienie, zmianę i rozwiązanie przysposobienia właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest przysposabiany w czasie zgłoszenia wniosku. Jeżeli przysposabiany jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, a ma miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, gdzie ma miejsce zamieszkania także przysposabiający, właściwy jest również sąd tej Umawiającej się Strony.

Artykuł 33

Opieka i kuratela

1. Do opieki i kurateli właściwe jest, jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, prawo tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba, dla której jest lub ma być ustanowiony opiekun lub kurator.

2. Stosunki prawne między opiekunem lub kuratorem, a osobą pozostającą pod opieką lub kuratela, podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, której organ ustanowił opiekę lub kuratele.

3. Obowiązek przyjęcia opieki lub kurateli podlega prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba mająca zostać opiekunem lub kuratorem.

4. Dla obywatela jednej Umawiającej się Strony może być ustanowiony opiekun lub kurator, będący obywatelem drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli zamieszkuje on na terytorium tej Umawiającej się Strony, na której terytorium opieka lub kuratela ma być sprawowana i jeżeli jego ustanowienie najbardziej odpowiada interesom osoby, podlegającej opiece lub kurateli.

5. Do opieki i kurateli właściwy jest organ tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba, dla której jest lub ma być ustanowiona opieka lub kuratela.

Artykuł 34

Środki w zakresie opieki i kurateli

1. Jeżeli dla ochrony interesów obywatela jednej Umawiającej się Strony, którego miejsce zamieszkania lub pobytu, albo którego majątek znajduje się na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, zachodzi potrzeba podjęcia środków w zakresie opieki lub kurateli, organ tej Umawiającej się Strony zawiadomi o tym niezwłocznie organ właściwy wymieniony w artykule 33, ustęp 5.

2. W wypadkach nie cierpiących zwłoki organ drugiej Umawiającej się Strony zastosuje odpowiednie środki tymczasowe według własnego prawa i niezwłocznie zawiadomi o tym organ właściwy wymieniony w artykule 33 ustęp 5. Tymczasowe środki pozostają w mocy do czasu podjęcia przez ten organ innych zarządzeń.

Artykuł 35

Przekazywanie opieki lub kurateli

1. Organ właściwy w myśl artykułu 33 ustęp 5 może przekazać sprawowanie opieki lub kurateli organowi drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli osoba pozostająca pod opieką lub kuratela ma miejsce zamieszkania lub pobytu albo majątek na terytorium tej Umawiającej się Strony. Przekazanie stanie się skuteczne, gdy organ wezwany przejmie sprawowanie opieki lub kurateli i zawiadomi o tym organ wzywający.

2. Organ, który stosownie do ustępu 1, podjął się ustanowienia opieki lub kurateli, stosuje prawo obowiązujące w jego państwie.

ROZDZIAŁ TRZECI

Sprawy majątkowe

Artykuł 36

Forma czynności prawnej

1. Forma czynności prawnej podlega prawu tej Umawiającej się Strony, które właściwe jest dla samej czynności. Wystarczy jednak zachowanie formy przewidzianej przez prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium czynność zostaje dokonana.

2. Forma czynności prawnej odnoszącej się do nieruchomości podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium nieruchomość jest położona.

Artykuł 37

Nieruchomości

Do stosunków prawnych dotyczących nieruchomości właściwe są sądy i prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium nieruchomość jest położona.

Artykuł 38

Zobowiązania ze stosunków umownych

1. Zobowiązania ze stosunków umownych podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium została zawarta umowa, chyba że uczestnicy stosunku zobowiązaniowego poddadzą ten stosunek wybranemu przez siebie prawu.

2. W sprawach wymienionych w ustępie 1 właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania lub siedzibę pozwany. Właściwy jest również sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania lub siedzibę powód, jeżeli na tym terytorium znajduje się przedmiot sporu albo majątek pozwanego.

3. Właściwość określoną w ustępie 2 uczestnicy stosunku zobowiązaniowego mogą zmienić w drodze umowy.

Artykuł 39

Odpowiedzialność za czyny niedozwolone

1. Odpowiedzialność z tytułu wyrządzenia szkody nie wynikającej ze stosunków umownych (czyny niedozwolone) podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium nastąpiło zdarzenie będące źródłem zobowiązania. Jednakże gdy powód i pozwany są obywatelami tej samej Umawiającej się Strony, właściwe jest prawo tej Strony.

2. W sprawach wymienionych w ustępie 1 właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium nastąpiło zdarzenie będące źródłem zobowiązania, lub na której terytorium pozwany ma miejsce zamieszkania. Właściwy jest również sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania powód, jeżeli na tym terytorium znajduje się majątek pozwanego.

ROZDZIAŁ CZWARTY

Sprawy spadkowe

Artykuł 40

Zasada równości

1. Obywatele jednej Umawiającej się Strony mogą nabywać na terytorium drugiej Umawiającej się Strony majątek i inne prawa w drodze dziedziczenia z mocy ustawy lub rozporządzenia na wypadek śmierci na tych samych warunkach i w tym samym zakresie, jak obywatele tej Strony.

2. Obywatele jednej Umawiającej się Strony mogą dokonywać rozporządzeń na wypadek śmierci w stosunku do mienia znajdującego się na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 41

Prawo właściwe

1. Stosunki prawne w zakresie dziedziczenia mienia ruchomego podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili śmierci.

2. Stosunki prawne w zakresie dziedziczenia mienia nieruchomego podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mienie to jest położone.

3. Ustalenie, czy rzecz wchodząca w skład spadku jest ruchomością czy nieruchomością podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium rzecz ta znajduje się.

Artykuł 42

Przejęcie spadku na rzecz państwa

Jeżeli według prawa Umawiającej się Strony, określonego w artykule 41 nie ma spadkobierców, to mienie ruchome przypada tej Umawiającej się Stronie, której obywatelem był spadkodawca w chwili śmierci, a mienie nieruchome przypada tej Umawiającej się Stronie, na której terytorium jest położone.

Artykuł 43

Testament

1. Zdolność do sporządzenia lub odwołania testamentu jak również skutki prawne wad oświadczenia woli, podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili sporządzenia lub odwołania testamentu.

2. Forma sporządzenia lub odwołania testamentu podlega prawu tej Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili sporządzenia lub odwołania testamentu. Wystarczy jednak zachowanie prawa tej Umawiającej się Strony, na której terytorium testament został sporządzony lub odwołany.

Artykuł 44

Właściwość organów w sprawach spadkowych

1. W sprawach spadkowych dotyczących mienia ruchomego właściwy jest sąd lub notariusz tej Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili śmierci.

2. W sprawach spadkowych dotyczących mienia nieruchomego właściwy jest sąd lub notariusz tej Umawiającej się Strony, na której terytorium mienie to jest położone.

3. W wypadku, gdy całe mienie ruchome pozostałe po śmierci obywatela jednej Umawiającej się Strony znajduje się na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, to na wniosek spadkobiercy postępowania przeprowadzi sąd lub notariusz drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli wyrażą na to zgodę wszyscy znani spadkobiercy.

Artykuł 45

Otwarcie i ogłoszenie testamentu

Testament otwiera i ogłasza właściwy sąd lub notariusz tej Umawiającej się Strony, na której terytorium znajduje się testament.

ROZDZIAŁ PIĄTY

Sprawy z zakresu prawa pracy

Artykuł 46

Zasady ogólne

1. Powstanie, zmiana, rozwiązanie i wygaśnięcie stosunku pracy oraz roszczenia z niego wynikające podlegają prawu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium praca jest, była lub miała być wykonywana. Jeżeli pracownik wykonuje pracę na terytorium jednej Umawiającej się Strony na podstawie stosunku pracy łączącego go z zakładem pracy, który ma siedzibę na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, powstanie, zmiana, rozwiązanie i wygaśnięcie stosunku pracy oraz roszczenia z niego wynikające podlegają prawu tej Umawiającej się Strony.

2. W sprawach, o których mowa w ustępie 1, właściwe są sądy tej Umawiającej się Strony, na której terytorium praca jest, była, lub miała być wykonywana. Właściwe są również sądy tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania pozwany, jak również - na której terytorium ma miejsce zamieszkania powód, jeżeli na tym terytorium znajduje się przedmiot sporu albo majątek pozwanego.

ROZDZIAŁ SZÓSTY

Koszty procesu i ulatwienia procesowe

Artykuł 47

Zwolnienie od złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów postępowania.

Obywatelom jednej z Umawiających się Stron, którzy zamieszkują lub przebywają na terytorium którejkolwiek z tych Stron i występują przed sądami drugiej Umawiającej się Strony, nie można nakazać złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów postępowania tylko z tego powodu, że są cudzoziemcami lub że nie mają miejsca zamieszkania lub pobytu na terytorium tej Umawiającej się Strony, przed której organem występują.

Artykuł 48

Zwolnienie od kosztów sądowych

1. Obywatele jednej Umawiającej się Strony korzystają na terytorium drugiej Umawiającej się Strony ze zwolnienia od opłat, zaliczek i innych wydatków w postępowaniu oraz z bezpłatnego zastępstwa procesowego na tych samych warunkach i w takim samym zakresie co obywatele tej Umawiającej się Strony.

2. Zwolnienia, o których mowa w ustępie 1 dotyczą wszystkich czynności postępowania łącznie z czynnościami egzekucyjnymi.

3. Zwolnienie od kosztów udzielone w określonej sprawie przez sąd jednej Umawiającej się Strony rozciąga się również na koszty powstałe w razie dokonywania czynności postępowania w tej samej sprawie na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 49

Wymagane dokumenty

1. Dla uzyskania zwolnienia od kosztów lub przyznania bezpłatnego zastępstwa procesowego należy złożyć zaświadczenie o sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej wnioskodawcy. Zaświadczenie takie wydaje właściwy organ tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma miejsce zamieszkania lub pobytu wnioskodawca.

2. Jeżeli wnioskodawca nie zamieszkuje, ani nie przebywa na terytorium którejkolwiek z Umawiających się Stron, zaświadczenie może wydać przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest wnioskodawca.

3. W wypadku, jeżeli prawo jednej z Umawiających się Stron nie wymaga złożenia zaświadczenia o sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej, o którym mowa w ustępie 1, wnioskodawca powinien złożyć oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym.

4. Sąd orzekający o zwolnieniu od kosztów, może żądać od organu, który wydał zaświadczenie, dodatkowych wyjaśnień lub uzupełnienia danych.

Artykuł 50

Tryb składania wniosku

1. Obywatel jednej Umawiającej się Strony zamierzający ubiegać się o zwolnienie od kosztów lub bezpłatne zastępstwo procesowe przed sądem drugiej Umawiającej się Strony, może zgłosić taki wniosek pisemnie lub ustnie w sądzie właściwym według swego miejsca zamieszkania lub pobytu. Sąd ten przesyła właściwemu sądowi drugiej Umawiającej się Strony wniosek wraz z zaświadczeniem określonym w artykule 49.

2. Wniosek wymieniony w ustępie 1 może być zgłoszony jednocześnie z pozwem lub wnioskiem wszczynającym postępowanie.

Artykuł 51

Termin do uiszczenia kosztów lub uzupełnienia braków

Sąd jednej Umawiającej się Strony, wzywając stronę procesową lub uczestnika postępowania zamieszkałego lub przebywającego na terytorium drugiej Umawiającej się Strony do uiszczenia kosztów sądowych lub do uzupełnienia braków pozwu lub wniosku, wyznaczy równocześnie termin nie krótszy niż jeden miesiąc. Bieg terminu rozpoczyna się od daty doręczenia pisma w tym przedmiocie.

Artykuł 52

Terminy

1. Jeżeli sąd jednej Umawiającej się Strony wyznaczy stronie procesowej lub uczestnikom postępowania zamieszkałym na terytorium drugiej Umawiającej się Strony termin do dokonania czynności procesowej, o zachowaniu terminu rozstrzyga data stempla urzędu pocztowego tej Umawiającej się Strony, z której terytorium zostało wysłane pismo stanowiące wykonanie czynności.

2. W wypadku przekazania w określonym terminie żądanych przez sąd opłat i zaliczek na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, o zachowaniu wyznaczonego terminu rozstrzyga data wpłacenia ich do banku tej Umawiającej się Strony, na której terytorium zamieszkuje strona procesowa lub uczestnik postępowania.

3. Do skutków uchybienia terminu organ rozpoznający sprawę stosuje prawo swego państwa.

ROZDZIAŁ SIÓDMY

Uznawanie i wykonywanie orzeczeń

Artykuł 53

Uznawanie orzeczeń w sprawach o charakterze niemajątkowym

1. Prawomocne orzeczenia w sprawach cywilnych o charakterze niemajątkowym wydane przez sądy jednej Umawiającej się Strony podlegają uznaniu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony bez przeprowadzania specjalnego postępowania o uznanie, jeżeli sądy drugiej Umawiającej się Strony nie wydały wcześniej prawomocnego orzeczenia w tej samej sprawie, ani też nie były wyłącznie właściwe na podstawie niniejszej Umowy, a w wypadku braku takiego uregulowania w Umowie - na podstawie prawa wewnętrznego tej Umawiającej się Strony.

2. Prawomocne orzeczenia w sprawach cywilnych o charakterze niemajątkowym wydane przez organy, inne niż sądy, jednej Umawiającej się Strony podlegają uznaniu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony na zasadach określonych w art. 55-57.

Artykuł 54

Uznawanie i wykonywanie orzeczeń

1. Na warunkach przewidzianych niniejszą Umową Umawiające się Strony uznają i wykonują na swym terytorium następujące orzeczenia wydane na terytorium drugiej Umawiającej się Strony:

- 1) orzeczenia sądów w sprawach cywilnych i pracowniczych,
- 2) orzeczenia sądów w sprawach karnych, w części dotyczącej naprawienia szkody spowodowanej przestępstwem.

2. Za orzeczenia sądowe w rozumieniu ustępu 1 uważa się również ugody zawarte przed sądami w sprawach cywilnych i pracowniczych o charakterze majątkowym.

Artykuł 55

Warunki uznawania i wykonywania orzeczeń

Orzeczenia wymienione w artykule 54 podlegają uznaniu i wykonaniu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli:

- 1) według prawa tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie zostało wydane jest ono prawomocne i wykonalne, a w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych również orzeczenie nieprawomocne o ile jest wykonalne,
- 2) sąd, który wydał orzeczenie był właściwy na podstawie niniejszej Umowy, a w wypadku braku takiego uregulowania w Umowie - na podstawie prawa wewnętrznego tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane,
- 3) strona nie została pozbawiona możliwości obrony swych praw, a w szczególności jeżeli otrzymała wezwanie na rozprawę we właściwym czasie i trybie,
- 4) sprawa między tymi samymi stronami nie została już prawomocnie osądzona przez sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane i jeżeli między tymi samymi stronami nie zostało wcześniej wszczęte postępowanie przed sądem tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane,
- 5) orzeczenie organu wymiaru sprawiedliwości państwa trzeciego między tymi samymi stronami i w tej samej sprawie nie było już uznane lub wykonane na terytorium tej Umawiającej się Strony, gdzie orzeczenie ma być uznane i wykonane,
- 6) przy wydaniu orzeczenia zastosowano prawo właściwe na podstawie niniejszej Umowy, a w wypadku braku takiego uregulowania w Umowie - na podstawie prawa wewnętrznego tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane.

Artykuł 56

Wniosek o uznanie i wykonanie orzeczenia

1. Wniosek o uznanie i wykonanie orzeczenia może być złożony bezpośrednio we właściwym sądzie tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane lub też za pośrednictwem sądu, który rozpoznawał sprawę w pierwszej instancji.

2. Do wniosku należy dołączyć:

- 1) orzeczenie lub jego uwierzytelniony odpis wraz ze stwierdzeniem, że orzeczenie jest prawomocne i wykonalne, a w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych, jeżeli orzeczenie jest nieprawomocne, wraz ze stwierdzeniem, że jest ono wykonalne, jeżeli nie wynika to z samego orzeczenia,
- 2) dokument stwierdzający, że strona, przeciwko której wydane zostało orzeczenie i która nie uczestniczyła w postępowaniu, otrzymała wezwanie na rozprawę we właściwym czasie i trybie, zgodnie z prawem tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie zostało wydane; natomiast w wypadku ograniczonej zdolności procesowej strony - dokument stwierdzający, że strona ta była należycie reprezentowana,
- 3) uwierzytelnione tłumaczenie wniosku oraz dokumentów wymienionych w punktach 1-2 na język tej Umawiającej się Strony, na terytorium której orzeczenie ma być uznane lub wykonane.

Artykuł 57

Tryb uznawania i wykonywania orzeczeń

1. Do uznania i wykonania orzeczenia właściwy jest sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane.

2. W postępowaniu tym sąd ustala czy zostały spełnione warunki przewidziane w artykułach 55 i 56.

3. Do uznania i wykonania orzeczenia stosuje się prawo tej Umawiającej się Strony, na której terytorium orzeczenie ma być uznane i wykonane; dotyczy to także formy wniosku o uznanie i wykonanie orzeczenia. Do wniosku o uznanie i wykonanie orzeczenia należy dołączyć jego odpisy i odpisy załączników dla doręczenia uczestnikom postępowania.

4. Jeżeli na terytorium tej Umawiającej się Strony, której sąd wydał orzeczenie, egzekucja została zawieszona na skutek wznowienia postępowania lub na skutek wszczęcia postępowania o uchylenie lub zmianę prawomocnego orzeczenia w tej sprawie, na terytorium drugiej Umawiającej się Strony zawieszają się postępowanie w sprawie o uznanie i wykonanie orzeczenia lub postępowanie egzekucyjne.

5. Orzekając w sprawie o uznanie i wykonanie orzeczenia sąd może żądać od stron wyjaśnień. Sąd ten może również żądać dodatkowych wyjaśnień od sądu, który wydał orzeczenie.

Artykuł 58

Wykonywanie orzeczeń o kosztach

1. Jeżeli osoba, która na podstawie artykułu 48 była zwolniona od kosztów postępowania, zostanie prawomocnym orzeczeniem wydanym na terytorium jednej Umawiającej się Strony zobowiązana do zapłaty tych kosztów uczestnikowi postępowania, właściwy sąd drugiej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma nastąpić ich egzekucja, orzeknie bezpłatnie na wniosek o wykonalności tego orzeczenia.

2. Kosztami postępowania są również koszty poświadczenia prawomocności i wykonalności orzeczenia oraz koszty tłumaczenia wymaganych dokumentów.

Artykuł 59

Rozstrzyganie o wykonaniu orzeczenia o kosztach

1. Sąd, który rozstrzyga o wykonaniu orzeczenia o kosztach, ustala prawomocność i wykonalność tego orzeczenia.

2. Do wniosku o wykonanie orzeczenia dołącza się orzeczenie lub uwierzytelniony odpis części orzeczenia, ustalającej wysokość kosztów wraz ze stwierdzeniem, że orzeczenie to jest prawomocne i wykonalne oraz uwierzytelnione tłumaczenie tych dokumentów.

3. Sąd tej Umawiającej się Strony, na której terytorium koszty postępowania zostały wyłożone załhczkowo przez państwo, zwróci się do właściwego sądu drugiej Umawiającej się Strony o ściągnięcie tych kosztów. Sąd ten wykona orzeczenie zgodnie ze swym prawem bez pobierania opłat i przekaże wyegzekwowane kwoty przedstawicielstwu dyplomatycznemu lub urzędowi konsularnemu drugiej Umawiającej się Strony. Postanowienia ustępów 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

CZĘŚĆ TRZECIA

Sprawy karne

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Przejęcie ścigania karnego

Artykuł 60

Zasady ogólne

1. Każda z Umawiających się Stron zobowiązuje się na wniosek drugiej Umawiającej się Strony do ścigania karnego swych obywateli oraz cudzoziemców mających miejsce stałego pobytu na jej terytorium, podejrzanych o popełnienie przestępstwa na terytorium wzywającej Umawiającej się Strony.

2. Umawiające się Strony mogą składać wnioski o przejęcie ścigania karnego również w związku z takimi naruszeniami prawa, które według prawa wzywającej Umawiającej się Strony uważane są za przestępstwo, a według prawa wezwanej Umawiającej się Strony - tylko za wykroczenia.

3. W wypadkach, o których mowa w ustępach 1 i 2, właściwe organy wymiaru sprawiedliwości wezwanej Umawiającej się Strony stosują prawo swego państwa.

4. Jeżeli z czynu, którego dotyczy przejęte ściganie karne, wynikają roszczenia odszkodowawcze i złożone zostały odpowiednie wnioski o odszkodowanie, włącza się je do przejętego postępowania.

5. Postanowienie ustępu 1 stosuje się odpowiednio do osób nieletnich podejrzanych o naruszenie prawa karnego.

Artykuł 61

Wniosek o przejęcie ścigania karnego

1. Wniosek o przejęcie ścigania karnego powinien być sporządzony na piśmie i zawierać:

1) oznaczenie organu wzywającego,

- 2) imię i nazwisko osoby podejrzanej, jej obywatelstwo oraz inne dane osobowe,
- 3) opis i kwalifikację prawną czynu, w związku z którym zostaje złożony wniosek o przejęcie ścigania karnego.

2. Ponadto do wniosku dołącza się:

- 1) tekst przepisów karnych, a w miarę potrzeby - i innych przepisów Strony wzywającej istotnych dla ścigania karnego,
- 2) akta sprawy lub ich uwierzytelnione odpisy oraz dowody,
- 3) wnioski o odszkodowanie oraz w miarę możliwości informacje dotyczące wysokości szkody,
- 4) wnioski osób pokrzywdzonych o ściganie, jeżeli prawo Strony wezwanej tego wymaga.

Artykuł 62

Odesłanie podejrzanego

1. Jeżeli w chwili złożenia wniosku o przejęcie ścigania karnego podejrzany jest tymczasowo aresztowany na terytorium wzywającej Umawiającej się Strony, należy spowodować jego odesłanie na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony.

2. Jeżeli w chwili złożenia wniosku o przejęcie ścigania karnego podejrzany przebywa na wolności na terytorium wzywającej Umawiającej się Strony, Strona ta w razie potrzeby podejmie zgodnie ze swoim prawem działanie w celu jego powrotu na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony.

Artykuł 63

Zawiadomienie o wynikach ścigania karnego

Wezwana Umawiająca się Strona zawiadomi wzywającą Umawiającą się Stronę o orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie. Na wniosek wzywającej Umawiającej się Strony przesyła się odpis tego orzeczenia.

Artykuł 64

Następstwa przejęcia ścigania karnego

Po przejęciu ścigania karnego organy wymiaru sprawiedliwości Strony wzywającej nie mogą prowadzić postępowania przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn, chyba że we wniosku o przejęcie ścigania karnego Strona wzywająca zastrzegła, iż może ponownie podjąć postępowanie w razie zawiadomienia przez Stronę wezwaną o odmowie wszczęcia postępowania lub umorzenia postępowania.

ROZDZIAŁ DRUGI

Wydanie w celu ścigania lub wykonania kary

Artykuł 65

Wydanie osób

1. Umawiające się Strony wydają sobie wzajemnie na wniosek, stosownie do postanowień niniejszej Umowy, osoby znajdujące się na ich terytorium, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary.

2. Wydanie w celu przeprowadzenia postępowania karnego następuje tylko z powodu takich przestępstw, które według prawa obu Umawiających się Stron zagrożone są karą, której górna granica przekracza jeden rok pozbawienia wolności lub karą surowszą.

3. Wydanie w celu wykonania kary następuje tylko z powodu takich czynów, które są przestępstwami według prawa obu Umawiających się Stron i jeżeli osoba której wydania się żąda, została skazana na karę co najmniej sześciu miesięcy pozbawienia wolności lub na karę surowszą.

Artykuł 66

Okoliczności wyłączające wydanie

1. Wydanie nie następuje, jeżeli:

l) osoba, której wydania zażądano jest obywatelem wezwanej Umawiającej się Strony lub korzysta na terytorium tej Strony z prawa azylu,

- 2) przestępstwo zostało popełnione na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony,
- 3) zgodnie z prawem wezwanej Umawiającej się Strony postępowanie karne nie może być wszczęte lub wyrok nie może być wykonany z powodu przedawnienia lub innych ustawowych przyczyn.
- 4) na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony przeciwko osobie, której wydania żądano, o ten sam czyn przestępny toczy się postępowanie karne lub został wydany prawomocny wyrok albo postępowanie karne zostało prawomocnie umorzono,
- 5) postępowanie karne może być wszczęte tylko z oskarżenia prywatnego.

2. Jeżeli wydanie nie następuje wezwana Umawiająca się Strona zawiadomi o tym wzywającą Umawiającą się Stronę.

Artykuł 67

Wniosek o wydanie

1. Do wniosku o wydanie w celu przeprowadzenia postępowania karnego dołącza się uwierzytelniony odpis postanowienia o tymczasowym aresztowaniu z opisem czynu przestępnego oraz tekst przepisów prawnych dotyczących czynu popełnionego przez osobę, której wydania się żąda. Przy przestępstwie przeciwko mieniu należy nadto podać wysokość szkody, jaka powstała lub mogła powstać na skutek czynu przestępnego.

2. Do wniosku o wydanie w celu wykonania kary dołącza się uwierzytelniony odpis prawomocnego wyroku oraz tekst przepisów prawnych dotyczących czynu popełnionego przez skazanego. Jeżeli skazany rozpoczął odbywanie kary należy podać jaką część odbył.

3. Do wniosku o wydanie należy również dołączyć w miarę możliwości rysopis osoby, której wydania się żąda, dane o jej obywatelstwie, stosunkach osobistych i miejscu pobytu, o ile dane te nie wynikają z wyroku lub postanowienia o tymczasowym aresztowaniu, a nadto jej fotografię i odciski palców.

Artykuł 68

Uzupełnienie wniosku o wydanie

Jeżeli otrzymane dane nie są wystarczające do rozstrzygnięcia wniosku o wydanie, wezwana Umawiająca się Strona może żądać ich uzupełnienia, zakreślając w tym celu termin do dwóch miesięcy. Termin ten może być przedłużony z ważnych przyczyn.

Artykuł 69

Aresztowanie w celu wydania

Po otrzymaniu wniosku o wydanie wezwana Umawiająca się Strona podejmie niezwłocznie środki celem aresztowania osoby, której wydania się żąda, z wyjątkiem wypadków, gdy jest oczywiste, że zgodnie z niniejszą Umową wydanie nie może nastąpić.

Artykuł 70

Aresztowanie przed otrzymaniem wniosku

1. Aresztowanie może nastąpić także przed otrzymaniem wniosku o wydanie, jeżeli wzywająca Umawiająca się Strona wyraźnie o to wystąpi, powołując się na postanowienie o tymczasowym aresztowaniu lub na wyrok stanowiący podstawę wniosku o wydanie. O aresztowanie wystąpić można pocztą, telegramem lub przy pomocy innych środków, wykluczających jakiegokolwiek wątpliwości.

2. O aresztowaniu dokonany stosownie do ustępu 1 należy niezwłocznie zawiadomić drugą Umawiającą się Stronę.

Artykuł 71

Zwolnienie osoby aresztowanej

1. Wezwana Umawiająca się Strona może zwolnić osobę aresztowaną stosownie do artykułu 69, jeżeli w terminie określonym w artykule 68 nie nadesłano uzupełniających danych o które ta Strona wystąpiła.

2. Osobę aresztowaną stosownie do artykułu 70 ustęp 1 zwalnia się, jeżeli wniosek o jej wydanie nie wpłynie w terminie jednego miesiąca od dnia, w którym druga Umawiająca się Strona została powiadomiona o tymczasowym aresztowaniu.

Artykuł 72

Odroczenie wydania

Jeżeli na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony przeciwko osobie, której wydania się żąda, toczy się postępowanie karne lub została ona skazana za inne przestępstwo, wydanie może ulec odroczeniu do czasu zakończenia postępowania karnego lub całkowitego wykonania orzeczonej kary albo do chwili zwolnienia tej osoby przed ukończeniem odbywania kary.

Artykuł 73

Wydanie czasowe

1. Wydanie czasowe osoby, której wydania się żąda następuje na uzasadniony wniosek wzywającej Umawiającej się Strony wtedy, jeżeli odroczenie wydania spowodowałoby przedawnienie postępowania karnego lub poważnie utrudniałoby postępowanie w sprawie o przestępstwo popełnione przez tę osobę.

2. Osoba wydana czasowo zostanie przekazana z powrotem niezwłocznie po zakończeniu czynności procesowych, dla których przeprowadzenia została wydana, nie później jednak niż w ciągu trzech miesięcy od dnia wydania czasowego.

Artykuł 74

Zbieg wniosków o wydanie

Jeżeli wydania tej samej osoby domaga się kilka państw, wezwana Umawiająca się Strona rozstrzygnie któremu z państw osobę tę wyda. Przy podejmowaniu takiej decyzji bierze się pod uwagę wszystkie okoliczności, w szczególności obywatelstwo danej osoby, miejsce popełnienia i charakter przestępstwa.

Artykuł 75

Ograniczenie ścigania osoby wydanej

1. Przeciwko osobie wydanej nie można bez zgody wezwanej Umawiającej się Strony wszcząć postępowania karnego ani wykonać w stosunku do niej kary, nie może ona być również wydana trzeciemu państwu z powodu innego czynu przestępnego popełnionego przed wydaniem, aniżeli ten, za który została wydana.

2. Zgoda wezwanej Umawiającej się Strony nie jest wymagana, jeżeli:

- 1) osoba wydana nie opuściła w ciągu jednego miesiąca po zakończeniu postępowania karnego lub po wykonaniu kary terytorium wzywającej Umawiającej się Strony. Do tego terminu nie wlicza się czasu, w którym osoba wydana nie mogła bez swej winy opuścić terytorium wzywającej Umawiającej się Strony;
- 2) osoba wydana opuściła terytorium wzywającej Umawiającej się Strony lecz na terytorium to dobrowolnie powróciła.

Artykuł 76

Wykonanie wydania

Wezwana Umawiająca się Strona zawiadomi wzywającą Umawiającą się Stronę o miejscu i dacie wydania. Jeżeli wzywająca Umawiająca się Strona nie przejmie osoby podlegającej wydaniu w terminie piętnastu dni od daty ustalonej dla wydania, osoba ta może być zwolniona.

Artykuł 77

Ponowne wydanie

Jeżeli osoba wydana uchylił się w jakikolwiek sposób od postępowania karnego lub od wykonania kary i powróci na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony, zostanie ona wydana na ponowny wniosek bez potrzeby przesyłania dokumentów przewidzianych w artykule 67.

Artykuł 78

Zawiadomienie o wyniku postępowania karnego

Wzywająca Umawiająca się Strona zawiadomi niezwłocznie wezwaną Umawiającą się Stronę o wyniku postępowania karnego przeciwko osobie wydanej. W razie wydania prawomocnego orzeczenia przesyła się jego odpis.

Artykuł 79

Tranzyt

1. Jedna z Umawiających się Stron zezwoli na wniosek drugiej Umawiającej się Strony na tranzyt przez swoje terytorium osób wydanych przez państwo trzecie wzywającej Umawiającej się Stronie. Wezwana Umawiająca się Strona może nie udzielić zezwolenia, jeżeli stosownie do niniejszej Umowy nie istnieje obowiązek wydania.

2. Wniosek o zezwolenie na tranzyt składa się i rozpatruje w takim samym trybie jak wniosek o wydanie.

3. Wezwana Umawiająca się Strona dokonuje tranzytu w taki sposób jaki jej najbardziej odpowiada.

4. Zezwolenie na tranzyt nie jest wymagane w razie jego dokonywania drogą powietrzną bez międzylądowania.

Artykuł 80

Koszty wydania i tranzytu

Koszty wydania ponosi ta Umawiająca się Strona, na której terytorium koszty te powstały. Koszty tranzytu ponosi wzywająca Umawiająca się Strona.

ROZDZIAŁ TRZECI

Postanowienia szczególne dotyczące pomocy prawnej w sprawach karnych

Artykuł 81

Czasowe przekazywanie osób pozbawionych wolności

1. Jeżeli osoba wezwana w charakterze świadka, którego przesłuchanie jest konieczne, jest pozbawiona wolności na terytorium wezwanej Umawiającej się Strony, właściwe organy tej Umawiającej się Strony zarządzają przekazanie osoby na terytorium wzywającej Umawiającej się Strony. Osoba ta będzie pozostawać w areszcie i po zakończeniu przesłuchania zostanie niezwłocznie przekazana z powrotem.

2. Jeżeli wyniknie potrzeba przesłuchania w charakterze świadka osoby pozbawionej wolności na terytorium państwa trzeciego, właściwe organy wezwanej Umawiającej się Strony udzielią zezwolenia na tranzyt tej osoby przez terytorium swego państwa.

Artykuł 82

Wydawanie przedmiotów

1. Przedmioty uzyskane przez sprawcę w wyniku przestępstwa lub przedmioty uzyskane w drodze ich wymiany, jak również inne przedmioty stanowiące dowody rzeczowe w postępowaniu karnym, wydaje się wzywającej Umawiającej się Stronie.

2. Wezwana Umawiająca się Strona może czasowo odroczyć wydanie przedmiotów, jeżeli są one niezbędne w innym postępowaniu karnym.

3. Prawa osób trzecich do przedmiotów które zostały wydane drugiej Umawiającej się Stronie pozostają nienaruszone. Po zakończeniu postępowania karnego przedmioty te zostają zwrócone tej Umawiającej się Stronie, która je wydała lub za zgodą tej Strony zostają wydane bezpośrednio osobom uprawnionym.

4. Przy wydawaniu przedmiotów stosowanie do niniejszego artykułu nie mają zastosowania przepisy ograniczające wwóz i wywóz przedmiotów i wartości dewizowych.

Artykuł 83

Zawiadomienia o skazaniach

Umawiające się Strony zawiadamiają się wzajemnie o prawomocnych wyrokach wydanych przez sądy jednej Umawiającej się Strony wobec obywateli drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 84

Informacje o prawomocnych wyrokach

Umawiające się Strony udzielają sobie na uzasadniony wniosek informacji o prawomocnych wyrokach wydanych przez sądy jednej Umawiającej się Strony wobec osób nie będących obywatelami wzywającej Umawiającej się Strony.

Artykuł 85

Przesyłanie odcisków palców

Umawiające się Strony przesyłają sobie wzajemnie na wniosek odciski palców osób wymienionych w artykułach 83 i 84.

Artykuł 86

Przesyłanie informacji na wniosek

Umawiające się Strony przesyłają na wniosek pełne informacje dotyczące skazanych obywateli drugiej Umawiającej się Strony, jak również informacje o późniejszych orzeczeniach dotyczących tych skazanych.

Artykuł 87

Udział przedstawicieli organu wzywającego

Przedstawiciele organu wzywającego mogą być obecni przy podejmowaniu czynności z zakresu pomocy prawnej na terytorium Strony wezwanej; udział ten wymaga zgody w Republice Estońskiej - Ministerstwa Sprawiedliwości lub Prokuratury Państwa, a w Rzeczypospolitej Polskiej - Ministerstwa Sprawiedliwości,

ROZDZIAŁ CZWARTY

Wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach karnych

Artykuł 88

Definicje

1. W rozumieniu niniejszego rozdziału wyrażenie „medyczny środek zabezpieczający” oznacza:

- 1) w Republice Estońskiej - umieszczenie osoby w szpitalu psychiatrycznym.

2) w Rzeczypospolitej Polskiej - umieszczenie osoby w szpitalu psychiatrycznym albo w innym odpowiednim zakładzie i umieszczenie w zakładzie leczenia odwykowego;

2. W rozumieniu niniejszej Umowy następujące wyrażenia oznaczają:

„Państwo wydania wyroku” - państwo, w którym zostało wydane orzeczenie sądowe zawierające sankcję, która ma być wykonana.

„Państwo wykonania wyroku” - państwo, które przejęło lub ma przejąć wykonanie kary pozbawienia wolności lub środków zabezpieczających.

Artykuł 89

Zasada ogólna

1. Umawiające się Strony zobowiązują się wzajemnie na wniosek, zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy do przejmowania wykonania orzeczeń w sprawach karnych, na mocy których sądy jednej Umawiającej się Strony orzekły prawomocnie wobec obywateli drugiej Umawiającej się Strony karę pozbawienia wolności lub środki zabezpieczające.

2. Z wnioskami, o których mowa w ustępie 1 może wystąpić zarówno Państwo wydania wyroku jak i Państwo wykonania wyroku.

Artykuł 90

Prawo skazanego

Skazany może występować z inicjatywą podjęcia czynności o których mowa w artykule 89 do organów centralnych każdej z Umawiających się Stron. Każdy skazany, do którego może mieć zastosowanie niniejszy rozdział Umowy, zostanie powiadomiony przez Państwo wydania wyroku o istotnych postanowieniach niniejszego rozdziału.

Artykuł 91

Zasada karalności sądowej

Przejęcie wykonania orzeczenia nastąpi tylko w wypadku, gdy czyn stanowiący podstawę orzeczenia jest karalny sądownie również według prawa Państwa wykonania wyroku lub byłby karalny sądownie, gdyby czyn taki został popełniony na terytorium Państwa wykonania wyroku.

Artykuł 92

Przestępstwa polityczne

1. Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli czyn stanowiący podstawę orzeczenia jest zdaniem Państwa wezwanego przestępstwem o charakterze politycznym.

2. Nie będzie uważane za przestępstwo o charakterze politycznym takie przestępstwo, które przy wzięciu pod uwagę wszystkich okoliczności konkretnego wypadku, a w szczególności pobudek działania, sposobu dokonania czynu, środków użytych lub których użyciem grożono, jak również skutków rzeczywistych lub zamierzonych, ma bardziej charakter kryminalny niż polityczny.

Artykuł 93

Przestępstwa wojskowe

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli czyn stanowiący podstawę orzeczenia polega zdaniem Państwa wezwanego wyłącznie na naruszeniu obowiązków wojskowych.

Artykuł 94

Przestępstwa skarbowe

W sprawach o przestępstwa skarbowe nie może nastąpić odmowa przejęcia wykonania orzeczenia z tego tylko powodu, że prawo Państwa wykonania wyroku nie zawiera przepisów dotyczących danin publicznych, cel, monopolu lub obrotu dewizowego albo przepisów o handlu zagranicznym lub reglamentacji towarów tego samego rodzaju, które są zawarte w prawie Państwa wydania wyroku.

Artykuł 95

Przedawnienie

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli wykonanie kary lub środków zabezpieczających uległo przedawnieniu według prawa jednej z Umawiających się Stron.

Artykuł 96

Sądy szczególne

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli wyrok został wydany przez sąd szczególny.

Artykuł 97

Wyroki wobec nieobecnych

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli wyrok został wydany pod nieobecność skazanego.

Artykuł 98

Zasada powagi rzeczy osądzonej

Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli skazany został w Państwie wykonania wyroku prawomocnie skazany lub uniewinniony za ten sam czyn.

Artykuł 99

Przesłanki przejęcia

1. Przejęcie wykonania orzeczenia może nastąpić tylko za zgodą skazanego. Jeżeli skazany nie jest zdolny do wyrażenia skutecznej prawnie zgody, to musi ją wyrazić jego przedstawiciel ustawowy.

2. Przejęcie wykonania orzeczenia nie nastąpi, jeżeli skazany jest pozbawiony wolności w Państwie wydania wyroku i w dniu wpłynięcia wniosku pozostała do odbycia kara pozbawienia wolności lub środek zabezpieczający nie przekraczające sześciu miesięcy. Przy ocenie tej przesłanki dodaje się wszystkie kary pozbawienia wolności i środki zabezpieczające albo ich części pozostałe do wykonania. Jeżeli czas trwania środków zabezpieczających nie został określony to przyjmuje się dzień, w którym według prawa Państwa wydania wyroku doszłoby najpóźniej do ich uchylenia.

Artykuł 100

Rozstrzygnięcie wniosku

Państwo wezwane zawiadamia w możliwie krótkim czasie Państwo wzywające w jakim zakresie wniosek o przejęcie wykonania orzeczenia został uwzględniony. Całkowita lub częściowa odmowa wymaga uzasadnienia.

Artykuł 101

Wykonywanie orzeczeń

1. Jeżeli nastąpi przejęcie wykonania orzeczenia to sądy Państwa wykonania wyroku określają według swego prawa podlegającą wykonaniu karę pozbawienia wolności lub środki zabezpieczające, biorąc pod uwagę w możliwie największym stopniu karę pozbawienia wolności lub środki zabezpieczające orzeczone w Państwie wydania wyroku.

2. Na skutek przejęcia wykonania orzeczenia przez Państwo wykonania wyroku, skazany nie może być w żadnym wypadku w sytuacji mniej korzystnej od tej, w jakiej by się znajdował w razie dalszego wykonywania orzeczenia w Państwie wydania wyroku.

3. Wykonanie orzeczenia włącznie z przedterminowym zwolnieniem następuje zgodnie z prawem Państwa wykonania wyroku. Jeżeli przepisy prawa Państwa wydania wyroku dotyczące przedterminowego zwolnienia są dla skazanego korzystniejsze podlegają one zastosowaniu.

4. Na poczet kary pozbawienia wolności lub środków zabezpieczających zalicza się w Państwie wykonania wyroku okres pozbawienia wolności lub stosowania środków zabezpieczających w Państwie wydania wyroku.

Artykuł 102

Wykonanie części orzeczenia

Jeżeli nastąpiło skazanie za więcej niż jedno przestępstwo, a przejęcie wykonania orzeczenia dotyczy tylko kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego, odnoszących się do niektórych z tych przestępstw, to sąd państwa wykonania wyroku określi w postępowaniu, o którym mowa w artykule 101 karę pozbawienia wolności lub środek zabezpieczający, podlegające wykonaniu w odniesieniu do tych przestępstw.

Artykuł 103

Skutki przejęcia wykonania

1. W czasie wykonywania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego w Państwie wykonania wyroku, Państwo wydania wyroku nie podejmuje dalszych czynności związanych z ich wykonaniem.

2. Państwo wydania wyroku jest uprawnione do wykonania pozostałej części kary lub środka zabezpieczającego, jeżeli skazany uchylając się od wykonania orzeczenia w Państwie wykonania wyroku opuścił jego terytorium. Państwo wykonania wyroku zawiadamia niezwłocznie Państwo wydania wyroku o tych okolicznościach.

3. Uprawnienie Państwa wydania wyroku, o którym mowa w ustępie 2, wygasa ostatecznie, jeżeli kara pozbawienia wolności lub środki zabezpieczające zostały wykonane lub darowane.

Artykuł 104

Ułaskawienie i amnestia

1. Ułaskawienie skazanego może nastąpić w Państwie wykonania wyroku. Państwo wydania wyroku może zwrócić się do Państwa wykonania wyroku z postulatem ułaskawienia. Postulat ten będzie życzliwie potraktowany przez Państwo wykonania wyroku. Nie narusza to prawa Państwa wydania wyroku do ułaskawienia ze skutecznością na swoim terytorium.

2. Państwo wykonania wyroku stosuje wobec skazanego amnestię wydaną zarówno w Państwie wykonania wyroku jak i w Państwie wydania wyroku.

Artykuł 105

Uchylenie lub zmiana orzeczenia

Do uchylenia lub zmiany orzeczenia przejętego do wykonania właściwe wyłącznie jest Państwo wydania wyroku.

Artykuł 106

Zawiadomienie

1. Umawiające się Strony zawiadamiają się wzajemnie w możliwie krótkim czasie, o wszystkich okolicznościach, które mogłyby mieć wpływ na wykonanie orzeczenia.

2. Państwo wydania wyroku zawiadamia Państwo wykonania wyroku w szczególności o amnestii oraz uchyleniu lub zmianie orzeczenia przejętego do wykonania.

3. Państwo wykonania wyroku zawiadamia Państwo wydania wyroku w szczególności o wykonaniu orzeczenia.

Artykuł 107

Przekazanie

1. Jeżeli skazany przebywa na terytorium Państwa wydania wyroku Państwo to podejmie w możliwie krótkim czasie wszelkie konieczne środki do przekazania skazanego organom Państwa wykonania wyroku.

2. Państwo wydania wyroku i Państwo wykonania wyroku porozumiewają się co do czasu i miejsca przekazania skazanego organom Państwa wykonania wyroku, a w miarę konieczności organom Państwa tranzytowego.

3. Osoby eskortujące jednej z Umawiającej się Stron, które mają doprowadzić skazanego na terytorium drugiej Umawiającej się Strony lub jego z tego terytorium odebrać, są uprawnione do zastosowania na terytorium drugiej Umawiającej się strony niezbędnych środków w celu uniemożliwienia ucieczki skazanego, aż do jego przekazania lub po jego przejęciu.

4. Państwo wydania wyroku może po przejęciu wykonania orzeczenia przez Państwo wykonania wyroku odroczyć przekazanie skazanego w celu przeprowadzenia postępowania karnego w związku z innym przestępstwem albo w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego orzeczonych przez z jej sądy za inne przestępstwo.

Artykuł 108

Zasada specjalności

1. Jeżeli skazany został przekazany zgodnie z niniejszą Umową z Państwa wydania wyroku do państwa wykonania wyroku nie może być on ścigany, skazany ani poddany w inny sposób ograniczeniu wolności w związku z czynem popełnionym przed przekazaniem, którego nie dotyczy zgoda na przejęcie wykonania.

2. Ograniczeń, o których mowa w ustępie 1, nie stosuje się jeżeli:

- 1) Państwo wydania wyroku wyrazi zgodę na wszczęcie postępowania karnego, wykonanie kary lub środków zabezpieczających;
- 2) przekazany skazany pozostał w Państwie wykonania wyroku dłużej niż 45 dni po ostatecznym zwolnieniu, chociaż miał prawo i mógł terytorium tego Państwa opuścić, albo gdy po opuszczeniu tego Państwa dobrowolnie tam powrócił.

Artykuł 109

Wniosek i załączniki

1. Wnioski przewidziane w niniejszym rozdziale sporządza się w formie pisemnej.

2. Do wniosku Państwa wydania wyroku załącza się:

- 1) oryginał albo poświadczony odpis lub kopię orzeczenia zaopatrzonego w potwierdzenie prawomocności i wykonalności;
- 2) tekst zastosowanych przepisów prawnych, jak również przepisów dotyczących warunkowego zwolnienia;
- 3) możliwie dokładne dane o skazanym, jego obywatelstwie oraz miejscu zamieszkania lub pobytu;
- 4) zaświadczenie o okresie pozbawienia wolności lub stosowania środków zabezpieczających, który podlega zaliczeniu;

- 5) jeżeli skazany przebywa w Państwie wydania wyroku - protokół sporządzony przy udziale skazanego, z którego wynika jego zgoda, na przejęcie wykonania kary pozbawienia wolności lub środków zabezpieczających;
- 6) inne dokumenty, które mogą mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia wniosku;
- 7) tłumaczenie na język drugiej Umawiającej się Strony wniosku i dokumentów wymienionych w niniejszym ustępie.

3. Do wniosku Państwa wykonania wyroku załącza się informacje i materiały wymienione w punktach 3,6 i 7 ustępu 2 oraz pismo zawierające zgodę skazanego.

4. W wypadku uwzględnienia wniosku określonego w ustępie 3 Państwo wydania wyroku dołącza się do swojej zgody dokumenty wymienione w punktach 1,2 i 4 ustępu 2.

Artykuł 110

Uzupełnienie wniosku

Jeżeli Państwo wezwane uzna przekazane dane i dokumenty za niewystarczające, zwraca się z wnioskiem o ich uzupełnienie. Dla uzyskania tego uzupełnienia Państwo wezwane może ustalić stosowny termin; na wniosek termin ten można przedłużyć. W braku uzupełnienia rozstrzyga się wniosek na podstawie posiadanych danych i dokumentów.

CZĘŚĆ CZWARTA

Postanowienia końcowe

Artykuł 111

Umowa niniejsza nie narusza postanowień innych umów obowiązujących jedną lub obie Umawiające się Strony.

Artykuł 112

Umowa niniejsza podlega ratyfikacji i wejdzie w życie po upływie sześćdziesięciu dni od dnia wymiany dokumentów ratyfikacyjnych. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych nastąpi w .....Warszawie.....

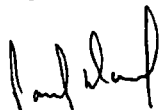
Artykuł 113

Umowa niniejsza zawarta jest na okres pięciu lat. Ulega ona przedłużaniu na dalsze pięcioletnie okresy, jeżeli żadna z Umawiających się Stron nie wypowie jej w drodze notyfikacji co najmniej na sześć miesięcy przed upływem danego okresu.

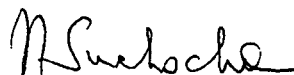
Sporządzono w Tallinie ..... dnia 27 listopada 1998r.
w dwóch egzemplarzach, każdy w językach estońskim i polskim przy czym obydwa teksty mają jednakową moc.

Na dowód czego pełnomocnicy Umawiających się Stron podpisali niniejszą Umowę i opatrzyli ją pieczęciami.

W imieniu:
Republiki Estońskiej

W imieniu:
Rzeczypospolitej Polskiej

[TRANSLATION - TRADUCTION]

TREATY BETWEEN THE REPUBLIC OF ESTONIA AND THE REPUBLIC
OF POLAND CONCERNING LEGAL ASSISTANCE AND LEGAL RELA-
TIONS IN CIVIL, LABOUR AND CRIMINAL MATTERS

The Republic of Estonia and the Republic of Poland,
Guided by a desire to develop further the friendly relations between the two States
And endeavouring to strengthen and improve the co-operation between the two States
in the sphere of legal relations,
Have decided to conclude this Treaty and have agreed as follows:

PART ONE. GENERAL PROVISIONS

Article 1. Scope of legal protection

1. Nationals of one Contracting Party shall in the territory of the other Contracting Party enjoy the same legal protection in personal and property matters as is accorded to the nationals of the latter Contracting Party.

2. Nationals of either Contracting Party shall have the right of free and unrestricted access to the authorities of the other Contracting Party which have jurisdiction in civil, labour and criminal matters and the right to appear before them, lodge complaints, submit petitions and perform other acts required in connection with judicial proceedings under the same conditions as nationals of the latter Contracting Party.

3. Family and labour matters shall also be deemed to be civil matters within the meaning of this Treaty.

4. Within the meaning of this Treaty the expression "immovable property" shall also refer to a structure permanently connected to the ground or parts of such a structure if they constitute items of property distinct from the ground.

5. The provisions of this Treaty relating to nationals of the Contracting Parties shall apply *mutatis mutandis* to bodies corporate established in accordance with the law of the Contracting Party in whose territory they have their registered office.

Article 2. Provision of legal assistance

The courts and procurator's offices, hereinafter referred to as "judicial authorities", and other authorities of the Contracting Parties which have jurisdiction in civil, labour and criminal matters shall provide each other with legal assistance in such matters.

Article 3. Method of communication

1. In the matters governed by this Treaty the judicial authorities of the Contracting Parties shall communicate with each other through the intermediary of the central authorities unless otherwise provided in this Treaty.

2. Within the meaning of this Treaty the central authorities are: in respect of the Republic of Estonia the Ministry of Justice and the State Procurator's Office, and in respect of the Republic of Poland the Ministry of Justice.

Article 4. Language used in communications between the Parties

1. Applications for the provision of legal assistance shall be drawn up in the official language of the applicant Party and shall be accompanied by a translation into the official language of the Party applied to, the English language or the Russian language.

2. In the provision of legal assistance, documents shall be drawn up in the official language of the Party applied to and shall be accompanied by a translation into the official language of the applicant Party, the English language or the Russian language.

3. If according to the provisions of this Treaty the documents transmitted must be accompanied by their translations, the said translations must be certified by a sworn or officially admitted translator of one of the Contracting Parties.

Article 5. Scope of legal assistance

The Contracting Parties shall provide each other with legal assistance by performing specific acts required in connection with judicial proceedings, and in particular by drawing up, transmitting and serving documents, conducting searches, receiving and supplying physical evidence, preparing expert opinions, and hearing parties, participants in proceedings, witnesses, experts, suspects, defendants and other persons.

Article 6. Form of the application for the provision of legal assistance.

1. An application for the provision of legal assistance must contain:

- (1) The designation of the applicant authority;
- (2) The designation of the authority applied to;
- (3) The designation of the matter in which the provision of legal assistance is being applied for;
- (4) The given names and family names of the parties, suspects, defendants or sentenced persons, their place of domicile or residence, nationality and occupation and, in criminal matters, in so far as possible, also their place and date of birth, the names of their parents, and in respect of bodies corporate their designation and registered office;
- (5) The given names, family names and addresses of the representatives of the persons referred to in item 4;

(6) The substance of the application and the information necessary for its execution, and in particular the given names, family names and addresses of the witnesses, in so far as they are known;

(7) In criminal matters, also a description and the legal specification of the criminal act committed.

2. An application for the provision of legal assistance must bear the signature and official seal of the applicant authority.

3. For applications for the provision of legal assistance, the Contracting Parties may use printed forms in the Estonian and Polish languages, which shall be approved by the central authorities of the Contracting Parties.

Article 7. Execution of an application for the provision of legal assistance

1. In executing an application for the provision of legal assistance, the authority applied to shall apply the legislation of its own State. It shall, however, use such a method of performing the acts as is specified by the applicant authority if that is not contrary to the law of the Contracting Party applied to.

2. If the authority applied to is not competent to execute the application, it shall transmit the application to the authority having jurisdiction, notifying that fact to the applicant authority.

3. If the exact address of a person to whom the application relates is unknown, the authority applied to shall take appropriate action with a view to ascertaining it.

4. At the request of the applicant authority, the authority applied to shall notify the applicant authority and the parties, direct and in good time, concerning the time and place of the execution of the application.

5. After the execution of the application, the authority applied to shall transmit the documents to the applicant authority, and if it is not possible to execute the application, the authority applied to shall return the application to the applicant authority, informing it of the reason why the application has not been executed.

Article 8. Summoning of witnesses or experts from abroad

1. If in the course of a proceeding before the judicial authorities of either Contracting Party it becomes necessary to arrange for the personal presence of a witness or expert residing in the territory of the other Contracting Party, application must be made to the competent judicial authority of the latter Contracting Party for the service of a summons.

2. The summons may not contain any threat of the application of coercive measures in the event of failure to appear.

3. A witness or expert who, in response to a summons, has appeared before an authority of the applicant Contracting Party may not, irrespective of his nationality, be held accountable in the territory of that Party for any offence [przestępstwo] or infraction [wykroczenie], nor arrested, nor may he be subjected to any penalty imposed by a court by reason of the offence which is the subject of the proceeding in connection with which he

has been summoned, nor by reason of any other offence which was committed before he crossed the State frontier of the applicant Contracting Party or which is connected with his testimony.

4. The witness or expert shall forfeit the protection if he does not leave the territory of the applicant Contracting Party within a period of ten days from the date on which he is notified by the applicant authority that his presence is no longer required. Such period shall not be deemed to include the time during which the witness or expert was unable, for reasons beyond his control, to leave the territory of the applicant Contracting Party.

5. The witness or expert shall have the right to reimbursement of the expenses of his travel and stay and of lost income, and the expert shall, in addition, have the right to remuneration for his expert activities. The summons shall contain information concerning the nature and amount of the costs to which the witness or expert is entitled. At the request of the witness or expert, the applicant Contracting Party shall pay sums in advance to cover the costs.

Article 9. Service of documents

The authority applied to shall serve documents in accordance with the legislation in force in its State if the documents served have been drawn up in the official language of the Party applied to or if they are accompanied by a certified translation into that Party's language. Otherwise the documents shall be served on the addressee if he voluntarily accepts them.

Article 10. Proof of service

Proof of service shall be constituted by a confirmation of receipt which bears the date of the service and the signatures of the recipient and the person serving the document and which bears the seal of the serving authority, or by an attestation from the serving authority which states the date, place and method of service. If the document has been served in duplicate, the confirmation of receipt may also be placed on one of the copies.

Article 11. Costs of legal assistance

Each of the Contracting Parties shall bear the costs incurred in its territory in connection with the provision of legal assistance on the basis of this Treaty.

Article 12. Information concerning the law

1. The central authorities of the Contracting Parties shall inform each other concerning the more important legislative acts in the sphere of civil, labour and criminal law.

2. The central authorities of the Contracting Parties shall provide each other upon request with information concerning their legal provisions and concerning the practice of the judicial authorities.

Article 13. Transfer of articles and foreign currency

If in the implementation of this Treaty there is a transfer of articles or foreign currency from the territory of one Contracting Party to the territory of the other Contracting Party or to the diplomatic mission or a consular post of the other Contracting Party, such transfer shall be made with due regard for the relevant legislation of the Contracting Party whose authority carries out the transfer.

Article 14. Ascertaining of addresses and other information

1. The judicial authorities of the Contracting Parties shall, upon request, provide each other with assistance in ascertaining the addresses of persons residing in their territory.

2. If a proceeding has been instituted before a court of either Contracting Party in a case relating to maintenance to be paid by a person residing in the territory of the other Contracting Party, a court of the latter Contracting Party shall, upon request, provide assistance in ascertaining the place of work and the amount of the income of the person required to make the payments.

Article 15. Recognition of documents

1. Documents drawn up or certified by a competent authority or a competent person of either Contracting Party and bearing the official seal and signature of an entitled person shall have evidentiary value in the territory of the other Contracting Party without requiring authentication. The same shall apply to copies and translations of documents which have been certified by a competent authority or a competent person.

2. Documents which are deemed to be official documents in the territory of one Contracting Party shall also be deemed to be such in the territory of the other Contracting Party.

Article 16. Transmittal of civil registry records and other documents

1. The competent authorities of each Contracting Party shall transmit to those of the other Contracting Party extracts from civil registry documents relating to nationals of the latter Party. The transmittal of such extracts shall take place free of charge and immediately after the entry has been made in the civil register.

2. The provisions of paragraph 1 shall also apply if any additional remark, correction or supplementary information relating to the civil status of nationals of the other Contracting Party has been entered into the civil registry document. An extract from the civil registry document with the changes made in it shall be transmitted at that time.

3. The civil registry offices of either Contracting Party shall, on request made by the judicial authorities of the other Contracting Party, transmit extracts from civil registry documents.

4. Requests from nationals of either Contracting Party for the transmittal of extracts from civil registry documents may be sent direct to the competent civil registry office of the other Contracting Party. The said documents shall be received by the applicant through

the intermediary of a diplomatic representative or consular post of the Contracting Party whose authority issued the said documents, after receipt of the payment due.

Article 17. Transmittal of copies of decisions

Each Contracting Party shall send to the other Contracting Party, on request, copies of final decisions relating to the civil status of nationals of the latter Party.

Article 18. Petitions for the issuance and transmittal of documents

Petitions from nationals of either Contracting Party for the issuance and transmittal of documents relating to education or periods of employment and other documents relating to the personal or property rights and interests of those nationals may be sent direct to the competent authorities of the other Contracting Party. The documents shall be transmitted to the national through the intermediary of the diplomatic mission or a consular post of the Contracting Party whose authority issued the said documents. When transmitting the documents to the national, the diplomatic mission or consular post shall collect a fee for their preparation.

Article 19. Refusal to provide legal assistance

Legal assistance shall not be provided if the provision thereof may violate the sovereignty or security of the Contracting Party applied to or be contrary to its fundamental principles of law.

PART TWO. CIVIL AND LABOUR MATTERS

Article 20. General provisions

If a proceeding has been instituted in a matter between the same parties concerning the same subject and on the same grounds before those courts of both Contracting Parties which have jurisdiction in accordance with this Treaty, the court before which the proceeding was instituted later shall terminate the proceeding.

CHAPTER ONE. MATTERS IN THE SPHERE OF PERSONAL LAW

Article 21. Legal capacity and capacity for legal action

1. The legal capacity and capacity for legal action of an individual shall be judged in accordance with the law of the Contracting Party of which the said individual is a national.
2. The legal capacity and capacity for legal action of a body corporate shall be judged in accordance with the law of the Contracting Party in whose territory it has its registered office.

Article 22. General principles of a declaration of total or partial incapacity

Unless otherwise provided in this Treaty, the court having competence for a declaration of total or partial incapacity shall be a court of the Contracting Party of which the person whose incapacity is to be declared is a national. The said court shall apply the law of its own State.

Article 23. Declaration of the total or partial incapacity of a national of the other Contracting Party

1. If a court of either Contracting Party declares that the prerequisites exist for a declaration of the total or partial incapacity of a national of the other Contracting Party who has a place of domicile or residence in the territory of the first-mentioned Contracting Party, it shall notify the competent court of the other Contracting Party of that fact.

2. In urgent cases the court referred to in paragraph 1 may issue a temporary order necessary for the protection of that person or his property. Copies of such orders shall be transmitted to the competent court of the Contracting Party of which the said person is a national.

3. If the court of the said other Contracting Party which has been notified in accordance with paragraph 1 states that it is leaving any further action to the court of the place of domicile or residence of the said person, or if it does not make any statement within a period of three months, the court of the place of domicile or residence of that person may conduct a proceeding for a declaration of total or partial incapacity in accordance with the law of its own State, in so far as the same grounds for the declaration of incapacity are also provided for by the law of the Contracting Party of which the person referred to is a national. The decision declaring total or partial incapacity shall be sent to the competent court of the other Contracting Party.

Unless otherwise provided in this Treaty, the court having competence for a declaration of total or partial incapacity shall be a court of the Contracting Party of which the person whose incapacity is to be declared is a national. The said court shall apply the law of its own State.

Article 24. Revocation of a declaration of total or partial incapacity

The provisions of articles 22 and 23 shall apply *mutatis mutandis* to the revocation of a declaration of total or partial incapacity.

Article 25. Declaration of persons as missing or dead and establishment of the fact of death

1. The applicable law for the declaration of a person as missing or dead and for the establishment of the fact of his death shall be the law of the Contracting Party of which that person was a national at the time when he was last known to be alive.

2. The court having jurisdiction for the declaration of a person as missing or dead and for the establishment of the fact of his death shall be a court of the Contracting Party of which the said person was a national at the time when he was last known to be alive.

3. A court of either Contracting Party may declare a national of the other Contracting Party missing or dead and may establish the fact of his death:

(1) Upon application made by a person intending to exercise his right of succession, or his right arising from property relations between spouses, as regards immovable property of the missing or deceased person which is situated in the territory of the Contracting Party whose court is to render a decision;

(2) Upon application made by the missing or deceased person's spouse who at the time of submitting the application is domiciled in the territory of the Contracting Party whose court is to render a decision.

4. The decision rendered on the basis of paragraph 3 shall produce legal effects solely in the territory of the Contracting Party whose court rendered the decision.

CHAPTER TWO. MATTERS IN THE SPHERE OF FAMILY LAW

Article 26. Contracting of marriage

1. The prerequisites for the contracting of marriage shall, in respect of each of the persons contracting the marriage, be judged in accordance with the law of the Contracting Party of which that person is a national.

2. The form of marriage shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the marriage is contracted.

Article 27. Personal and property relations between spouses

1. Personal and property relations between spouses shall be governed by the law of the Contracting Party of which the spouses are nationals.

2. If one of the spouses is a national of one Contracting Party and the other is a national of the other Contracting Party, the applicable law in matters relating to the personal and property relations between them shall be the law of the Contracting Party in whose territory they have a place of domicile. If one of the spouses has a place of domicile in the territory of one Contracting Party and the other in the territory of the other Contracting Party, the applicable law shall be that of the Contracting Party before whose court the proceeding takes place.

3. In matters relating to personal and property relations between spouses in the case referred to in paragraph 1 the court having jurisdiction shall be a court of the Contracting Party of which the spouses are nationals at the time when the application is submitted. If the spouses have a place of domicile in the territory of the other Contracting Party, a court of that Contracting Party shall also have jurisdiction.

4. In matters relating to personal and property relations between spouses in the case referred to in paragraph 2 the court having jurisdiction shall be a court of the Contracting

Party in whose territory the spouses have a place of domicile. If one of the spouses has a place of domicile in the territory of one Contracting Party and the other in the territory of the other Contracting Party, the courts of both Contracting Parties shall have jurisdiction.

Article 28. Divorce

1. Divorce shall be governed by the law of the Contracting Party of which the spouses are nationals at the time when the proceeding is begun.

2. If at the time when the proceeding is begun one of the spouses is a national of one Contracting Party and the other is a national of the other Contracting Party, the divorce shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory they have a place of domicile. If one of the spouses has a place of domicile in the territory of one Contracting Party and the other in the territory of the other Contracting Party, the applicable law shall be that of the Contracting Party before whose court the proceeding takes place.

3. In matters relating to divorce in the case referred to in paragraph 1 the authority having jurisdiction shall be an authority of the Contracting Party of which the spouses are nationals at the time when the proceeding is begun. If the spouses have a place of domicile in the territory of the other Contracting Party, an authority of that Contracting Party shall also have jurisdiction.

4. In matters relating to divorce in the case referred to in paragraph 2 the authority having jurisdiction shall be an authority of the Contracting Party in whose territory the spouses have a place of domicile. If one of the spouses has a place of domicile in the territory of one Contracting Party and the other in the territory of the other Contracting Party, the authorities of both Contracting Parties shall have jurisdiction.

5. The authority competent to rule in a matter relating to divorce shall also be competent to rule in respect of parental custody and support for minor children.

Article 29. Existence, non-existence and nullity of marriage

1. In matters relating to the establishment of the existence or non-existence of marriage or to the annulment of marriage the law of the Contracting Party whose law governed the contracting of the marriage shall be applied.

2. The provisions of article 28 shall also be applied *mutatis mutandis* in the area of the court's jurisdiction.

Article 30. Legal relations between parents and children

1. Legal relations between parents and children, including claims for child support, shall be governed by the law of the Contracting Party of which the child is a national.

2. The establishment or disproof of a child's descent from a specified person and the acknowledgement of a child shall be governed by the law of the Contracting Party of which the child's mother is a national at the time of the child's birth. It shall, however, be sufficient to comply with the form of acknowledgement of a child which is provided for by the law

of the Contracting Party in whose territory the acknowledgement is to take place or has taken place.

3. In the cases referred to in paragraphs 1 and 2 the authorities having jurisdiction shall be those of the Contracting Party of which the child is a national and also the authorities of the Contracting Party in whose territory the child has a place of domicile.

Article 31. Other claims for support

In matters relating to other claims for support within the sphere of family law the applicable law and the courts having jurisdiction shall be those of the Contracting Party in whose territory the person applying for support has a place of domicile.

Article 32. Adoption

1. The law applicable to adoption shall be the law of the Contracting Party of which the adopter is a national at the time when the application is submitted. If the adopter is a national of one Contracting Party and has a place of domicile in the territory of the other Contracting Party, the applicable law shall be that of the latter Contracting Party.

2. The law of the Contracting Party of which the adoptee is a national shall also be applicable to adoption in so far as he consents and his statutory representative consents and in so far as is permitted by the State authority having jurisdiction and by the restrictions on adoption which arise from a change of the adoptee's place of domicile to a place of domicile in another State.

3. If a child is adopted by spouses of whom one is a national of one Contracting Party and the other is a national of the other Contracting Party, the requirements provided for by the law of both Contracting Parties must be met. If, however, the spouses have a place of domicile in the territory of one Contracting Party, the applicable law shall be the law of that Contracting Party.

4. The provisions of the preceding paragraphs shall apply *mutatis mutandis* to a change or termination of adoption.

5. In matters relating to adoption and to a change or termination of adoption the court having jurisdiction shall be a court of the Contracting Party of which the adoptee is a national at the time when the application is submitted. If the adoptee is a national of one Contracting Party and has a place of domicile in the territory of the other Contracting Party, where the adopter also has a place of domicile, a court of the latter Contracting Party shall also have jurisdiction.

Article 33. Guardianship and curatorship

1. Except as otherwise provided by this Treaty, the law applicable to guardianship and curatorship shall be the law of the Contracting Party of which the person for whom a guardian or curator is established or is to be established is a national.

2. Legal relations between the guardian or curator and the ward shall be governed by the law of the Contracting Party whose authority established the guardianship or curatorship.

3. The obligation to accept the office of guardian or curator shall be governed by the law of the Contracting Party of which the person who is to become a guardian or curator is a national.

4. The guardian or curator established for a national of one Contracting Party may be a national of the other Contracting Party if he is domiciled in the territory of the Contracting Party in which the guardianship or curatorship is to be exercised and if his establishment best meets the interests of the person who is to become his ward.

5. The authority having jurisdiction in respect of guardianship or curatorship shall be an authority of the Contracting Party of which the person over whom the guardianship or curatorship is established or is to be established is a national.

Article 34. Action taken in the sphere of guardianship and curatorship

1. If in order to protect the interests of a national of one Contracting Party whose place of domicile or residence is situated, or whose property is to be found, in the territory of the other Contracting Party, it becomes necessary to take action in the sphere of guardianship or curatorship, the authority of the latter Contracting Party shall without delay notify the fact to the authority having jurisdiction which is referred to in article 33, paragraph 5.

2. In urgent cases the authority of the other Contracting Party shall take appropriate provisional action in accordance with its own law and shall without delay notify that fact to the competent authority referred to in article 33, paragraph 5. The provisional action shall remain in force until such time as other arrangements are made by the latter authority.

Article 35. Transfer of guardianship or curatorship

1. The authority having jurisdiction within the meaning of article 33, paragraph 5, may transfer the exercise of guardianship or curatorship to an authority of the other Contracting Party if the ward has a place of domicile or residence, or owns property, in the territory of that Contracting Party. The transfer shall take effect when the authority applied to accepts the exercise of guardianship or curatorship and notifies the applicant authority of that fact.

2. The authority which has undertaken to establish a guardianship or curatorship in accordance with paragraph 1 shall apply the law in force in its own State.

CHAPTER THREE. PROPERTY MATTERS

Article 36. Form of legal transactions

1. The form of a legal transaction shall be governed by the law of the Contracting Party whose law is applicable to the transaction itself. It shall, however, be sufficient to comply with the form provided for by the law of the Contracting Party in whose territory the transaction takes place.

2. The form of a legal transaction relating to immovable property shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the immovable property is situated.

Article 37. Immovable property

The courts having jurisdiction and the applicable law in respect of legal relations concerning immovable property shall be those of the Contracting Party in whose territory the immovable property is situated.

Article 38. Obligations arising from contractual relations

1. Obligations arising from contractual relations shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the contract was entered into, unless the parties to the relationship giving rise to the obligation submit that relationship to the law of their own choosing.

2. In the matters referred to in paragraph 1 the court having jurisdiction shall be a court of the Contracting Party in whose territory the defendant has a place of domicile or has its registered office. A court of the Contracting Party in whose territory the plaintiff has a place of domicile or has its registered office shall also have jurisdiction if the object of the dispute or the property of the defendant is to be found in that territory.

3. The jurisdiction referred to in paragraph 2 may be altered contractually by the parties to the relationship giving rise to the obligation.

Article 39. Liability for prohibited acts

1. Liability for damage not resulting from contractual relations (prohibited acts) shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the event from which the obligation arose took place. If, however, the plaintiff and the defendant are nationals of the same Contracting Party, the law of that Party shall be applicable.

2. In the matters referred to in paragraph 1 the court having jurisdiction shall be a court of the Contracting Party in whose territory the event from which the obligation arose took place or in whose territory the defendant has a place of domicile. A court of the Contracting Party in whose territory the plaintiff has a place of domicile or its registered office shall, however, also have jurisdiction if the object of the dispute or the property of the defendant is to be found in that territory.

CHAPTER FOUR. MATTERS OF SUCCESSION

Article 40. Principle of equality

1. Nationals of either Contracting Party may acquire property and other rights in the territory of the other Contracting Party through statutory succession or testamentary disposition on the same conditions and to the same extent as nationals of the latter Party.

2. Nationals of either Contracting Party may make testamentary dispositions in respect of property which is to be found in the territory of the other Contracting Party.

Article 41. Applicable law

1. Legal relations in the sphere of succession to movable property shall be governed by the law of the Contracting Party of which the decedent was a national at the time of his death.

2. Legal relations in respect of succession to immovable property shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the property is situated.

3. The determination of whether an item included in the estate is movable property or immovable property shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the item is to be found.

Article 42. Escheat

If in accordance with the law of the Contracting Party referred to in article 41 no heirs exist, movable property shall escheat to the Contracting Party of which the decedent was a national at the time of his death and immovable property shall escheat to the Contracting Party in whose territory it is situated.

Article 43. Wills

1. The capacity to make or revoke a will and the legal effects of defects in a testamentary disposition shall be governed by the law of the Contracting Party of which the testator was a national at the time when he made or revoked the will.

2. The form of making or revoking a will shall be governed by the law of the Contracting Party of which the testator was a national when he made or revoked the will. It shall, however, be sufficient if the law of the Contracting Party in whose territory the will was made or revoked is complied with.

Article 44. Competence of authorities in matters of succession

1. In matters of succession relating to movable property the court having jurisdiction or the competent notary shall be a court or notary of the Contracting Party of which the decedent was a national at the time of his death.

2. In matters of succession relating to immovable property the court having jurisdiction or the competent notary shall be a court or notary of the Contracting Party in whose territory the said property is situated.

3. If the entire movable estate left by a deceased national of one Contracting Party is to be found in the territory of the other Contracting Party, then upon the application of an heir the proceeding shall be conducted by a court or notary of the said other Contracting Party, provided that all known heirs express their consent thereto.

Article 45. Opening and publication of the will

The will shall be opened and published by the competent court or notary of the Contracting Party in whose territory the will is to be found.

CHAPTER FIVE. MATTERS IN THE SPHERE OF LABOUR LAW

Article 46. General principles

1. The creation, alteration, dissolution and termination of an employment relationship and the claims arising therefrom shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the work is done, was done or was to be done. If a worker performs his work in the territory of one Contracting Party on the basis of an employment relationship associating him with a place of employment which has its registered office in the territory of the other Contracting Party, the creation, alteration, dissolution and termination of the employment relationship and the claims arising therefrom shall be governed by the law of the latter Contracting Party.

2. In the matters referred to in paragraph 1 the courts having jurisdiction shall be those of the Contracting Party in whose territory the work is done, was done or was to be done. The courts of the Contracting Party in whose territory the defendant has a place of domicile shall also have jurisdiction, and so shall the courts of the Contracting Party in which the plaintiff has a place of domicile, provided that the object of the dispute or the property of the defendant is to be found in that territory.

CHAPTER SIX. COSTS OF JUDICIAL PROCEEDINGS AND FACILITIES PERTAINING TO JUDICIAL PROCEEDINGS

Article 47. Exemption from the obligation to deposit security in order to guarantee the costs of a proceeding

Nationals of one Contracting Party who are domiciled or resident in the territory of either Contracting Party and appear before the courts of the other Contracting Party shall not be required to deposit security in order to guarantee the costs of the proceeding solely on the ground that they are aliens or that they have no place of domicile or residence in the territory of the Contracting Party before whose authority they are appearing.

Article 48. Exemption from the payment of court costs

1. Nationals of one Contracting Party shall in the territory of the other Contracting Party enjoy exemption from payments, advances and other expenditures associated with a proceeding and be entitled to representation free of charge in a proceeding on the same conditions and to the same extent as nationals of the latter Contracting Party.

2. The exemptions referred to in paragraph 1 shall relate to all acts relating to the proceeding, including executory measures.

3. The exemption from costs which is granted in a specific matter by a court of one Contracting Party shall also extend to costs incurred in the performance of acts associated with a proceeding in the same matter in the territory of the other Contracting Party.

Article 49. Required documents

1. In order to be granted exemption from costs or to obtain representation free of charge in a proceeding, it shall be necessary to submit an attestation concerning the personal, family and property situation of the applicant. Such an attestation shall be issued by the competent authority of the Contracting Party in whose territory the applicant has a place of domicile or residence.

2. If the applicant is not domiciled or resident in the territory of either Contracting Party, the attestation may be issued by the diplomatic mission or a consular post of the Contracting Party of which the applicant is a national.

3. If the law of one Contracting Party does not require the submission of the attestation concerning the personal, family and property situation of the applicant which is referred to in paragraph 1, the applicant shall be required to submit a declaration concerning his family and property status.

4. The court ruling on the exemption from costs may require the authority which issued the attestation to submit further clarification or supplementation of the information.

Article 50. Method of submitting petitions

1. A national of one Contracting Party who intends to apply for exemption from costs or for representation free of charge in a judicial proceeding conducted before a court of the other Contracting Party may submit a petition to that effect in writing or orally before a court having jurisdiction in respect of his place of domicile or residence. The said court shall transmit the petition to the court of the other Contracting Party which has jurisdiction, together with the attestation referred to in article 49.

2. The petition referred to in paragraph 1 may be submitted simultaneously with the summons or petition instituting the proceedings.

Article 51. Time limit for paying costs or correcting deficiencies

A court of one Contracting Party which calls upon a party to a judicial action or a participant in a proceeding who is domiciled or resident in the territory of the other Contracting Party to pay court costs or to correct deficiencies in a summons or a petition shall at the same time set a time limit not less than one month. The duration of the time limit shall be counted from the date on which the document concerning the subject is served.

Article 52. Time limits

1. If a court of one Contracting Party sets for a party to a judicial action or for participants in a proceeding who are domiciled in the territory of the other Contracting Party a

time limit for performing an act associated with the proceeding, compliance with the time limit shall be determined on the basis of the date of the stamp of the post office of the Contracting Party from whose territory the document attesting to the performance of the act was sent.

2. If the payments and advances demanded by a court have been made within the specified time limit in the territory of the other Contracting Party, compliance with the designated time limit shall be determined on the basis of the date on which the payment or advance was remitted to a bank of the Contracting Party in whose territory the party to the judicial action or the participant in the proceeding is domiciled.

3. With regard to the effects of failure to comply with the time limit, the authority which rules in the matter shall apply the law of its own State.

CHAPTER SEVEN. RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF DECISIONS

Article 53. Recognition of decisions in matters not relating to property

1. Final decisions in civil matters not relating to property which have been rendered by the courts of one Contracting Party shall be recognized in the territory of the other Contracting Party without the conduct of any special proceeding concerning recognition if the courts of the other Contracting Party have not previously rendered a final decision in the same matter and did not have exclusive jurisdiction on the basis of this Treaty, or on the basis of the domestic law of the latter Contracting Party if no such provision is contained in the Treaty.

2. Final decisions in civil matters not relating to property which have been rendered by authorities of one Contracting Party other than courts shall be recognized in the territory of the other Contracting Party on the basis of the principles referred to in articles 55 to 57 inclusive.

Article 54. Recognition and enforcement of decisions

1. On the conditions referred to in this Treaty, each Contracting Party shall recognize and enforce in its territory the following decisions issued in the territory of the other Contracting Party:

(1) Decisions of courts in civil and labour matters;

(2) Decisions of courts in criminal matters in so far as they relate to compensation for damage caused by a criminal offence.

2. Agreements entered into before courts in civil and labour matters which relate to property shall also be deemed to be court decisions within the meaning of paragraph 1.

Article 55. Conditions for the recognition and enforcement of decisions

The decisions referred to in article 54 shall be recognized and enforced in the territory of the other Contracting Party, provided:

(1) That in accordance with the law of the Contracting Party in whose territory the decision was rendered it is final and enforceable and, in matters relating to maintenance obligations, that the decision is enforceable even if it has not become final;

(2) That the court which rendered the decision had jurisdiction on the basis of this Treaty or, if there is no such provision in the Treaty, on the basis of the domestic law of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced;

(3) That the party concerned was not deprived of the opportunity to defend his rights, and in particular that the summons to the trial was served on him at the proper time and in the proper manner;

(4) That no case between the same parties has already been finally judged by a court of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced and that no proceeding between the same parties has previously been instituted before a court of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced;

(5) That no decision rendered by a judicial authority of a third State between the same parties and in the same case has already been recognized or enforced in the territory of the Contracting Party in which the decision is to be recognized and enforced;

(6) That at the time when the decision was rendered the law applicable on the basis of this Treaty or, if no such provision exists in the Treaty, on the basis of the domestic law of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced, was applied.

Article 56. Application for recognition and enforcement of a decision

1. An application for recognition and enforcement of a decision may be submitted direct to the competent court of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced or through the court which considered the case at first instance.

2. The application must be accompanied by the following:

(1) The decision or a certified copy thereof, together with a statement that the decision has become final and enforceable, and in matters relating to maintenance obligations, if the decision has not become final, together with a statement that it is enforceable, unless that fact is evident from the decision itself;

(2) A document asserting that the party against whom or which the decision was rendered and who or which did not participate in the proceeding has been served with a summons to the trial at the proper time and in the proper manner, in accordance with the law of the Contracting Party in whose territory the decision was rendered; however, if the party had limited capacity for legal action, the decision or copy thereof must be accompanied by a document asserting that the said party was appropriately represented;

(3) A certified translation of the application and of the documents referred to in items 1 and 2 into the language of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized or enforced.

Article 57. Method of recognition and enforcement of decisions

1. The court having jurisdiction for the recognition and enforcement of a decision shall be a court of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced.

2. In the proceeding relating thereto, the court shall determine whether the conditions referred to in articles 55 and 56 have been met.

3. The recognition and enforcement of a decision shall be governed by the law of the Contracting Party in whose territory the decision is to be recognized and enforced; this provision shall also apply to the form of an application for the recognition and enforcement of the decision. The application for the recognition and enforcement of a decision must be accompanied by copies thereof and copies of its annexes to be served upon the participants in the proceeding.

4. If in the territory of the Contracting Party whose court rendered the decision, execution has been suspended as a result of a renewal of the proceeding or as a result of the institution of a proceeding for the annulment or amendment of a final decision in the case concerned, in the territory of the other Contracting State the proceeding in a case in which the recognition and enforcement of the decision is sought, or the executory proceeding, shall be suspended.

5. When rendering a decision in a case in which the recognition and enforcement of a decision is sought, a court may require clarification from the parties. The said court may also require additional clarification from the court which rendered the decision.

Article 58. Enforcement of decisions relating to costs

1. If a person who on the basis of article 48 was exempted from having to pay the costs of a proceeding is required by a final decision rendered in the territory of one Contracting Party to pay such costs to a participant in the proceeding, the competent court of the other Contracting Party, in whose territory the enforced collection of the said costs is to take place, shall rule free of charge on the application concerning the enforceability of that decision.

2. The costs of certifying the final and enforceable nature of the decision and the costs of the translation of the required documents shall also be deemed to be costs of the proceeding.

Article 59. Ruling on the enforcement of a decision relating to costs

1. The court which rules on the enforcement of a decision relating to costs shall establish the final and enforceable nature of that decision.

2. An application for the enforcement of a decision shall be accompanied by the decision or by a certified copy of that part of the decision which establishes the amount of the costs, together with a statement that the decision in question is final and enforceable, and by a certified translation of the said documents.

3. The court of the Contracting Party in whose territory the costs of a proceeding were paid in advance by the State shall apply to the competent court of the other Contracting Party for reimbursement of those costs. The latter court shall enforce the decision in accordance with its own law, without charging any fees, and shall remit the amounts obtained by enforced collection to the diplomatic mission or a consular post of the other Contracting Party. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall apply *mutatis mutandis*.

PART THREE. CRIMINAL MATTERS

CHAPTER ONE. UNDERTAKING OF PROSECUTION

Article 60. General principles

1. Each Contracting Party shall, upon application by the other Contracting Party, undertake to prosecute its own nationals and aliens having a place of permanent residence in its territory who are suspected of having committed criminal offences in the territory of the applicant Contracting Party.

2. The Contracting Parties may also submit applications for the undertaking of prosecution in connection with violations of law which in accordance with the law of the applicant Contracting Party are deemed to be criminal offences and in accordance with the law of the Contracting Party applied to are deemed to be merely infractions.

3. In the cases referred to in paragraphs 1 and 2, those judicial authorities of the Contracting Party applied to which have jurisdiction shall apply the law of their own State.

4. If the act in connection with which prosecution is to be undertaken gives rise to claims for damages and appropriate applications for compensation for damage have been submitted, they shall be annexed to the proceeding instituted.

5. The provisions of paragraph 1 shall apply *mutatis mutandis* to minors suspected of having violated the criminal law.

Article 61. Application for the undertaking of prosecution

1. An application for the undertaking of prosecution must be formulated in writing and must include:

- (1) The designation of the applicant authority;
- (2) The given name and family name of the suspected person, his nationality and other personal data;
- (3) A description and the legal specification of the act in connection with which the application for the undertaking of prosecution is submitted.

2. In addition, the application must be accompanied by the following:

- (1) The text of the provisions of the criminal law and, if necessary, of other legal provisions of the applicant Contracting Party which are essential for the prosecution;
- (2) The records of the case or certified copies thereof, together with items of evidence;

(3) Applications for compensation and, in so far as possible, information relating to the amount of the damage;

(4) Applications for prosecution submitted by the persons who have been injured or have suffered damage, if required by the law of the Party applied to.

Article 62. Transfer of the suspect

1. If at the time when the application for the undertaking of prosecution is submitted the suspect is under provisional arrest in the territory of the applicant Contracting Party, arrangements must be made for transferring him to the territory of the Contracting Party applied to.

2. If at the time when the application for the undertaking of prosecution is submitted the suspect is at large in the territory of the applicant Contracting Party, that Party shall, if necessary, take action in accordance with its own law for the purpose of returning him to the territory of the Contracting Party applied to.

Article 63. Notification of the results of the prosecution

The Contracting Party applied to shall notify the applicant Contracting Party of the decision concluding the proceeding in the case. At the request of the applicant Contracting Party, a copy of that decision shall be transmitted.

Article 64. Consequences of the undertaking of prosecution

After the undertaking of prosecution, the judicial authorities of the applicant Party may not conduct any proceeding against the same person in respect of the same act, unless, in the application for the undertaking of prosecution, the applicant Party stipulated that it may again institute a proceeding in the event of notification by the Party applied to that the institution of a proceeding has been denied or that the proceeding has been terminated.

CHAPTER TWO. EXTRADITION FOR THE PURPOSE OF PROSECUTION OR OF THE EXECUTION OF A SENTENCE

Article 65. Extradition

1. Each Contracting Party shall, upon application, in conformity with the provisions of this Treaty, extradite persons present in its territory to the other Contracting Party for the purpose of prosecution or of the execution of a sentence.

2. Extradition for the purpose of prosecution shall take place only in respect of offences which according to the law of both Contracting Parties are subject to a penalty whose upper limit is greater than one year of deprivation of freedom or to a more severe penalty.

3. Extradition for the purpose of the execution of a sentence shall take place only in respect of acts which are offences according to the law of both Contracting Parties and if

the person whose extradition is being sought has been sentenced to a penalty of at least six months of deprivation of freedom or to a more severe penalty.

Article 66. Circumstances which preclude extradition

1. Extradition shall not take place if:

(1) The person whose extradition is being sought is a national of the Contracting Party applied to or enjoys the right of asylum in the territory of that Party;

(2) The offence was committed in the territory of the Contracting Party applied to;

(3) In accordance with the law of the Contracting Party applied to, prosecution may not be initiated or the sentence may not be executed by reason of prescription or for other statutory reasons;

(4) In the territory of the Contracting Party applied to prosecution of the person whose extradition is being sought is already in progress, or a final sentence has already been pronounced upon him, in respect of the same criminal act, or the prosecution has been terminated with final effect;

(5) Prosecution may be initiated solely on the basis of a private complaint.

2. If the extradition does not take place, the Contracting Party applied to shall notify that fact to the applicant Contracting Party.

Article 67. Requisition for extradition

1. A requisition for extradition for the purpose of prosecution shall be accompanied by a certified copy of the warrant for provisional arrest, together with a description of the criminal act, and by the text of the legal provisions relating to the act committed by the person whose extradition is being sought. In the case of offences against property, the requisition shall also be accompanied by a statement of the amount of the damage that was or may have been caused by the criminal act.

2. A requisition for extradition for the purpose of the execution of a sentence shall be accompanied by a certified copy of the final sentence and by the text of the legal provisions relating to the act committed by the sentenced person. If the sentenced person has begun to serve his sentence, the portion of the sentence that he has completed must be stated.

3. A requisition for extradition must also be accompanied, if possible, by a description of the person whose extradition is being sought, information concerning his nationality, personal circumstances and place of residence, in so far as they are not evident from the sentence or from the warrant for provisional arrest, and in addition by a photograph and the fingerprints of that person.

Article 68. Supplementary information accompanying the requisition for extradition

If the information received is not sufficient for a decision concerning the requisition for extradition, the Contracting Party applied to may require supplementary information,

setting a time limit not longer than two months for the purpose. The said time limit may be extended for valid reasons.

Article 69. Arrest for the purpose of extradition

After receipt of the requisition for extradition, the Contracting Party applied to shall without delay take action to arrest the person whose extradition is being sought, with the exception of cases in which it is obvious that in accordance with this Treaty the extradition cannot take place.

Article 70. Arrest before receipt of the requisition

1. The arrest may also take place before receipt of the requisition for extradition if the applicant Contracting Party expressly requests it, basing its request on a warrant for provisional arrest or on a sentence which constitutes grounds for a requisition for extradition. The arrest may be requested by post, telegraph or other methods which preclude any doubt.

2. An arrest made in accordance with paragraph 1 shall be notified without delay to the other Contracting Party.

Article 71. Release of the arrested person

1. The Contracting Party applied to may release a person arrested in accordance with article 69 if the supplementary information requested by that Party has not been sent within the time limit referred to in article 68.

2. A person arrested in accordance with article 70, paragraph 1, shall be released if the requisition for his extradition does not arrive within one month after the date on which the other Contracting Party was notified concerning the provisional arrest.

Article 72. Postponement of extradition

If in the territory of the Contracting Party applied to, prosecution of the person whose extradition is being sought is in progress or if that person has been sentenced for another offence, extradition may be postponed until such time as the prosecution has been completed or the sentence imposed has been fully served, or until the said person is released before completing his sentence.

Article 73. Temporary extradition

1. Temporary extradition of the person claimed shall take place on the basis of a requisition with statement of grounds from the applicant Contracting Party if the postponement of extradition would result in prescription of prosecution or would significantly impede the proceeding in a case involving a criminal act committed by that person.

2. The person temporarily extradited shall be returned as soon as the procedural actions for the conduct of which he was extradited are completed, but not later than within three months after the date of the temporary extradition.

Article 74. Concurrent requisitions for extradition

If a person's extradition is being sought by more than one State, the Contracting Party applied to shall decide to which of the States it will extradite the said person. In taking such a decision, account shall be taken of all circumstances, in particular of the nationality of the person concerned, the place where the offence was committed and the nature of the offence.

Article 75. Limit to the prosecution of an extradited person

1. Prosecution of an extradited person may not be initiated, nor may any sentence be executed in respect of such a person, without the consent of the Contracting Party applied to, nor may he be extradited to a third State by reason of a criminal act committed before his extradition other than the act for which he was extradited.

2. The consent of the Contracting Party applied to shall not be required if:

(1) The extradited person has not left the territory of the applicant Contracting Party within a period of one month after the completion of the prosecution or after serving the sentence. The said period shall not include any time during which the extradited person was unable for reasons beyond his control to leave the territory of the applicant Contracting Party;

(2) The extradited person has left the territory of the applicant Contracting Party but has voluntarily returned to that territory.

Article 76. Surrender of the person claimed

The Contracting Party applied to shall notify the applicant Contracting Party of the place and date of the surrender of the person claimed. If the applicant Contracting Party does not accept the person subject to extradition within a period of 15 days from the date established for the surrender, the said person may be released.

Article 77. Re-extradition

If an extradited person in some manner evades prosecution or the execution of a sentence and returns to the territory of the Contracting Party applied to, he shall be extradited upon receipt of a new requisition, without the necessity of sending the documents referred to in article 67.

Article 78. Notification of the results of prosecution

The applicant Contracting Party shall without delay notify the Contracting Party applied to of the results of the prosecution of the extradited person. If a final decision has been rendered, a copy thereof shall be transmitted.

Article 79. Conveyance in transit

1. Each Contracting Party shall, upon application by the other Contracting Party, permit the conveyance in transit through its own territory of persons extradited by a third State to the applicant Contracting Party. The Contracting Party applied to may deny permission if in accordance with this Treaty there is no obligation to extradite.

2. An application for the permission of conveyance in transit shall be formulated and dealt with in the same manner as a requisition for extradition.

3. The Contracting Party applied to shall carry out the conveyance in transit in such a manner as it finds most suitable.

4. Permission for conveyance in transit shall not be required if it takes place by air without any intermediate landing.

Article 80. Costs of extradition and of conveyance in transit

The costs of extradition shall be borne by the Contracting Party in whose territory those costs were incurred. The costs of conveyance in transit shall be borne by the applicant Contracting Party.

CHAPTER THREE. SPECIAL PROVISIONS RELATING TO LEGAL ASSISTANCE IN CRIMINAL MATTERS

Article 81. Temporary transfer of persons deprived of freedom

1. If a person summoned as a witness whose testimony is required is deprived of freedom in the territory of the Contracting Party applied to that have jurisdiction, the authorities of that Contracting Party shall make arrangements for the transfer of that person to the territory of the applicant Contracting Party. The said person shall remain under arrest and shall be sent back immediately after completing his testimony.

2. If it becomes necessary to hear as a witness a person deprived of freedom in the territory of a third State, the authorities of the Contracting Party applied to that have jurisdiction shall grant permission for the conveyance of that person in transit through the territory of their State.

Article 82. Delivery of articles

1. Articles obtained by the perpetrator as a result of a criminal act or articles obtained in exchange for them, as well as articles which constitute physical evidence in a prosecution, shall be delivered to the applicant Contracting Party.

2. The Contracting Party applied to may temporarily postpone the delivery of the articles if they are required in another prosecution.

3. The rights of third persons to the articles which have been delivered to the other Contracting Party shall remain unaffected. After the completion of the prosecution, the said

articles shall be returned to the Contracting Party which delivered them or shall, with the consent of that Party, be delivered direct to the entitled persons.

4. When articles are delivered pursuant to this article, the provisions limiting the import or export of articles and foreign currency shall not be applied.

Article 83. Notification of convictions

Each Contracting Party shall notify the other Contracting Party of final convictions by its courts of nationals of the latter Contracting Party.

Article 84. Information concerning final judgements

The Contracting Parties shall, upon an application with statement of grounds, provide each other with information concerning final judgements rendered by the courts of one Contracting Party in respect of persons who are not nationals of the applicant Contracting Party.

Article 85. Transmittal of fingerprints

The Contracting Parties shall, upon request, transmit to each other the fingerprints of the persons referred to in articles 83 and 84.

Article 86. Transmittal of information upon request

Each Contracting Party shall, upon request, transmit to the other Contracting Party complete information concerning sentenced nationals of the said other Contracting Party and information concerning the most recent decisions relating to those sentenced persons.

Article 87. Participation by representatives of the applicant authority

Representatives of the applicant authority may be present during the taking of action within the sphere of legal assistance in the territory of the Contracting Party applied to; such participation shall require the consent of the Ministry of Justice or the State Procurator's Office in the Republic of Estonia and of the Ministry of Justice in the Republic of Poland.

CHAPTER FOUR. ENFORCEMENT OF COURT DECISIONS IN CRIMINAL MATTERS

Article 88. Definitions

1. Within the meaning of this chapter the expression "medical security measure" means:

- (1) In the Republic of Estonia: the placement of a person in a psychiatric hospital;
- (2) In the Republic of Poland: the placement of a person in a psychiatric hospital or other appropriate institution and placement in a rehabilitation institution for substance abusers.

2. Within the meaning of this Treaty the following expressions shall have the meanings stated below:

"The State in which the judgement was rendered": the State in which the court decision containing the sanction which is to be enforced was rendered;

"The State in which the judgement is to be enforced": the State which has undertaken or is to undertake the execution of the penalty of deprivation of freedom or the implementation of security measures.

Article 89. General principle

1. The Contracting Parties pledge to each other that, upon application, in accordance with the provisions of this Treaty, they will undertake the enforcement of decisions in criminal cases on the basis of which the courts of one Contracting Party have with final effect sentenced nationals of the other Contracting Party to a penalty of deprivation of freedom or ordered the implementation of security measures in respect of such nationals.

2. The applications referred to in paragraph 1 may be submitted either by the State in which the judgement was rendered or by the State in which the judgement is to be enforced.

Article 90. Rights of a sentenced person

A sentenced person may avail himself of the initiative of submitting the acts referred to in article 89 to the central authorities of each Contracting State. Every sentenced person to whom this chapter of the Treaty may be applied shall be notified by the State in which the judgement was rendered concerning the essential provisions of this Chapter.

Article 91. Principle of judicial punishability

The enforcement of a decision shall be undertaken only if the act which constitutes the basis for the judgement is also judicially punishable in accordance with the law of the State in which the sentence is to be enforced or would be judicially punishable if the said act had been committed in the territory of the State in which the judgement is to be enforced.

Article 92. Political offences

1. The enforcement of a decision shall not be undertaken if the act constituting the basis for the decision is, in the opinion of the State applied to, an offence of a political nature.

2. An offence shall not be deemed to be an offence of a political nature if, when all circumstances of the specific case, including in particular the motives for the act, the method by which the act was committed, the means used or the means whose use was threatened and the actual or intended results, are taken into consideration, it is more of a criminal than of a political nature.

Article 93. Military offences

The enforcement of a decision shall not be undertaken if the act constituting the basis for the decision consists, in the opinion of the State applied to, solely in the violation of military obligations.

Article 94. Financial offences

In cases relating to financial offences, the undertaking of the enforcement of a decision cannot be denied solely on the ground that the law of the State in which the judgement is to be enforced does not include any provisions relating to public taxes, customs duties, monopolies or dealings in foreign currency or any provisions concerning foreign trade or the regulation of merchandise which are of the same nature as those included in the law of the State in which the judgement was rendered.

Article 95. Prescription

The enforcement of a decision shall not be undertaken if the execution of the penalty or the implementation of the security measures has lapsed by reason of prescription in accordance with the law of one of the Contracting Parties.

Article 96. Special courts

The enforcement of a decision shall not be undertaken if the judgement was rendered by a special court.

Article 97. Judgements in respect of absent persons

The enforcement of a decision shall not be undertaken if the judgement was rendered in the absence of the sentenced person.

Article 98. Principle of respect for res judicata

The enforcement of a decision shall not be undertaken if in the State in which the sentence is to be enforced the sentenced person has been sentenced with final effect or been acquitted in respect of the same act.

Article 99. Prerequisites for undertaking the enforcement of a decision

1. The enforcement of a decision may be undertaken only with the consent of the sentenced person. If the sentenced person is not capable of expressing a consent which is effective under the law, the consent must be expressed by his statutory representative.
2. The enforcement of a decision shall not be undertaken if the sentenced person is deprived of freedom in the State in which the judgement was rendered and on the day on which the application was received only a sentence of deprivation of freedom or a security

measure not exceeding six months remained to be completed. All penalties of deprivation of freedom and all security measures, or those parts thereof which remain to be completed, shall be included in the estimate of that prerequisite. If the duration of the security measures has not been specified, the date taken into consideration shall be the latest date on which they would be terminated according to the law of the State in which the judgement was rendered.

Article 100. Decision in respect of the application

The State applied to shall notify the applicant State as soon as possible concerning the extent to which the application for the undertaking of the enforcement of the decision has been taken into consideration. In the event of total or partial denial of such undertaking, the grounds must be stated.

Article 101. Enforcement of decisions

1. If the enforcement of the decision is undertaken, the courts of the State in which the judgement is to be enforced shall specify in accordance with its own law the penalty of deprivation of freedom which is to be executed or the security measures which are to be implemented, taking into consideration to as great a degree as possible the penalty of deprivation of freedom or the security measures ordered by the court in the State in which the judgement was rendered.

2. The undertaking of the enforcement of the decision by the State in which the judgement is to be enforced may not, under any circumstances, cause the sentenced person to be placed in a situation less favourable than the situation in which he would have been if the enforcement of the decision had continued in the State in which the judgement was rendered.

3. The enforcement of the decision, as well as release before completion of the term, shall take place in accordance with the law of the State in which the judgement is to be enforced. If those legal provisions of the State in which the judgement was rendered that relate to early release are more favourable to the sentenced person, those provisions shall be applied.

4. The calculation of the penalty of deprivation of freedom or of the security measures shall, in the State in which the judgement is to be enforced, include the period of deprivation of freedom or of the implementation of security measures in the State in which the judgement was rendered.

Article 102. Enforcement of part of a decision

If a sentence has been imposed in respect of more than one offence and the undertaking to enforce the decision relates solely to the penalty of deprivation of freedom or to the security measures associated with some of those offences, the court of the State in which the sentence is to be executed shall specify in the proceeding referred to in article 101 the penalty of deprivation of freedom that is to be executed or the security measure that is to be implemented in respect of those offences.

Article 103. Consequences of the undertaking of enforcement

1. During the time when the penalty of deprivation of freedom is being executed or the security measure is being implemented in the State in which the judgement is to be enforced, the State in which the judgement was rendered shall not take any further action in connection with their execution or implementation.

2. The State in which the judgement was rendered shall be entitled to execute the remaining portion of the sentence or to implement the remaining portion of the security measure if the sentenced person, evading the enforcement of the decision in the State in which the judgement is to be enforced, has left the territory of that State. The State in which the judgement is to be enforced shall without delay notify the said circumstances to the State in which the judgement was rendered.

3. The entitlement of the State in which the judgement was rendered which is referred to in paragraph 2 shall expire with final effect if the penalty of deprivation of freedom or the security measures have been executed or implemented or have been remitted.

Article 104. Pardons and amnesty

1. A sentenced person may be pardoned in the State in which the judgement is to be enforced. The State in which the judgement was rendered may address an application for pardon to the State in which the judgement is to be enforced. The said application shall be dealt with favourably by the State in which the judgement is to be enforced. This shall not detract from the right of the State in which the judgement was rendered to pardon the sentenced person with effect in its own territory.

2. The State in which the judgement is to be enforced shall apply in respect of the sentenced person an amnesty granted both in the State in which the judgement is to be enforced and in the State in which the judgement was rendered.

Article 105. Annulment or amendment of a decision

The State in which the judgement was rendered shall have sole jurisdiction in respect of the annulment or amendment of a decision whose enforcement has been undertaken.

Article 106. Notification

1. The Contracting Parties shall notify each other as soon as possible concerning all circumstances that may have any influence on the enforcement of the decision.

2. The State in which the judgement was rendered shall, in particular, notify the State in which the judgement is to be enforced concerning any amnesty or any termination or amendment of the decision whose enforcement has been undertaken.

3. The State in which the judgement is to be enforced shall, in particular, notify the State in which the judgement was rendered concerning the enforcement of the decision.

Article 107. Transfer of the sentenced person

1. If the sentenced person is resident in the territory of the State in which the judgement was rendered, that State shall, as soon as possible, take all necessary measures to transfer the sentenced person to the authorities of the State in which the judgement is to be enforced.

2. The State in which the judgement was rendered and the State in which the judgement is to be enforced shall reach agreement concerning the time and place of the transfer of the sentenced person to the authorities of the State in which the judgement is to be enforced and, if necessary, to the authorities of the State of transit.

3. The escort personnel of a Contracting Party who are to accompany the sentenced person to the territory of the other Contracting Party or to bring him out of that territory shall be entitled to use in the territory of the other Contracting Party such means as are necessary for the purpose of preventing the sentenced person from escaping, until he has been transferred or after he has been accepted.

4. The State in which the judgement was rendered may, after the enforcement of the decision has been undertaken by the State in which the judgement is to be enforced, postpone the transfer of the sentenced person for the purpose of conducting a prosecution in connection with another offence or for the purpose of executing a penalty of deprivation of freedom or for the implementation of security measures ordered by its courts in respect of another offence.

Article 108. Principle of speciality

1. If a sentenced person has been transferred, in accordance with this Treaty, from the State in which the judgement was rendered to the State in which the judgement is to be enforced, he may not be prosecuted, sentenced or subjected in any other way to any restriction of his freedom in connection with an act which was committed before the transfer and to which the consent to undertake enforcement does not apply.

2. The restrictions referred to in paragraph 1 shall not be applied:

(1) If the State in which the judgement was rendered expresses its consent to the initiation of prosecution, the execution of the penalty or the implementation of the security measures;

(2) If the sentenced person who has been transferred has remained in the State in which the judgement is to be enforced longer than 45 days after his final release even though he had the right and ability to leave the territory of that State, or if after leaving that State he has voluntarily returned to it.

Article 109. The application and its annexes

1. The applications referred to in this chapter shall be drawn up in written form.

2. The following documents shall be annexed to the application of the State in which the judgement was rendered:

(1) The original or a certified transcription or copy of the decision, together with a statement confirming that it has become final and enforceable;

(2) The text of the legal provisions applied and of the provisions relating to conditional release;

(3) Possible additional information concerning the sentenced person, his nationality and his place of domicile or residence;

(4) An attestation concerning the period of the deprivation of freedom or of the implementation of security measures which is to be taken into consideration;

(5) If the sentenced person is resident in the State in which the judgement was rendered: a record, prepared with the participation of the sentenced person, which makes evident his consent to the undertaking of the execution of the penalty of deprivation of freedom or of the implementation of security measures;

(6) Other documents which may be significant for a decision concerning the application;

(7) A translation of the application and of the documents referred to in this paragraph into the language of the other Contracting Party.

3. The application of the State in which the judgement is to be enforced shall be accompanied by the information and materials referred to in paragraph 2, items 3, 6 and 7, and by a document containing the consent of the sentenced person.

4. If the application referred to in paragraph 3 is taken into consideration, the State in which the judgement was rendered shall annex to its consent the documents referred to in paragraph 2, items 1, 2 and 4.

Article 110. Supplementation of the application

If the State applied to considers the information and documents transmitted to be insufficient, it shall submit a request for their supplementation. The State applied to may set an appropriate time limit for the receipt of such supplementation; the said time limit may be extended upon request. In the absence of the supplementation, the decision concerning the application shall be taken on the basis of the available information and documents.

PART FOUR. FINAL PROVISIONS

Article 111

This Treaty shall not violate provisions of other treaties in which obligations are undertaken by one or both of the Contracting Parties.

Article 112

This Treaty is subject to ratification and shall enter into force after the expiry of sixty days from the exchange of the instruments of ratification. The exchange of the instruments of ratification shall take place at Warsaw.

Article 113

This Treaty is concluded for a term of five years. It shall be extended for additional terms of five years if neither Contracting Party denounces it by notification at least six months before the expiry of the current term.

Done at Tallinn on 27 November 1998, in duplicate in the Estonian and Polish languages, both texts being equally authentic.

In witness whereof the plenipotentiaries of the Contracting Parties have signed this Treaty and have thereto affixed their seals.

For the Republic of Estonia

PAUL VARUL

For the Republic of Poland

H. SUCHOCKA

[TRANSLATION - TRADUCTION]

TRAITÉ ENTRE LA RÉPUBLIQUE D'ESTONIE ET LA RÉPUBLIQUE DE
POLOGNE RELATIF À L'ASSISTANCE JURIDIQUE ET AUX RELA-
TIONS JUDICIAIRES EN MATIÈRE CIVILE, DE TRAVAIL ET PÉNALE

La République d'Estonie et la République de Pologne,
Guidées par le désir de développer davantage les relations d'amitié qui lient les deux
Etats

Et dans le souci de renforcer et d'améliorer la coopération entre les deux Etats dans le
domaine des relations juridiques,

Ont décidé de conclure le présent Traité et sont convenues de ce qui suit :

PREMIÈRE PARTIE. DISPOSITIONS GÉNÉRALES

Article premier. Portée de la protection juridique

1. Les ressortissants d'une Partie contractante jouissent, sur le territoire de l'autre Par-
tie contractante, de la même protection juridique en ce qui concerne leurs droits personnels
et leurs droits patrimoniaux que les ressortissants de cette autre Partie.

2. Les ressortissants de chaque Partie contractante peuvent librement et gratuitement
avoir accès aux organes de l'autre Partie contractante qui ont compétence en matière civile,
de travail et pénale ; ils peuvent comparaître devant lesdits organes, former des requêtes,
engager des poursuites et accomplir tous autres actes en rapport avec des procédures judi-
ciaires dans les mêmes conditions que les ressortissants de cette autre Partie contractante.

3. Les questions de famille et de travail sont réputées être des questions en matière
civile au sens du présent Traité.

4. Au sens du présent Traité, les termes « biens immobiliers » se réfèrent aussi à une
structure reliée de manière permanente au sol ou des parties de cette structure si elles con-
stituent des éléments de biens distincts du sol.

5. Les dispositions du présent Traité s'appliquant aux ressortissants des Parties con-
tractantes s'appliquent également, mutatis mutandis, aux personnes morales établies con-
formément à la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle elles ont leur
siège social.

Article 2. Entraide judiciaire

Les tribunaux et les parquets, ci-après dénommés « organes judiciaires » et les autres
organes des Parties contractantes qui ont compétence en matière civile, de travail et pénale
se prêtent mutuellement concours en matière civile, de travail et pénale.

Article 3. Mode de communication

1. Dans les matières réglées par le présent Traité, les autorités judiciaires des Parties contractantes communiquent entre eux par l'intermédiaire de leurs organes centraux, à moins que le présent Traité n'en dispose autrement.

2. Au sens du présent Traité, les organes centraux sont : dans le cas de la République d'Estonie,

le Ministère de la justice et le Cabinet du Procureur général, et dans le cas de la République de Pologne, le Ministère de la justice.

Article 4. Langue utilisée dans les communications entre les Parties

1. Les demandes d'assistance judiciaire sont rédigées dans la langue officielle de la Partie requérante et sont accompagnées d'une traduction dans la langue de la Partie requise, la langue anglaise ou la langue russe.

2. Dans le cadre de l'entraide judiciaire, les documents sont rédigés dans la langue officielle de la Partie requise et sont accompagnés d'une traduction dans la langue officielle de la Partie requérante, la langue anglaise ou la langue russe.

3. Conformément aux dispositions du présent Traité, les documents communiqués doivent être accompagnés de leur traduction, ladite traduction doit être certifiée conforme par un traducteur assermenté ou officiellement agréé des Parties contractantes.

Article 5. Etendue de l'entraide judiciaire

Les Parties contractantes se prêtent mutuellement concours par l'accomplissement d'actes déterminés requis dans le cadre de la procédure judiciaire, et en particulier par l'élaboration, la communication et la signification d'actes, les recherches, la réception et la transmission d'éléments de preuves, la préparation d'opinions d'experts et l'audition des parties et des participants aux procédures judiciaires, des témoins, d'experts, des suspects, des défendeurs et d'autres personnes.

Article 6. Formes des demandes d'assistance judiciaire

1. La demande d'assistance judiciaire doit comprendre les renseignements ci-après :
  - 1) Dénomination de l'organe requérant;
  - 2) Dénomination de l'organe requis;
  - 3) Indication de l'affaire donnant lieu à la demande d'assistance judiciaire;
  - 4) Prénom et nom des parties, des inculpés, des accusés ou des condamnés, leur domicile ou lieu de séjour, nationalité et profession et, en matière pénale --autant que possible-- les lieu et date de naissance et les prénoms de leurs parents et, dans le cas de personnes morales, leur dénomination et siège social ;
  - 5) Prénom, nom et adresse des mandataires des personnes mentionnées à l'alinéa (4);

6) Objet de la demande et informations nécessaires à son exécution et, en particulier les prénoms, nom et adresse des témoins s'ils sont connus;

7) En matière pénale, en outre, description et qualification de l'infraction commise.

2. La demande d'assistance judiciaire doit être signée et revêtue du sceau de l'autorité dont elle émane.

3. Les Parties contractantes peuvent présenter les demandes d'assistance judiciaire sur des formulaires imprimés dans les langues estonienne et polonaise, qui sont approuvés par les administrations centrales des Parties contractantes.

Article 7. Exécution de la demande d'assistance judiciaire

1. L'autorité requise exécute la demande d'assistance judiciaire en appliquant la procédure prévue par la loi de son propre Etat. Cette autorité peut toutefois, à la demande de l'autorité requérante, appliquer celle de l'Etat requérant dans la mesure où elle n'est pas contraire à la loi de l'Etat requis.

2. Lorsque l'autorité requise n'est pas compétente pour exécuter la demande d'assistance judiciaire, elle la transmet à l'autorité compétente et en avise l'autorité requérante.

3. Lorsque l'adresse exacte d'une personne à laquelle s'applique la demande d'assistance judiciaire n'est pas connue, l'autorité requise prend les mesures nécessaires pour déterminer l'adresse exacte.

4. A la demande de l'autorité requérante, l'autorité requise informe directement et en temps utile l'autorité requérante et les parties de la date et du lieu de l'exécution de la demande d'assistance judiciaire.

5. Après l'exécution de la demande d'assistance judiciaire, l'autorité requise remet les documents à l'autorité requérante et, si la demande d'assistance judiciaire ne peut pas être exécutée, l'autorité requise renvoie les pièces à l'autorité requérante en l'informant des raisons pour lesquelles la demande n'a pas été exécutée.

Article 8. Convocation de témoins ou d'experts de l'étranger

1. Lorsque, au cours d'une instance devant les autorités judiciaires d'une Partie contractante, la comparution personnelle d'un témoin ou d'un expert séjournant sur le territoire de l'autre Partie contractante s'avère nécessaire, il peut être demandé à l'autorité judiciaire compétente de l'autre Partie contractante de signifier la convocation.

2. La convocation peut ne pas être assortie de menace d'application de mesures de contrainte en cas de non-comparution.

3. Un témoin ou expert de quelque nationalité qu'elle soit qui, en réponse à une convocation, a comparu devant un organe de la Partie contractante requérante, ne peut faire l'objet de poursuites sur le territoire de ladite Partie pour un délit [przestępstwo] ou une infraction [wykroczenie], de détention ni d'exécution d'une peine pour l'acte constituant l'objet de la procédure pour laquelle il a été convoqué, ni pour un délit commis avant qu'il n'ait franchi la frontière de l'Etat de la Partie contractante requérante, ou qui n'est pas lié à son témoignage.

4. Le témoin ou l'expert cesse de bénéficier du privilège s'il ne quitte pas le territoire de la Partie contractante requérante avant l'expiration d'un délai de dix jours à compter du jour où l'organe requérant lui notifie que sa présence n'est plus nécessaire. Dans le calcul de ce délai n'est pas compris le temps pendant lequel le témoin ou l'expert n'était pas en mesure, sans qu'il y ait eu faute de sa part, de quitter le territoire de la Partie contractante requérante.

5. Le témoin ou l'expert a droit au remboursement des frais de voyage et de séjour y compris les indemnités pour perte de revenu et l'expert a en outre droit à des honoraires. La convocation indiquera la nature et le montant des frais remboursables au témoin ou à l'expert. A la demande du témoin ou de l'expert la Partie contractante requérante verse une avance sur ces paiements.

Article 9. Signification d'actes

L'autorité requise procède à la signification des actes conformément à la législation en vigueur dans son Etat à condition qu'ils soient établis dans la langue officielle de la Partie requise ou qu'ils soient accompagnés d'une traduction certifiée dans cette langue. Les actes ne remplissant pas ces conditions seront néanmoins signifiés si la personne à qui ils sont destinés les accepte de plein gré.

Article 10. Preuve de la signification

La preuve de la signification est apportée par un récépissé daté et signé par le destinataire et l'autorité qui a procédé à la remise et portant le sceau de ladite autorité, ou par une attestation de l'autorité qui a procédé à la remise indiquant la date, le lieu et le mode de signification. Si l'acte a été remis en double exemplaire, la confirmation de la réception peut aussi être apposée sur l'un des exemplaires.

Article 11. Frais de l'entraide judiciaire

Chacune des Parties contractantes supportera les frais occasionnés sur son territoire par l'entraide judiciaire en vertu du présent Traité.

Article 12. Renseignements concernant le droit

1. Les organes centraux des Parties contractantes se fournissent mutuellement des renseignements sur les lois les plus importantes en matière civile, de travail et pénale.

2. Les organes centraux des Parties contractantes se fournissent mutuellement, sur demande, des renseignements sur leurs législations et sur la pratique de leurs autorités judiciaires.

Article 13. Transfert d'objets et de devises

Lorsque, dans le cadre de la mise en oeuvre du présent Traité, un transfert d'objets ou de devises s'effectue du territoire d'une Partie contractante au territoire de l'autre Partie con-

tractante ou à la mission diplomatique ou un poste consulaire de l'autre Partie contractante, ledit transfert s'effectue conformément à la législation pertinente de la Partie contractante dont l'autorité effectue le transfert.

Article 14. Détermination des adresses et d'autres renseignements

1. Les autorités judiciaires des Parties contractantes s'aident mutuellement, sur demande, à déterminer les adresses des personnes résidant sur leur territoire.

2. Lorsqu'une procédure est introduite devant un tribunal d'une Partie contractante concernant la pension alimentaire que doit verser une personne résidant sur le territoire de l'autre Partie contractante, un tribunal de cette Partie contractante aidera, sur demande, à établir le lieu de travail et le montant du revenu de la personne qui est tenue d'effectuer les paiements.

Article 15. Reconnaissance de documents

1. Les documents rédigés ou certifiés par une autorité compétente ou une personne compétente d'une Partie contractante et portant le sceau officiel et la signature d'une personne compétente auront valeur probante sur le territoire de l'autre Partie contractante sans avoir besoin d'être légalisés. Il en sera de même des copies et traductions de documents qui ont été certifiés par une autorité compétente ou une personne compétente.

2. Les documents qui sont réputés documents officiels sur le territoire d'une Partie contractante seront réputés tels sur le territoire de l'autre Partie contractante.

Article 16. Communication d'actes d'état civil et d'autres documents

1. Les autorités compétentes d'une Partie contractante communiquent à celles de l'autre Partie contractante des extraits d'actes d'état civil concernant les ressortissants de la Partie dont émane la demande. La communication desdits extraits s'effectue sans frais et immédiatement après l'inscription dans le registre d'état civil.

2. Les dispositions du paragraphe 1 s'appliquent aussi si toute remarque, correction ou information supplémentaire concernant le statut civil des ressortissants de l'autre Partie contractante a été apportée à l'acte d'état civil. Un extrait de l'acte d'état civil portant les changements sera alors communiqué.

3. Les services d'état civil d'une Partie contractante transmettent, à la demande des autorités judiciaires de l'autre Partie contractante, les extraits d'actes d'état civil.

4. Les demandes de communication d'extraits d'actes d'état civil émanant de ressortissants d'une Partie contractante peuvent être adressées directement au service d'état civil compétent de l'autre Partie contractante. Le demandeur reçoit lesdits actes par l'intermédiaire d'un représentant diplomatique ou d'un poste consulaire de la Partie contractante dont l'autorité a émis lesdits actes, après réception du paiement dû.

Article 17. Communication de copies de décisions

Chaque Partie contractante transmet à l'autre Partie contractante, sur demande, des copies de décisions rendues en autorité de chose jugée afférentes au statut civil des ressortissants de la dernière Partie.

Article 18. Requêtes en délivrance et transmission de documents

Les demandes, émanant des ressortissants d'une Partie, de délivrance et de communication d'actes liés à l'éducation ou aux périodes d'emploi et d'autres actes liés aux droits personnels ou patrimoniaux et les intérêts desdits nationaux peuvent être adressées directement aux autorités compétentes de l'autre Partie contractante. Les actes sont communiqués aux nationaux par l'intermédiaire de la mission diplomatique ou d'un poste consulaire de la Partie contractante dont l'autorité a émis lesdits actes. La mission diplomatique ou le poste consulaire qui communique les actes perçoit des frais pour leur établissement.

Article 19. Refus d'assistance judiciaire

L'assistance judiciaire est refusée si elle porte atteinte à la souveraineté ou à la sécurité de la Partie contractante requise ou est contraire à ses principes fondamentaux du droit.

DEUXIÈME PARTIE. MATIÈRE CIVILE ET DE TRAVAIL

Article 20. Dispositions générales

Lorsqu'une procédure judiciaire est introduite entre les mêmes parties concernant le même cas et sur les mêmes bases devant les tribunaux des deux Parties contractantes qui ont juridiction en vertu du présent Traité, le tribunal devant lequel la procédure a été introduite en dernier mettra fin à la procédure.

Chapitre premier. Affaires dans le domaine du droit de la personne

Article 21. Capacité juridique et capacité d'ester en justice

1. La capacité juridique et la capacité d'ester en justice d'une personne physique se juge conformément à la législation de la Partie contractante dont cette personne physique est un ressortissant.

2. La capacité juridique et la capacité d'ester en justice d'une personne morale se juge conformément à la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle est situé son siège social.

Article 22. Principes généraux d'une déclaration d'incapacité totale ou partielle

A moins que le présent Traité n'en dispose autrement, le tribunal habilité à déclarer une incapacité totale ou partielle est un tribunal de la Partie contractante dont la personne doit être déclarée être un ressortissant. Ledit tribunal applique la législation de son propre Etat.

Article 23. Déclaration de l'incapacité totale ou partielle du ressortissant de l'autre Partie contractante.

1. Lorsqu'un tribunal d'une Partie contractante déclare que les conditions sont réunies pour une déclaration de l'incapacité totale ou partielle d'un ressortissant de l'autre Partie contractante qui a un domicile ou une résidence sur le territoire de la première Partie contractante, il doit en informer le tribunal compétent de l'autre Partie.

2. Dans les cas d'urgence, le tribunal visé au paragraphe 1 peut émettre un arrêt temporaire nécessaire à la protection de cette personne ou de ses biens. Les exemplaires de ces arrêts sont communiqués au tribunal compétent de la Partie contractante dont cette personne est un ressortissant.

3. Lorsque le tribunal de cette autre Partie contractante qui a été informé conformément au paragraphe 1 déclare qu'il laisse toute nouvelle action au tribunal du lieu du domicile ou de résidence de cette personne, ou s'il ne fait aucune déclaration dans un délai de trois mois, le tribunal du lieu du domicile ou de résidence de la personne peut introduire une instance en vue de déclarer l'incapacité totale ou partielle conformément à la législation de son propre Etat, dans la mesure où les mêmes raisons de la déclaration d'incapacité sont aussi prévues par la législation de la Partie contractante dont la personne susvisée est un ressortissant. La décision déclarant l'incapacité totale ou partielle est communiquée au tribunal compétent de l'autre Partie contractante.

Article 24. Révocation d'une déclaration d'incapacité totale ou partielle

Les dispositions des articles 22 et 23 s'appliquent mutatis mutandis à la révocation d'une déclaration d'incapacité totale ou partielle.

Article 25. Déclaration de personnes comme disparues ou décédées et établissement du fait de décès

1. La législation applicable à la déclaration d'une personne comme disparue ou décédée et à l'établissement du fait de son décès est la législation de la Partie contractante dont ladite personne était un ressortissant au moment où il a été su pour la dernière fois qu'elle était vivante.

2. Le tribunal ayant compétence en matière de déclaration d'une personne comme disparue ou décédée et d'établissement du fait de son décès est un tribunal de la Partie contractante dont ladite personne était un ressortissant au moment où il a été su pour la dernière fois qu'elle était vivante.

3. Un tribunal d'une Partie contractante peut déclarer un ressortissant de l'autre Partie contractante comme disparue ou décédée et peut établir le fait de son décès :

1) Sur demande présentée par une personne ayant l'intention d'exercer son droit de succession ou son droit découlant de relations liées à la fortune entre conjoints, concernant des biens immobiliers de la personne disparue ou décédée qui sont situés sur le territoire de la Partie contractante dont le tribunal doit rendre une décision;

2) Sur demande présentée par le conjoint de la personne disparue ou décédée qui, au moment de présenter la demande est domicilié sur le territoire de la Partie contractante dont le tribunal doit rendre une décision.

4. La décision rendue sur la base du paragraphe 3 n'a d'effets juridiques que sur le territoire de la Partie contractante dont le tribunal a rendu la décision.

CHAPITRE DEUX. QUESTIONS DU DOMAINE DU DROIT DE LA FAMILLE

Article 26. Contrat de mariage

1. Les conditions requises pour un mariage sont, en ce qui concerne chacune des personnes contractant le mariage, jugées conformément à la législation de la Partie contractante dont la personne est un ressortissant.

2. La forme du mariage est régie par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le mariage est célébré.

Article 27. Relations personnelles et de fortune entre les conjoints

1. Les relations personnelles et de fortune entre les conjoints sont régies par la législation de la Partie contractante dont les conjoints sont des ressortissants.

2. Lorsqu'un des conjoints est un ressortissant d'une Partie contractante et l'autre est un ressortissant de l'autre Partie contractante, la législation applicable aux questions concernant leurs relations personnelles et de fortune est la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle ils ont un domicile. Si l'un des conjoints a un domicile sur le territoire d'une Partie contractante et l'autre sur le territoire de l'autre Partie contractante, la législation applicable est celle de la Partie contractante devant le tribunal de laquelle l'affaire est instruite.

3. Pour les questions concernant les relations personnelles et de fortune entre conjoints dans le cas visé au paragraphe 1, le tribunal compétent est un tribunal de la Partie contractante dont les conjoints sont des nationaux au moment où la requête est introduite. Si l'un des conjoints a un domicile sur le territoire d'une Partie contractante et l'autre sur le territoire de l'autre Partie contractante, les tribunaux des deux Parties contractantes seront compétents en la matière.

4. Pour les questions concernant le divorce dans le cas visé au paragraphe 2, le tribunal compétent est un tribunal de la Partie contractante dont les conjoints ont un domicile. Si l'un des conjoints a un domicile sur le territoire d'une Partie contractante et l'autre sur le territoire de l'autre Partie contractante, les autorités des deux Parties contractantes ont compétence en la matière.

Article 28. Divorce

1. Le divorce est régi par la législation de la Partie contractante dont les conjoints sont ressortissants au moment de l'introduction de la procédure.

2. Lorsque la procédure est introduite, si l'un des conjoints est un ressortissant d'une Partie contractante et l'autre un ressortissant de l'autre Partie contractante, le divorce sera régi par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle ils ont un domicile. Lorsque l'un des conjoints a un domicile sur le territoire d'une Partie contractante et l'autre sur le territoire de l'autre Partie contractante, la législation applicable est celle de la Partie contractante devant le tribunal de laquelle la procédure judiciaire a lieu.

3. Pour les questions concernant le divorce dans le cas visé au paragraphe 1, l'organe compétent est l'organe de la Partie contractante dont les conjoints sont des ressortissants au moment de l'introduction de la procédure. Si les conjoints ont un domicile sur le territoire de l'autre Partie contractante, une autorité de ladite Partie contractante a compétence en la matière.

4. Pour les questions concernant le divorce dans le cas visé au paragraphe 2, l'organe compétent est l'organe de la Partie contractante dont les conjoints sont des ressortissants au moment de l'introduction de la procédure. Si l'un des conjoints a un domicile sur le territoire d'une Partie contractante et l'autre sur le territoire de l'autre Partie contractante, les autorités des deux Parties contractantes ont compétence en la matière.

5. L'autorité qui a compétence pour rendre une décision en matière de divorce a également compétence pour rendre une décision concernant la garde parentale et la pension pour les enfants mineurs.

Article 29. Existence, non-existence et nullité de mariage

1. Pour les questions concernant l'établissement de l'existence ou de la non-existence de mariage ou l'annulation de mariage, la législation applicable est celle de la Partie contractante dont la législation a régi la célébration du mariage.

2. Les dispositions de l'article 28 s'appliquent aussi *mutatis mutandis* dans le domaine de la juridiction du tribunal.

Article 30. Relations juridiques entre parents et enfants

1. Les relations juridiques entre parents et enfants, y compris celles liées à la pension alimentaire pour enfant, sont régies par la législation de la Partie contractante dont l'enfant est ressortissant.

2. L'établissement du fait qu'un enfant descend ou non d'une personne donnée et la reconnaissance d'un enfant sont régis par la législation de la Partie contractante dont la mère de l'enfant est ressortissant à la naissance de l'enfant. Il suffit cependant de se conformer à la forme de la reconnaissance d'un enfant qui est prévue par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la reconnaissance doit avoir lieu ou a eu lieu.

3. Dans les cas visés aux paragraphes 1 et 2, les organes compétents sont ceux de la Partie contractante dont l'enfant est un ressortissant et aussi les autorités de la Partie contractante sur le territoire de laquelle l'enfant a un domicile.

Article 31. Autres réclamations de pension

Pour les questions concernant d'autres réclamations de pension dans le domaine du droit de la famille, la législation applicable et les tribunaux compétents sont ceux de la Partie contractante sur le territoire duquel la personne qui réclame la pension a un domicile.

Article 32. Adoption

1. La législation applicable à l'adoption est la législation de la Partie contractante dont le parent adoptif est un ressortissant au moment de la présentation de la demande. Lorsque le parent adoptif est un ressortissant d'une Partie contractante et a son domicile sur le territoire de l'autre Partie contractante, la législation applicable est celle de la dernière Partie contractante.

2. La législation de la Partie contractante dont l'enfant adoptif est un ressortissant est aussi applicable à l'adoption dans la mesure où il y consent et son représentant statuaire y consent et dans la mesure où le permettent l'autorité étatique compétente et les restrictions sur l'adoption découlant du changement du domicile de l'enfant adoptif d'un Etat à l'autre.

3. Si un enfant est adopté par des conjoints dont un est un ressortissant d'une Partie contractante et l'autre est un ressortissant de l'autre Partie contractante, les conditions prévues par la législation des deux Parties contractantes doivent être respectées. Toutefois, si les conjoints ont un domicile sur le territoire d'une Partie contractante, la législation applicable est celle de cette Partie contractante.

4. Les dispositions des paragraphes qui précèdent s'appliquent mutatis mutandis à un changement ou cessation d'adoption.

5. Pour les questions concernant l'adoption et un changement ou cessation d'adoption, le tribunal compétent est un tribunal de la Partie contractante dont l'enfant adoptif est un ressortissant au moment de la présentation de la demande. Si l'enfant adoptif est un ressortissant d'une Partie contractante et a un domicile sur le territoire de l'autre Partie contractante, où le parent adoptif a également un domicile, un tribunal de la dernière Partie contractante est aussi compétent en la matière.

Article 33. Tutelle et curatelle

A moins que le présent Traité n'en dispose autrement, la législation applicable à la tutelle et à la curatelle est la législation de la Partie contractante dont est ressortissant la personne dont un tuteur ou un curateur est désigné ou doit être désigné.

2. Les relations juridiques entre le tuteur ou curateur et la pupille sont régies par la législation de la Partie contractante dont l'autorité a établi la tutelle ou la curatelle.

3. L'obligation d'accepter la fonction/office de tuteur ou de curateur est régie par la législation de la Partie contractante dont est ressortissant la personne qui doit devenir tuteur ou curateur.

4. Le tuteur ou curateur désigné pour un ressortissant d'une Partie contractante peut être un ressortissant de l'autre Partie contractante s'il est domicilié sur le territoire de la Par-

tie contractante où s'exerce la tutelle ou la curatelle et si sa désignation satisfait le mieux aux intérêts de la personne qui doit devenir sa pupille.

5. L'autorité compétente en matière de tutelle ou de curatelle est l'autorité de la Partie contractante dont est ressortissant la personne sur laquelle doit être établie la tutelle ou la curatelle.

Article 34. Mesures prises en matière de tutelle et de curatelle

1. Lorsque, pour protéger les intérêts d'un ressortissant d'une Partie contractante dont le domicile ou la résidence est situé, ou dont la fortune se trouve, sur le territoire de l'autre Partie contractante, il devient nécessaire de prendre une mesure en matière de tutelle ou de curatelle, l'autorité de la dernière Partie contractante en informe sans délai l'autorité compétente visée au paragraphe 5 de l'article 33.

2. Dans des cas d'urgence, l'organe de l'autre Partie contractante prend les mesures provisoires appropriées conformément à sa propre législation et en informe sans délai l'autorité compétente visée au paragraphe 5 de l'article 33. Les mesures provisoires demeurent en vigueur tant que cette dernière autorité ne prend pas d'autres dispositions.

Article 35. Transfert de tutelle ou de curatelle

1. L'autorité compétente au sens du paragraphe 5 de l'article 33, peut transférer l'exercice de la tutelle ou de la curatelle à une autorité de l'autre Partie contractante si le pupille a un lieu de domicile ou de résidence ou possède une fortune sur le territoire de ladite Partie contractante. Le transfert entre en vigueur lorsque l'autorité requise accepte l'exercice de la tutelle ou de la curatelle et en notifie l'autorité requérante.

2. L'autorité qui accepte d'établir la tutelle ou la curatelle conformément au paragraphe 1 applique la législation en vigueur dans son Etat.

CHAPITRE TROIS. QUESTIONS DE FORTUNE

Article 36. Forme de transactions juridiques

1. La forme d'une transaction juridique est régie par la législation de la Partie contractante dont la législation est applicable à la transaction elle-même. Il suffira cependant de se conformer à la forme prévue par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la transaction a lieu.

2. La forme d'une transaction juridique relative à un bien immobilier est régie par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le bien immobilier est situé.

Article 37. Bien immobiliers

Les tribunaux compétents et la législation applicable en matière de relations juridiques concernant des biens immobiliers sont ceux de la Partie contractante sur le territoire de laquelle est situé le bien immobilier.

Article 38. Obligations découlant de rapports contractuels

1. Les obligations découlant de relations contractuelles sont régies par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le contrat a été conclu, à moins que les parties à la relation donnant lieu aux obligations ne soumettent la relation à la législation de leur choix.

2. Pour les questions visées au paragraphe 1, le tribunal compétent est un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le défendeur a un domicile ou son siège social. Un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le plaignant a un domicile ou son siège social est également compétent si l'objet du différend ou la fortune du défendeur se trouve sur ledit territoire.

3. La juridiction visée au paragraphe 2 peut être changée par contrat passé entre les parties à la relation qui a donné lieu à l'obligation.

Article 39. Responsabilité des actes prohibés

1. La responsabilité des dommages ne résultant pas de relations contractuelles (actes prohibés) est régie par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle est survenu le fait générateur de l'obligation. Toutefois, si le plaignant et le défendeur sont ressortissants de la même Partie contractante, la législation de cette Partie contractante est applicable.

2. Pour les questions visées au paragraphe 1, le tribunal compétent est un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le fait est survenu ou sur le territoire de laquelle le défendeur a un domicile. Toutefois, un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le plaignant a un domicile ou son siège social est également compétent si le motif du litige ou la fortune du défendeur se trouve sur ce territoire.

CHAPITRE QUATRE. QUESTIONS SUCCESSORALES

Article 40. Principe d'égalité

1. Les ressortissants d'une Partie contractante peuvent acquérir des droits de propriété et autres sur le territoire de l'autre Partie contractante par voie de succession statutaire ou de disposition testamentaire aux mêmes conditions et dans la même mesure que les ressortissants de cette autre Partie contractante.

2. Les ressortissants d'une Partie contractante peuvent prendre des dispositions testamentaires concernant la fortune se trouvant sur le territoire de l'autre Partie contractante.

Article 41. Loi applicable

1. Les relations juridiques en matière de succession liée à un bien mobilier sont régies par la législation de la Partie contractante dont le défunt était un ressortissant au moment de son décès.

2. Les relations juridiques en matière de succession liée à un bien immobilier sont régies par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle est situé le bien immobilier.

3. La détermination du fait qu'un bien inclus dans la succession est un bien mobilier ou un bien immobilier est régie par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle se trouve le bien.

Article 42. Déshérence

Lorsque, en vertu de la loi de la Partie contractante visée à l'article 41, il n'existe pas d'héritier, le bien mobilier échoit à la Partie contractante dont le défunt était un ressortissant au moment de son décès et le bien immobilier échoit à la Partie contractante sur le territoire de laquelle le bien se trouve.

Article 43. Testaments

1. La capacité à établir ou à révoquer un testament et les effets juridiques des vices d'une disposition testamentaire sont régis par la législation de la Partie contractante dont le testateur était un ressortissant lorsqu'il a établi ou révoqué le testament. Il suffira cependant de se conformer à la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le testament a été établi ou révoqué.

2. La méthode d'établissement ou de révocation d'un testament est régie par la législation de la Partie contractante dont le testateur était un ressortissant lorsqu'il a établi ou révoqué le testament. Il suffira cependant de se conformer à la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le testament a été établi ou révoqué.

Article 44. Compétence des autorités en matière de succession

1. En matière de succession liée à un bien mobilier, le tribunal compétent ou le notaire compétent est un tribunal ou un notaire de la Partie contractante dont le défunt était un ressortissant au moment de son décès.

2. En matière de succession liée à un bien immobilier, le tribunal compétent ou le notaire compétent est un tribunal ou un notaire de la Partie contractante sur le territoire de laquelle les biens immobiliers sont situés.

3. Si l'ensemble des biens mobiliers de la succession laissés par un ressortissant décédé d'une Partie contractante se trouvent sur le territoire de l'autre Partie contractante, alors à la demande d'un héritier, l'affaire est instruite par un tribunal ou un notaire de cette autre Partie contractante, à condition que tous les héritiers connus expriment leur consentement à cet effet.

Article 45. Ouverture et publication du testament

Le testament est ouvert et publié par le tribunal ou le notaire compétent de la Partie contractante sur le territoire de laquelle se trouve le testament.

CHAPITRE CINQ. QUESTIONS RELEVANT DU DROIT DU TRAVAIL

Article 46. Principes généraux

1. La création, la modification, la dissolution et la cessation d'une relation de travail et les revendications qui en résultent sont régies par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le travail s'effectue, s'est effectué ou devait s'effectuer. Si un salarié effectue son travail sur le territoire d'une Partie contractante sur la base d'une relation de travail le liant à un lieu de travail dont le siège social est situé sur le territoire de l'autre Partie contractante, la création, la modification, la dissolution et la cessation de la relation de travail et les revendications qui en découlent sont régies par la législation de cette autre Partie contractante.

2. Pour les questions visées au paragraphe 1, les tribunaux compétents sont les tribunaux de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le travail est effectué, a été effectué ou devait être effectué. Les tribunaux de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le défendeur a un domicile sont aussi compétents, de même que les tribunaux de la Partie contractante sur le territoire de laquelle le demandeur a un domicile, à condition que l'objet du conflit ou le bien du défendeur se trouve sur ce territoire.

CHAPITRE SIX. FRAIS DE JUSTICE ET FACILITÉS RELATIVES AUX PROCÉDURES JUDICIAIRES

Article 47. Exemption de l'obligation de constituer un dépôt pour garantir le paiement des frais d'une procédure.

Les ressortissants d'une Partie contractante qui sont domiciliés ou résident sur le territoire d'une Partie contractante et comparaissent devant les tribunaux de l'autre Partie contractante ne sont pas tenus de faire un dépôt pour garantir le paiement des frais de la procédure pour la seule raison qu'ils sont étrangers ou qu'ils n'ont pas de domicile ou de résidence sur le territoire de la Partie contractante devant l'autorité de laquelle ils comparaissent.

Article 48. Exemption du paiement des frais de justice

1. Les ressortissants d'une Partie contractante bénéficient sur le territoire de l'autre Partie contractante de l'exemption du paiement, avances et autres frais de justice et ont droit à la représentation gratuite dans une procédure aux mêmes conditions et dans la même mesure que les ressortissants de cette autre Partie contractante.

2. Les exemptions visées au paragraphe 1 se rapportent à tous les actes liés à la procédure, y compris les mesures d'exécution forcée.

3. L'exemption des frais accordée pour une affaire précise par un tribunal d'une Partie contractante s'applique aussi aux frais encourus dans l'exécution d'actes liés à la procédure dans la même affaire sur le territoire de l'autre Partie contractante.

Article 49. Dossiers requis

1. Pour bénéficier de l'exemption de frais ou obtenir la représentation gratuite dans une instance, il est nécessaire de présenter une attestation relative à la situation personnelle et familiale et à la fortune du demandeur. Ladite attestation est délivrée par l'autorité compétente de la Partie contractante sur le territoire de laquelle a son domicile ou sa résidence.

2. Si le demandeur n'a pas son domicile ou sa résidence sur le territoire de l'une ou l'autre des Parties contractantes, l'attestation peut être délivrée par la mission diplomatique ou un poste consulaire de la Partie contractante dont le demandeur est un ressortissant.

3. Si la législation d'une Partie contractante n'exige pas la présentation de l'attestation relative à la situation personnelle et familiale et relative à la fortune du demandeur visé au paragraphe 1, le demandeur est tenu de présenter une déclaration relative à sa situation familiale et à sa fortune.

4. Le jugement du tribunal concernant l'exemption des frais peut exiger que l'autorité qui a délivré l'attestation fournisse d'autres précisions ou complément d'information.

Article 50. Méthode de présentation des demandes d'exemption

1. Le ressortissant d'une Partie contractante qui envisage de demander une exemption des frais ou la représentation gratuite dans une procédure judiciaire devant un tribunal de l'autre Partie contractante peut introduire une demande à cet effet, par écrit ou oralement devant un tribunal ayant juridiction sur le lieu de son domicile ou de sa résidence. Ledit tribunal communique au tribunal compétent de l'autre Partie contractante la demande accompagnée de l'attestation visée à l'article 49.

2. La demande visée au paragraphe 1 peut être introduite simultanément avec l'assignation ou la requête introductive de la procédure.

Article 51. Délai de paiement des frais ou de rectification des irrégularités

Le tribunal d'une Partie contractante qui invite une partie à une action en justice ou un participant à une procédure qui a son domicile ou sa résidence sur le territoire de l'autre Partie contractante à payer les frais de justice ou à rectifier les irrégularités d'une assignation ou d'une requête fixe en même temps un délai minimum d'un mois. Le délai court à partir de la date à laquelle le document concernant la question est remis.

Article 52. Délais

1. Si un tribunal d'une Partie contractante fixe pour une partie à une action en justice ou pour des participants à une procédure qui sont domiciliés sur le territoire de l'autre Partie contractante un délai pour accomplir un acte lié à la procédure, le respect du délai est déterminé sur la base de la date du cachet du bureau de poste de la Partie contractante du territoire de laquelle émane le document attestant l'accomplissement de l'acte.

2. Si les paiements et les avances demandés par un tribunal ont été effectués dans les limites spécifiées sur le territoire de l'autre Partie contractante, le respect du délai prescrit

est déterminé sur la base de la date à laquelle le paiement ou l'avance a été remis à une banque de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la partie à l'action en justice ou la partie à la procédure est domiciliée.

3. En ce qui concerne les effets du manquement au respect du délai prescrit, l'autorité qui statue en la matière applique la loi de son propre Etat.

CHAPITRE SEPT. RECONNAISSANCE ET EXÉCUTION DES DÉCISIONS

Article 53. Reconnaissance de décisions portant sur des affaires non patrimoniales

1. Les décisions judiciaires passées en force de chose jugée en matière civile portant sur des affaires non patrimoniales rendues par les tribunaux d'une Partie contractante sont reconnues sur le territoire de l'autre Partie contractante sans qu'il soit nécessaire de procéder à une procédure spéciale concernant la reconnaissance si les tribunaux de l'autre Partie contractante n'ont pas auparavant rendu une décision en force de chose jugée concernant la même affaire et n'ont pas la juridiction exclusive en vertu du présent Traité, ou en vertu de la législation interne de l'autre Partie contractante si de telles dispositions ne figurent pas dans le Traité.

2. Les décisions judiciaires passées en force de chose jugée en matière civile portant sur des affaires non patrimoniales qui ont été rendues par des autorités d'une Partie contractante autres que des tribunaux sont reconnues sur le territoire de l'autre Partie conformément aux principes visés aux articles 55, 56 et 57.

Article 54. Reconnaissance et exécution des décisions

1. Sur la base des conditions visées dans le présent Traité, chaque Partie contractante reconnaît et exécute sur son territoire les décisions suivantes rendues sur le territoire de l'autre Partie contractante :

- 1) Décisions des tribunaux en matière civile et de travail;
- 2) Décisions des tribunaux en matière pénale dans la mesure où elles ont trait au dédommagement pour le préjudice causé par une infraction pénale.

2. Les accords conclus devant les tribunaux en matière civile et de travail qui portent sur des affaires patrimoniales sont aussi réputés être des décisions de tribunaux au sens du paragraphe 1 du présent article.

Article 55. Conditions de la reconnaissance et de l'exécution des décisions

Les décisions visées à l'article 54 sont reconnues et exécutées sur le territoire de l'autre Partie contractante, à condition que :

- 1) Conformément à la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision a été rendue elle soit rendue en force de chose jugée et ait force exécutoire et, en matière d'obligation alimentaire, que la décision ait force exécutoire même si elle n'a pas été rendue en force de chose jugée;

2) Le tribunal qui a rendu la décision ait été compétent aux termes du présent Traité ou, si aucune disposition ne figure à cet effet dans le Traité, en vertu de la législation nationale de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée;

3) La partie concernée n'ait pas été privée de l'occasion de défendre ses droits et, en particulier que la citation à comparaître lui ait été délivrée en temps utile et suivant la procédure légale;

4) Aucun cas entre les mêmes parties n'ait encore fait l'objet d'une décision passée en force de chose jugée par un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée et aucune procédure entre les mêmes parties n'ait été précédemment introduite devant un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée;

5) Aucune décision rendue par une autorité judiciaire d'un Etat tiers entre les mêmes parties et dans le même cas n'ait été reconnue et exécutée sur le territoire de la Partie contractante où la décision doit être reconnue et exécutée;

6) Au moment où la décision a été rendue, la législation applicable aux termes du présent Traité ou, si aucune disposition ne figure à cet effet dans le Traité, en vertu de la législation intérieure de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée, ait été appliquée.

Article 56. Requête en reconnaissance et en exécution d'une décision

1. La requête en reconnaissance et en exécution d'une décision doit être introduite directement auprès du tribunal compétent de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée ou par l'intermédiaire du tribunal qui a connu de l'affaire en première instance.

2. A la requête en reconnaissance et en exécution il faut annexer :

1) La décision ou une copie certifiée conforme de la décision comprenant un document constatant que la décision est passée en force de chose jugée et, en matière d'obligation alimentaire, si la décision n'est pas passée en force de chose jugée, ainsi qu'un document attestant qu'elle est exécutoire, à moins que ce fait ne soit évident d'après la décision elle-même;

2) Un document constatant que le défendeur contre qui la décision a été rendue et qui n'a pas participé à la procédure avait été, en temps utile et suivant la procédure légale, convoqué à l'audience, conformément à la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision a été rendue; toutefois, si la partie avait des moyens limités en matière d'action en justice, la décision ou la copie de la décision doit être accompagnée d'un document constatant que ladite partie a été convenablement représentée;

3) Une traduction certifiée conforme de la requête et des documents visés sous (1) et (2) dans la langue de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée.

Article 57. Méthode de reconnaissance et d'exécution des décisions

1. Le tribunal compétent en matière de reconnaissance et d'exécution d'une décision doit être un tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée.

2. Dans le cadre de la procédure y afférente, le tribunal détermine si les conditions visées aux articles 55 et 56 sont remplies.

3. La reconnaissance et l'exécution d'une décision sont régies par la législation de la Partie contractante sur le territoire de laquelle la décision doit être reconnue et exécutée; cette disposition s'applique également à la forme de la requête en reconnaissance et en exécution d'une décision. A la requête en reconnaissance et en exécution d'une décision doivent être annexées des copies de cette décision et des copies de ses annexes à communiquer aux parties à la procédure.

4. Lorsque, sur le territoire de la Partie contractante dont le tribunal a rendu la décision, l'exécution a été suspendue suite à un renouvellement de la procédure ou suite à l'institution d'une procédure en annulation ou en modification d'une décision passée en force de chose jugée dans le cas concerné, sur le territoire de l'autre Partie contractante, la procédure en reconnaissance et exécution ou en exécution forcée de la décision sera suspendue.

5. En statuant sur la requête en reconnaissance et exécution d'une décision, le tribunal peut demander des éclaircissements aux parties. Le tribunal peut aussi demander des éclaircissements au tribunal qui a rendu la décision.

Article 58. Exécution de décisions concernant les frais

1. Lorsqu'une personne exemptée de frais judiciaires en vertu de l'article 48 a été condamnée par la décision clôturant la procédure rendue sur le territoire d'une Partie contractante à payer ces frais à un participant à la procédure, le tribunal compétent de l'autre Partie contractante, sur le territoire de laquelle les frais doivent être recouverts statuera sans frais sur l'exécution de cette décision.

2. Sont également considérés comme frais judiciaires les frais occasionnés par les certificats attestant que la décision est passée en force jugée et qu'elle est susceptible d'exécution, ainsi que les frais de traduction des documents requis.

Article 59. Jugement en matière d'exécution d'une décision concernant les frais

1. Le tribunal appelé à statuer sur l'exécution d'une décision concernant les frais atteste qu'elle est passée en force de chose jugée et qu'elle est susceptible d'exécution.

2. A la requête en exécution d'une décision doivent être annexés la décision ou une copie certifiée conforme de la partie de la décision qui établit le montant des frais, ainsi qu'un document constatant que la décision considérée est passée en force de chose jugée et qu'elle est susceptible d'exécution et la traduction certifiée conforme desdits documents.

3. Le tribunal de la Partie contractante sur le territoire de laquelle les frais d'une procédure ont été payés d'avance par l'Etat demande le remboursement de ces frais au tribunal compétent de l'autre Partie contractante. Ce dernier tribunal applique la décision conformément

ment à sa propre loi et sans frais et remet les montants obtenus par exécution forcée à la mission diplomatique ou à un poste consulaire de l'autre Partie contractante. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 s'appliquent mutatis mutandis.

TROISIÈME PARTIE. AFFAIRES PÉNALES

CHAPITRE PREMIER. ENGAGEMENT DE POURSUITES

Article 60. Principes généraux

1. Chaque Partie contractante engage, à la demande de l'autre Partie contractante, des poursuites judiciaires contre ses propres ressortissants et des étrangers ayant une résidence sur son territoire qui sont présumés avoir commis des infractions pénales sur le territoire de la Partie contractante requérante.

2. Les Parties contractantes peuvent aussi soumettre des requêtes en poursuites en rapport avec des violations de la loi qui, conformément à la loi de la Partie contractante requérante sont réputées constituer des infractions pénales et, conformément à la loi de la Partie contractante requise, sont réputées ne constituer que des infractions non pénales.

3. Dans les cas visés aux paragraphes 1 et 2, les autorités judiciaires compétentes de la Partie contractante requise appliquent la loi de leur propre Etat.

4. Lorsque l'acte au titre duquel l'instance doit être introduite donne lieu à des dommages et que des demandes appropriées de dommages-intérêts compensatoires ont été présentées, elles doivent être annexées à l'instance introduite.

5. Les dispositions du paragraphe 1 s'appliquent mutatis mutandis aux mineurs soupçonnés d'avoir commis une infraction pénale.

Article 61. Demande de poursuites pénales

1. La demande d'ouverture de poursuites doit être formulée par écrit et contenir les renseignements ci-après :

- 1) La désignation de l'autorité requérante;
- 2) Les prénoms et nom du suspect, sa nationalité et autres renseignements personnels;
- 3) La description et la qualification juridique de l'acte au titre duquel la demande d'ouverture de poursuites est introduite.

2. En outre, à la demande doivent être annexées les pièces suivantes :

- 1) Le texte des dispositions du droit pénal et, le cas échéant, d'autres dispositions de la Partie contractante requérante qui sont essentielles aux poursuites;
- 2) Le dossier du cas ou ses copies certifiées conformes, ainsi que les pièces à conviction;
- 3) Les demandes de dédommagement et, dans la mesure du possible, les renseignements sur le montant des dommages;

4) Les demande d'ouverture de poursuites présentée par les personnes qui ont été lésées ou qui ont subi des dommages, si cela est exigé par la loi de la Partie contractante requise.

Article 62. Transfert du suspect

1. Si au moment de l'introduction de la demande d'ouverture de poursuites le suspect se trouve en détention provisoire sur le territoire de la Partie contractante requérante, des dispositions doivent être prises pour son transfert vers le territoire de la Partie contractante requise.

2. Si au moment de l'introduction de la demande d'ouverture de poursuites le suspect se trouve en fuite sur le territoire de la Partie contractante requérante, cette Partie contractante prend, si nécessaire, les mesures conformes à sa propre législation aux fins de ramener le suspect sur le territoire de la Partie contractante requise.

Article 63. Communication des résultats de la procédure pénale

La Partie contractante requise communique à la Partie contractante requérante la décision clôturant la procédure dans le cas d'espèce. A la demande de la Partie contractante requérante une copie de cette décision lui est transmise.

Article 64. Conséquences de l'ouverture de poursuites

Après l'ouverture des poursuites, les autorités judiciaires de la Partie contractante requérante n'instituent pas de procédure judiciaire contre la même personne au titre du même acte, à moins que dans la demande d'ouverture de poursuites la Partie contractante requérante n'ait stipulé qu'elle peut encore instituer des procédures judiciaires au cas où la Partie contractante requise signifie que l'ouverture de poursuites a été refusée ou qu'il a été mis fin aux poursuites.

CHAPITRE DEUX. EXTRADITION AUX FINS DE POURSUITE OU D'EXÉCUTION D'UNE PEINE

Article 65. Extradition

1. Chaque Partie contractante procède, sur demande, en conformité avec les dispositions du présent Traité, à l'extradition vers l'autre Partie contractante de personnes séjournant sur son territoire en vue d'une poursuite pénale ou de l'exécution d'une peine.

2. L'extradition en vue d'une poursuite pénale ne peut intervenir que pour les infractions qui, selon la loi des deux Parties contractantes, sont passibles d'une peine privative de liberté d'un maximum d'au moins un an, ou d'une peine plus grave.

3. L'extradition en vue de l'exécution d'une peine ne peut intervenir que pour les infractions punissables, d'après la loi des deux Parties contractantes et lorsque la personne concernée a été condamnée à une peine privative de liberté supérieure à une année ou à une peine plus lourde.

Article 66. Circonstances empêchant l'extradition

1. L'extradition n'a pas lieu dans les cas suivants :

1) Lorsque la personne dont l'extradition est demandée est un ressortissant de la Partie contractante requise ou a obtenu le droit d'asile sur le territoire de cette Partie;

2) Lorsque l'infraction a été commise sur le territoire de la Partie contractante requise;

3) Lorsque, d'après la loi de la Partie contractante requise, les poursuites ne peuvent pas être introduites ou le jugement ne peut être exécuté par suite de prescription ou d'autres raisons légales;

4) Lorsque la personne dont l'extradition est demandée fait déjà l'objet de poursuites sur le territoire de la Partie contractante requise, ou a déjà fait l'objet d'un jugement passé en force de chose jugée, concernant la même infraction ou d'un non-lieu.

5) Lorsque l'infraction est poursuivie uniquement sur accusation d'une personne privée.

2. Si l'extradition n'a pas lieu, la Partie contractante requise en informe la Partie contractante requérante.

Article 67. Demande d'extradition

1. A la demande d'extradition aux fins de poursuites judiciaires il faut annexer une copie certifiée conforme du mandat d'arrêt provisoire, ainsi que la description de l'infraction pénale et le texte de la disposition légale qui donne la qualification de l'infraction commise par la personne dont l'extradition est demandée. En cas d'infraction contre un patrimoine, à la requête doit aussi être annexé un document spécifiant le montant des dommages qui ont été causés ou pourraient avoir été causés par l'infraction pénale.

2. A la demande d'extradition en vue de l'exécution d'une peine, il faut annexer une copie certifiée conforme du jugement passé en force de chose jugée et le texte de la disposition légale qui donne la qualification de l'infraction commise par la personne condamnée. Si la personne a commencé à purger sa peine, il faut préciser la fraction de la peine qu'elle a déjà purgée.

3. A la demande d'extradition il faut aussi annexer, si possible, le signalement de la personne dont l'extradition est demandée, des renseignements concernant sa nationalité, sa situation personnelle et son domicile, pour autant que ces renseignements ne sont pas indiqués par le jugement ou le mandat d'arrêt provisoire, ainsi qu'une photographie et les empreintes digitales de la personne.

Article 68. Renseignements complémentaires figurant dans la demande d'extradition

Lorsque les renseignements reçus ne suffisent pas pour rendre une décision concernant la demande d'extradition, la Partie contractante requise peut demander des renseignements complémentaires. A cet effet, elle peut fixer un délai qui ne devrait excéder deux mois, mais qui peut être prorogé pour des motifs valables.

Article 69. Arrestation de la personne à extraditer

Après avoir reçu la demande d'extradition, la Partie contractante requise prend sans délai les mesures nécessaires en vue d'arrêter la personne visée par la demande, sauf dans les cas où l'extradition ne peut intervenir aux termes du présent Traité.

Article 70. Arrestation avant la réception de la demande d'extradition

1. L'arrestation peut aussi intervenir avant la réception de la demande d'extradition si la Partie contractante requérante le demande expressément, affirmant qu'un mandat d'arrêt provisoire a été lancé ou qu'un jugement de condamnation a été rendu qui justifie une demande d'extradition. Une telle demande peut être adressée par poste, télégraphe ou par tout autre moyen qui ne laisse subsister aucun doute.

2. L'arrestation effectuée conformément au paragraphe 1 sera notifiée sans délai à l'autre Partie contractante.

Article 71. Mise en liberté de la personne arrêtée

1. La Partie contractante requise peut libérer une personne arrêtée en vertu de l'article 69 si les renseignements complémentaires demandés par cette Partie ne lui parviennent pas dans le délai visé à l'article 68.

2. La personne arrêtée conformément au paragraphe 1 de l'article 70 sera libérée si la demande de son extradition ne parvient dans un délai d'un mois à compter de la date de notification à l'autre Partie contractante de l'arrestation provisoire de cette personne.

Article 72. Ajournement de l'extradition

Lorsque la personne dont l'extradition est demandée fait l'objet d'une procédure pénale ou a été condamnée à une peine pour une autre infraction sur le territoire de la Partie contractante requise, son extradition peut être ajournée jusqu'à la clôture de la procédure pénale ou jusqu'à l'exécution ou la remise de la peine.

Article 73. Extradition temporaire

1. Une Partie contractante peut demander une extradition temporaire aux motifs que l'ajournement de l'extradition risque d'entraîner la prescription des poursuites ou d'entraver sérieusement la procédure dans le cas d'une infraction pénale commise par la personne dont l'extradition est demandée.

2. La personne temporairement extradée doit être reconduite immédiatement après l'accomplissement de l'acte de procédure à l'occasion duquel elle a été extradée, mais pas plus tard que dans les trois mois suivant la date de l'extradition temporaire.

Article 74. Concours de demandes d'extradition

Lorsque plusieurs Etats demandent l'extradition d'une personne, la Partie contractante requise décidera de l'Etat auquel la personne sera extradée. En prenant cette décision, la Partie contractante requise tiendra compte de toutes les circonstances, notamment de la nationalité de la personne concernée, du lieu où l'infraction a été commise et de la nature de l'infraction.

Article 75. Limite de poursuites à l'encontre de la personne extradée

1. L'extradé ne pourra, sans le consentement de la Partie requise, faire l'objet de poursuites pénales ou d'exécution d'une peine, ni être livré à un Etat tiers pour une infraction commise avant l'extradition autre que celle qui a donné lieu à celle-ci.

2. Le consentement de la Partie requise n'est pas exigé dans les cas suivants :

1) Lorsque la personne extradée n'a pas quitté le territoire de la Partie contractante requérante dans un délai de un mois à compter de la clôture de la procédure ou à compter de l'exécution de la peine. Ce délai ne comprend pas le laps de temps durant lequel la personne extradée ne pouvait, sans qu'il y ait eu faute de sa part, quitter le territoire de la Partie requérante;

2) Lorsque la personne extradée, après avoir quitté le territoire de la Partie requérante, a regagné ensuite ce territoire de son plein gré.

Article 76. Remise de la personne réclamée

La Partie contractante requise informe la Partie contractante requérante du lieu et de la date de remise de la personne réclamée. Si la Partie contractante requérante n'accepte la personne qu'à condition qu'elle soit remise dans un délai de 15 jours à compter de la date fixée pour la livraison, ladite personne peut être libérée.

Article 77. Réextradition

Lorsque la personne extradée se soustrait d'une manière ou d'une autre à la poursuite judiciaire ou à l'exécution de la peine et revient sur le territoire de la Partie contractante requise, elle sera extradée sur nouvelle demande d'extradition sans qu'il soit nécessaire de communiquer les pièces indiquées à l'article 67.

Article 78. Communication des résultats de la procédure pénale

La Partie contractante requérante communique sans délai à la Partie contractante requise les résultats de la procédure engagée contre la personne extradée. Si une décision a été passée en force de chose jugée, elle lui en transmettra également une copie.

Article 79. Transit

1. Chacune des Parties contractantes autorisera, sur demande de l'autre Partie contractante, le transit à travers son territoire des personnes extradées à cette Partie par un Etat tiers. Les Parties contractantes n'y seront pas tenues lorsque, conformément aux dispositions du présent Traité, l'obligation d'extradition n'existe pas.

2. La demande d'autorisation de transit sera formulée et notifiée suivant la même procédure que la demande d'extradition.

3. La Partie contractante requise traite la demande d'autorisation de transit de la manière qu'elle juge la plus appropriée.

4. L'autorisation de transit n'est pas requise s'il s'effectue par voie aérienne sans atterrissage intermédiaire.

Article 80. Frais d'extradition et de transit

Les frais d'extradition sont à la charge de la Partie contractante sur le territoire de laquelle ils sont encourus. Les frais de transit sont à la charge de la Partie contractante requérante.

CHAPITRE TROIS

DISPOSITIONS SPÉCIALES RELATIVES À L'ENTRAIDE JUDICIAIRE EN MATIÈRE PÉNALE

Article 81. Transfert temporaire de personnes privées de liberté

1. Lorsqu'une personne invitée en qualité de témoin est détenue sur le territoire de la Partie requise, les autorités de cette Partie prennent les mesures nécessaires pour procéder au transfert

de cette personne au territoire de la Partie contractante requérante. Ladite personne reste en détention et doit être renvoyée dans les plus brefs délais après avoir été entendue.

2. S'il y a lieu d'entendre, en qualité de témoin, une personne détenue sur le territoire d'un Etat tiers, les autorités de la Partie contractante requise autorisent le passage en transit de cette personne à travers le territoire de la Partie contractante.

Article 82. Délivrance d'objets

1. Les objets que l'auteur de l'infraction possède par suite de celle-ci ou des objets obtenus en échange de ceux-là, ainsi que tous autres qui dans la procédure pénale peuvent servir de pièces à conviction, doivent être délivrés à la Partie requérante.

2. La Partie requise peut temporairement différer la délivrance des objets qui sont nécessaires dans une autre procédure pénale.

3. Les droits des tiers sur les objets qui ont été délivrés à l'autre Partie contractante restent intacts. Après la clôture de la procédure pénale, ces objets seront rendus à la Partie

qui les a délivrés ou seront rendus directement aux ayants droit, avec le consentement de cette Partie.

4. En délivrant les objets conformément aux dispositions du présent article, ne sont pas applicables les dispositions limitant l'importation et l'exportation d'objets et de valeurs de change.

Article 83. Notification des jugements de condamnation

Chaque Partie contractante informe l'autre Partie contractante sur les jugements de condamnation des citoyens de cette autre Partie passés en force de chose jugée par ses tribunaux.

Article 84. Communication d'informations sur les jugements rendus en force de chose

Les Parties contractantes se communiqueront, sur demande motivée, des informations sur les jugements passés en force de chose jugée par les tribunaux de chaque Partie à l'encontre des personnes qui ne sont pas des citoyens de la Partie requérante.

Article 85. Transmission des empreintes digitales

Les Parties contractantes se transmettent réciproquement, sur demande, les empreintes digitales des personnes visées aux articles 83 et 84.

Article 86. Transmission de renseignements sur demande

Chacune des Parties contractantes transmet à l'autre Partie contractante, sur demande, des renseignements complets sur les ressortissants condamnés de cette autre Partie contractante et des renseignements sur les décisions les plus récentes concernant ces personnes condamnées.

Article 87. Participation des représentants de l'autorité requérante

Les représentants de l'autorité requérante peuvent assister à l'accomplissement de l'acte dans le cadre de l'entraide judiciaire sur le territoire de la Partie contractante requise; cette participation nécessite le consentement du Ministère de la justice ou du Procureur général en République d'Estonie et celui du Ministère de la justice en République de Pologne.

CHAPITRE QUATRE. EXÉCUTION DES DÉCISIONS DU TRIBUNAL EN MATIÈRE PÉNALE

Article 88. Définitions

1. Au sens du présent chapitre, l'expression « mesure de sécurité médicale » signifie :

1) En République d'Estonie : le placement d'une personne dans un hôpital psychiatrique;

2) En République de Pologne : le placement d'une personne dans un hôpital psychiatrique ou une institution appropriée et le placement dans une institution de réadaptation pour toxicomanes.

2. Au sens du présent Traité, les expressions suivantes ont la signification indiquée ci-après :

« L'Etat où le jugement a été passé » : l'Etat où a été rendue la décision du tribunal contenant la peine;

« L'Etat où le jugement doit être exécuté » : l'Etat qui a appliqué ou appliquera la peine privative de liberté ou les mesures de sécurité.

Article 89. Principe général

1. Les Parties contractantes s'engagent l'une envers l'autre à mettre en exécution, sur demande, conformément aux dispositions du présent Traité, les décisions en matière pénale en vertu desquelles les tribunaux d'une Partie contractante ont condamné, en force de chose jugée, les ressortissants de l'autre Partie contractante à une peine privative de liberté ou ordonné l'application de mesures de sécurité à l'encontre desdits ressortissants.

2. Les demandes visées au paragraphe 1 peuvent être présentées soit par l'Etat où le jugement a été passé soit par l'Etat où le jugement doit être exécuté.

Article 90. Droits de la personne condamnée

La personne condamnée peut se prévaloir de l'initiative de soumettre les actes visés à l'article 89 aux organes centraux de chaque Etat contractant. Toute personne à laquelle peut s'appliquer le présent chapitre du Traité sera informée par l'Etat où le jugement a été passé des dispositions essentielles du présent chapitre.

Article 91. Principe de punissabilité judiciaire

La décision ne sera mise en exécution que si l'acte sur lequel repose la décision est aussi judiciairement punissable aux termes de la loi de l'Etat où la peine doit être exécutée ou serait judiciairement punissable si ledit acte avait été commis sur le territoire de l'Etat où le jugement doit être exécuté.

Article 92. Infractions politiques

1. La décision ne sera pas exécutée si l'acte sur lequel elle repose constitue, de l'avis de l'Etat requis, une infraction de nature politique.

2. L'infraction n'est pas réputée être une infraction de nature politique si, après prise en compte de toutes les circonstances du cas d'espèce, notamment les mobiles de l'acte, la méthode par laquelle l'acte a été commis, les moyens utilisés ou les moyens que l'on a menacé d'utiliser et les résultats effectifs ou escomptés, elle est de nature plus pénale que politique.

Article 93. Infractions militaires

La décision ne sera pas mise en exécution si, de l'avis de l'Etat requis, l'acte sur lequel elle repose consiste uniquement en la violation d'obligations militaires.

Article 94. Infractions financières

Dans les cas liés aux infractions financières, la mise en exécution d'une décision ne peut être refusée aux seuls motifs que la loi de l'Etat où le jugement de condamnation doit être exécuté ne prévoit pas de dispositions en matière d'impôts publics, de droits de douane, de monopoles ou d'opérations sur devises ou toutes dispositions en matière de commerce extérieur ou de réglementation de marchandises qui sont de même nature que celles figurant dans la loi de l'Etat où le jugement a été passé.

Article 95. Prescription

La décision n'est pas mise en exécution si l'application de la peine ou des mesures de sécurité a expiré en raison de la prescription conformément à la loi de l'un des Etats contractants.

Article 96. Tribunaux spéciaux

La décision n'est pas mise en exécution si le jugement a été passé par un tribunal spécial.

Article 97. Jugements par contumace

La décision n'est pas mise en exécution si le jugement a été passé en l'absence de la personne condamnée.

Article 98. Principe du respect de l'autorité de la chose jugée

La décision n'est pas mise en exécution si dans l'Etat où la peine doit être appliquée la personne condamnée l'a été par un jugement passé en force de chose jugée ou a été acquittée pour le même acte.

Article 99. Conditions préalables à la mise en exécution d'une décision

1. La décision ne peut être mise en exécution qu'avec le consentement de la personne condamnée. Si la personne condamnée n'est pas capable d'exprimer un consentement qui est légalement valable, le consentement peut être exprimé par son représentant légal.

2. La décision n'est pas mise en exécution si la personne condamnée est privée de liberté dans l'Etat où le jugement a été passé et si le jour où la demande a été reçue, il ne restait à appliquer qu'une peine privative de liberté ou une mesure de sécurité ne dépassant pas six mois. Toutes les peines privatives de liberté et toutes les mesures de sécurité, ou les frac-

tions de ces peines et mesures qui restent à appliquer, seront incluses dans l'estimation des conditions préalables. Si la durée des mesures de sécurité n'a pas été précisée, la date à prendre en considération sera la dernière date à laquelle se terminera leur application selon la loi de l'Etat où le jugement a été passé.

Article 100. Décision concernant la demande

L'Etat requis informe, dans les meilleurs délais, l'Etat requérant dans quelle mesure la demande de mise en exécution de la décision a été prise en considération. En cas de refus partiel ou total de cette mise en exécution, les motifs doivent être indiqués.

Article 101. Exécution de décisions

1. Lorsqu'une décision est mise en exécution, les tribunaux de l'Etat où le jugement de condamnation doit être exécuté précisent, conformément à la loi de cet Etat, la peine privative de liberté ou les mesures de sécurité qui doivent être appliquées, en prenant en considération, autant que possible, la peine privative de liberté ou les mesures de sécurité ordonnées par le tribunal de l'Etat où le jugement de condamnation a été passé.

2. La mise en exécution de la décision par l'Etat où le jugement de condamnation doit être exécuté ne doit, en aucun cas, faire en sorte que la personne condamnée soit placée dans une situation moins favorable que la situation dans laquelle elle se serait trouvée si l'exécution de la décision s'était poursuivie dans l'Etat où le jugement de condamnation a été passé.

3. L'exécution de la décision ainsi que la remise de peine s'effectuent conformément à la loi de l'Etat où le jugement de condamnation doit être exécuté. Si les dispositions juridiques en matière de remise de peine de l'Etat où le jugement de condamnation a été passé sont plus favorables à la personne condamnée, ces dispositions seront appliquées.

4. Dans le calcul de la peine privative de liberté ou des mesures de sécurité sera incluse, dans l'Etat où le jugement de condamnation doit être exécuté, la période de privation de liberté ou d'application des mesures de sécurité dans l'Etat où le jugement de condamnation a été passé.

Article 102. Exécution d'une partie d'une décision

Lorsqu'une peine a été imposée pour sanctionner plus d'une infraction et que la mise en exécution de la décision ne concerne que la peine privative de liberté ou les mesures de sécurité liées à certaines de ces infractions, le tribunal de l'Etat où la peine doit être appliquée précisera dans la procédure judiciaire visée à l'article 101 la peine privative de liberté ou la mesure de sécurité qui doivent être appliquées concernant ces infractions.

Article 103. Conséquences de la mise en exécution

1. Lorsque la peine privative de liberté ou la mesure de sécurité sont en train d'être appliquées dans l'Etat où le jugement de condamnation doit être exécuté, l'Etat où le jugement a été passé n'intente aucune autre action en rapport avec l'application.

2. L'Etat où le jugement de condamnation a été passé a le droit d'appliquer la partie restante de la peine ou de la mesure de sécurité si la personne condamnée, se soustrayant à l'exécution de la décision dans l'Etat où le jugement de condamnation doit être exécuté, a quitté le territoire de cet Etat. L'Etat où le jugement doit être exécuté en informe immédiatement l'Etat où le jugement a été rendu.

3. Le droit de l'Etat où le jugement a été rendu visé au paragraphe 2 expire en force de chose jugée si la peine privative de liberté ou la mesure de sécurité a été appliquée ou remise.

Article 104. Grâces et amnistie

1. La personne condamnée peut être graciée dans l'Etat où le jugement doit être exécuté. L'Etat où le jugement a été passé peut adresser un recours en grâce à l'Etat où le jugement doit être exécuté. L'Etat où le jugement doit être exécuté examinera favorablement ce recours. Le recours ne portera pas atteinte au droit de l'Etat où le jugement a été passé de prendre en faveur de la personne condamnée une mesure de grâce ayant effet sur son propre territoire.

2. L'Etat où le jugement doit être exécuté applique à l'égard de la personne condamnée une amnistie accordée dans l'Etat où le jugement doit être exécuté et dans celui où le jugement a été rendu.

Article 105. Annulation ou modification d'une décision

Seul l'Etat où le jugement a été rendu sera habilité à annuler ou modifier une décision qui a été mise en exécution.

Article 106. Information

1. Les Parties contractantes s'informent réciproquement, dès que possible, de toutes les circonstances susceptibles d'influer sur l'exécution de la décision.

2. L'Etat où le jugement a été passé, en particulier, doit informer l'Etat où le jugement doit être exécuté de toute amnistie ou résiliation ou modification de la décision mise en exécution.

3. L'Etat où le jugement doit être exécuté, en particulier, doit informer l'Etat où le jugement a été rendu de l'exécution de la décision.

Article 107. Transfert de la personne condamnée

1. Lorsque la personne condamnée réside sur le territoire de l'Etat où le jugement a été passé, cet Etat prend, le plus tôt possible, toutes les mesures nécessaires pour remettre la personne condamnée aux autorités de l'Etat où le jugement doit être exécuté.

2. L'Etat où le jugement a été passé et l'Etat où le jugement doit être exécuté conviennent du moment et du lieu de la remise de la personne condamnée aux autorités de l'Etat où le jugement doit être exécuté et, le cas échéant, aux autorités de l'Etat de transit.

3. Le personnel d'escorte d'une Partie contractante qui accompagne la personne condamnée au territoire de l'autre Partie contractante ou qui la conduit hors de ce territoire aura droit d'utiliser sur le territoire de l'autre Partie contractante les moyens nécessaires pour empêcher la personne condamnée de s'évader, jusqu'à ce qu'elle soit transférée ou acceptée.

4. L'Etat où le jugement a été passé peut, après que la décision ait été mise en exécution par l'Etat où le jugement doit être exécuté, différer le transfert de la personne condamnée aux fins d'engager des poursuites judiciaires en rapport avec une autre infraction ou aux fins d'exécuter une peine privative de liberté ou d'appliquer des mesures de sécurité ordonnées par ses tribunaux liées à une autre infraction.

Article 108. Principe de spécialité

1. La personne condamnée qui a été transférée, conformément au présent Traité, de l'Etat où le jugement a été passé à l'Etat où le jugement doit être exécuté, ne peut faire l'objet de poursuites, de condamnation ni être soumise de toute autre manière à une restriction de sa liberté en rapport avec un acte qui a été commis avant le transfert et auquel ne s'applique pas l'acceptation de mise en exécution.

2. Les restrictions visées au paragraphe 1 ne s'appliquent pas :

1) Lorsque l'Etat où le jugement a été passé consent à l'engagement de poursuites, l'application de la peine ou des mesures de sécurité;

2) Lorsque la personne condamnée qui a été extradée est restée dans l'Etat où le jugement doit être exécuté plus de 45 jours après sa libération définitive alors qu'elle avait le droit et la capacité de quitter le territoire de cet Etat, ou lorsque après avoir quitté cet Etat elle y est retournée de son plein gré.

Article 109. La demande d'extradition et ses annexes

1. Les demandes visées dans le présent chapitre seront formulées par écrit.

2. A la demande adressée à l'Etat où le jugement a été passé il faut annexer les documents suivants :

1) L'original ou une transcription ou copie certifiées de la décision, ainsi qu'un document constatant que la décision a été rendue en force de chose jugée et qu'elle a force exécutoire;

2) Le texte des dispositions légales appliquées et des dispositions afférentes à la libération conditionnelle;

3) D'éventuels renseignements complémentaires sur la personne condamnée, sa nationalité et son domicile ou sa résidence;

4) Une attestation concernant la période de privation de liberté ou d'application des mesures de sécurité qui doit être prise en considération;

5) Si la personne condamnée est un résident de l'Etat où le jugement a été passé, un dossier, établi avec la participation de la personne condamnée, qui montre qu'elle consent à la mise en exécution de la peine privative de liberté ou à l'application des mesures de sécurité;

6) Tous autres documents pouvant présenter un intérêt pour la décision relative à la demande d'extradition;

7) Une traduction, dans la langue de l'autre Partie contractante, de la demande et des documents visés dans le présent paragraphe.

3. A la demande de l'Etat où le jugement doit être exécuté il faut annexer les renseignements et les pièces visés aux points 3, 6 et 7 du paragraphe 2 et un document contenant le consentement de la personne condamnée.

4. Lorsque la demande visée au paragraphe 3 est prise en considération, l'Etat où le jugement a été passé annexera à son consentement les documents visés aux points 1, 2 et 4 du paragraphe 2.

Article 110. Renseignements complémentaires

Lorsque l'Etat requis estime que les renseignements et les documents transmis sont insuffisants, il peut demander qu'ils soient complétés. A cet effet, il peut fixer pour la réception de ces renseignements complémentaires un délai approprié qui peut être prolongé sur demande. En l'absence de renseignements complémentaires, la décision concernant la demande de transfert sera prise sur la base des renseignements et documents disponibles.

QUATRIÈME PARTIE. DISPOSITIONS FINALES

Article 111

Le présent Traité ne porte pas atteinte aux dispositions d'autres traités en vertu desquels des obligations incombent à l'une ou aux deux Parties contractantes.

Article 112

Le présent Traité est soumis à ratification et entrera en vigueur après un délai de soixante jours à compter de la date de l'échange des instruments de ratification, qui aura lieu à Varsovie.

Article 113

Le présent Traité est conclu pour une période de cinq ans. Il sera prorogé par tacite reconduction de cinq ans en cinq ans, à moins que l'une des Parties contractantes ne le dénonce au moins six mois avant l'expiration de la période quinquennale en cours.

Fait à Tallinn, le 27 novembre 1998, en double exemplaire, en estonien et en polonais, les deux textes faisant également foi.

En foi de quoi les plénipotentiaires des Parties contractantes ont signé le présent Traité et y ont apposé leurs sceaux.

Pour la République d'Estonie :

PAUL VARUL

Pour la République de Pologne :

H.SUCHOCKA